

Betænkning over forslag til lov om revalidering.

(Afgivet af udvalget den 18. marts 1960).

Udvalget har holdt 14 møder og har herunder haft 6 samråd med socialministeren, som endvidere skriftligt har besvaret en række af udvalget stillede spørgsmål. Spørgsmålene og besvarelsene er tillige med en række af ministeriet fremskaffede statistiske oplysninger optrykt som bilag til betænkningen.*)

Udvalget har endvidere besøgt en række revalideringsinstitutioner i Ålborg, Århus og Odense samt i København og omegn.

Der er modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra Bymæssige Kommuner, Den danske Købstadforening, Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg, Samfundet og Hjemmet for Vanføre, De samvirkende Invalideorganisationer og en række enkeltpersoner. Endvidere er modtaget et omfattende skriftligt materiale fra de af udvalget besøgtede institutioner.

Udvalget har drøftet, hvorledes forholdet mellem foranstaltninger iværksat i henhold til revalideringsloven og foranstaltninger efter forsorslovens regler om særforborg vil blive. Det er herunder i et samråd af socialministeren oplyst, at særforborgens virksomhed ikke i princippet vil blive berørt af revalideringsloven, men at der fortsat vil være en række opgaver vedrørende erhvervsoplæring særlig af unge, som bør løses inden for særforborgens rammer. Dette gælder ikke mindst, hvor det drejer sig om langvarig oplæring af stærkt handicappede, hvor det vil være nødvendigt at gøre brug af det specielle personale m. v., der er knyttet til de enkelte særforborgsgrene. På den anden side er det over for udvalget understreget, at der må ske den

nødvendige koordinering mellem de erhvervs-mæssige foranstaltninger, der iværksættes efter de pågældende love.

Udvalget har endvidere drøftet spørgsmålet om afgrænsningen af de foranstaltninger ved eller uden for sygehusene, der vil kunne iværksættes henholdsvis med støtte efter sygehusloven og revalideringsloven. Socialministeren har i et samråd udtalt, at tilskud til egentlige arbejdsklinikker, der oprettes i tilslutning til amts- og købstadkommunale sygehuse, bør ydes fuldt ud efter revalideringsloven, således at der ikke bliver spørgsmål om tilskud efter sygehusloven. På den anden side vil det være naturligt, at foranstaltninger, der indgår som et led i sygehusets behandling, særlig i form af funktionsoptræning på fysiurgiske afdelinger, som hidtil iværksættes med tilskud efter sygehusloven. Dette bør dog ikke udelukke, at der f. eks. kan ydes et etableringstilskud efter revalideringsloven til anskaffelse af værkstedspræget maskinelt udstyr til en sådan sygehusafdeling, hvorimod det administrativt vil være klare, at driftsstøtten i sådanne tilfælde ydes fuldt ud efter sygehusloven. Skulle der derimod som led i et sygehusvæsen blive oprettet *selvstændige* institutioner med erhvervsoptræning for øje, vil der intet være til hinder for, at også driftsstøtte ydes efter revalideringsloven, men i sådanne tilfælde bør institutionen regnskabsmæssigt holdes adskilt fra sygehusets drift, ligesom den i øvrigt bør følge revalideringslovens bestemmelser bl. a. med hensyn til ledelse og hjælp til underhold under revalidering. Det er endvidere af socialministeren anført, at der ikke kan

*) Da trykningen af bilagene ikke var tilendebragt ved betænkningens afgivelse, vil aktstykkerne fremkomme senere i et særligt hæfte.

antages at opstå særlige vanskeligheder ved behandlingen af ansøgninger om støtte til foranstaltninger som de nævnte, idet samordningsudvalget vedrørende revalidering vil stå til rådighed som vejledende organ ikke alene over for socialministeriet, men også over for indenrigsministeriet, jfr. lovforslagets § 16, stk. 1.

I den forannævnte henvendelse af 5. februar 1960 fra Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg er der bl. a. udtrykt ønske om, at det bekræftes, at det er tilstrækkeligt til godkendelse af en revalideringsinstitution, at blot ét af de i lovforslagets § 5, stk. 1, nævnte formål forfølges af institutionen. I denne anledning skal udvalget, efter at spørgsmålet har været drøftet i samråd med socialministeren, bemærke, at lovforslagets § 5, stk. 1, efter sin affattelse og de til paragraffen knyttede bemærkninger må forstås således, at et enkelt af de nævnte formål efter omstændighederne kan være tilstrækkeligt til at godkende en institution.

I den nævnte henvendelse fra Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg er det endvidere anført, at det må være såvel i det offentlige som i virksomhedernes interesse, at godkendelse sker efter ensartede regler, således at virksomheder, der opfylder betingelserne, kan regne med godkendelse. Herom har socialministeren i et samråd udtalt, at det vil være naturligt, at samordningsudvalget vedrørende revalidering efterhånden udformer visse mere generelle retningslinjer for godkendelsesvilkårene, men at der på den anden side spiller en række forhold ind, som nødvendiggør individuelle godkendelsesvilkår. Man er i denne forbindelse bl. a. opmærksom på, at der under hensyn til de enkelte virksomheders opgaver og klientel må lægges vidtgående vægt på, i hvilket omfang der i forvejen findes beslægtede virksomheder inden for området, ligesom ledelsens sammensætning bør afhænge af, hvor klientelet kommer fra, hvilke produktioner der tages op, ønskeligheden af koordination med andre virksomheder m. v.

Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg har endvidere fremsat ønske om en klargørelse af det nærmere indhold af bestemmelsen i lovforslagets § 5, stk. 4, hvorefter der ved godkendelsen fastsættes de

fornødne bestemmelser om institutionens eller foranstaltningens ledelse. I denne forbindelse har fællesudvalget udtrykt betænkelighed ved, at der eventuelt skulle tilstræbes en for vidtgående uniformering af vedtægtsbestemmelser om ledelsen. Om dette forhold har socialministeren i et samråd peget på, at der bl. a. ved godkendelsen må fastslås regler om regnskabsaflæggelse og revision, ligesom ledelsens sammensætning må præciseres. Hvad sammensætningen angår, vil der som ovenfor anført kunne blive tale om meget varierende forhold efter virksomhedens karakter. Det må bl. a. sikres, at f. eks. ledelsen af en arbejdsklinik har den fornødne repræsentation for sygehusene i området. Ministeren har herefter udtalt, at der ikke fra administrations side vil blive tilstræbt nogen uniformering af vedtægtsbestemmelser om ledelsen, men at der tværtimod i vidt omfang vil blive taget individuelle lokale hensyn.

Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg har endvidere udtalt som sin opfattelse, at de enkelte revalideringsvirksomheder under ansvar over for de offentlige revalideringsmyndigheder selv bør få lov til at optage handicappede. Socialministeren har i et samråd udtalt, at *henvisningen* af handicappede til institutionerne efter ministerens opfattelse i vidt omfang bør ske gennem revalideringscentre for at sikre alle handicappede lige adgang til den optræning m. v., der i det foreliggende tilfælde må skønnes mest hensigtsmæssig. Ministeren har dog udtalt, at man er fuldt opmærksom på, at der kan gøre sig særlige forhold gældende for institutioner, som arbejder med et bestemt klientel, således at der for disse institutioner efter aftale med revalideringscentret tilrettelægges en særlig henvisningsordning. Med hensyn til spørgsmålet om beføjelsen til at optage (eller afslå optagelse af) revalidenter har ministeren erklæret sig enig i, at denne bør ligge hos institutionens ledelse, eventuelt således at lederen af vedkommende revalideringscenter er med, når disse afgørelser træffes.

Endelig har Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg ønsket fastslået, at bestemmelserne i lovforslagets § 10 om særlige arbejdspladser for invaliderede må forstås således, at bestemmelserne finder anvendelse ikke alene på personer, der overhove-

det ikke kan opnå beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv, men også på sådanne, som har vanskeligheder ved at bevare sådan beskæftigelse. Udvalget skal, efter at spørgsmålet har været drøftet i samråd med socialministeren, bemærke, at lovforslagets § 10 naturligt må forstås således, at bestemmelserne om beskyttet beskæftigelse også omfatter personer, der ikke kan opnå en nogenlunde varig beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv.

Med hensyn til revalideringsinstitutionernes organisationsform har socialministeren udtalt, at institutionerne i almindelighed må forventes at blive kommunale eller selvejende, men at der dog i særlige tilfælde bør være mulighed for også at yde støtte f. eks. til en foranstaltning, der er led i en større erhvervsvirksomhed.

Der har i udvalget været udtrykt nogen betænkelighed med hensyn til omfanget af det administrationsapparat, en gennemførelse af lovforslaget vil kunne give anledning til. Spørgsmålet har været indgående drøftet i samråd med socialministeren, og der er opnået enighed om nedenstående ændringsforslag til lovforslagets § 14, hvorefter der i stedet for de oprindeligt foreslåede amtsrevalideringskontorer oprettes revalideringscentre, hvis stedlige område fastlægges under hensyn til arbejdsanvisningens organisation, men med de lempelser, som ifølge de stedlige forhold findes hensigtsmæssige. Socialministeren har herved udtalt, at regeringen stiler mod oprettelse af 10-12 centre, og at administrationsapparatet i øvrigt kun vil blive søgt udviklet i den takt, som dels det lokale behov, dels mulighederne for at skaffe velkvalificerede ledere tilsiger det. På den anden side må hovedsynspunktet være, at landet skal dækkes på forsvarlig måde, og socialministeren har derfor måttet forbeholde sig, hvis behovet tilsiger det — og særlig hvis der kommer et initiativ udefra — at oprette yderligere centre.

I forbindelse med ændringen, hvorefter centrene efter omstændighederne vil komme til at omfatte flere arbejdsanvisningskontorers område, har man fundet det nød-

vendigt ved en ændret affattelse af forslagens § 14, stk. 3, at sikre et tilstrækkelig smidigt samarbejde mellem centrene og arbejdsanvisningen om erhvervsvejledning og arbejdsanvisning. Det fastslås herefter i § 14, stk. 3, at erhvervsvejledning og arbejdsanvisning for erhvervshæmmede varetages i forbindelse med den offentlige arbejdsanvisning, således at socialministeren efter forhandling med arbejdsministeren fastsætter de nærmere regler for samarbejdet med arbejdsanvisningskontorerne.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om den mest hensigtsmæssige ordning af det tilsyn og den vejledning, der fra statens side må udøves over for institutioner, som modtager statsstøtte. Udgangspunktet må efter udvalgets opfattelse være, at revalideringsinstitutionerne og revalideringscentre må nyde en udstrakt selvstændighed i deres virksomhed. Det er imidlertid af vigtighed, at der udøves den fornødne vejledning og føres et betryggende tilsyn med institutionernes forvaltning af statsmidler. Dette tilsyn m. v. bør udøves af revalideringscentre med den nødvendige sagkyndige bistand, og der er herom stillet et ændringsforslag til § 14, stk. 2, 4. punktum. I spørgsmål, der vedrører forholdet til invalideforsikringsrettens kompetenceområde, må den nødvendige bistand til centrene på dette punkt efter socialministerens nærmere bestemmelse ydes af invalideforsikringsretten. Dette vil f. eks. gælde de på institutioner optagne revalidenters eventuelle videreop- læring m. v. (§ 6), modtagelse af hjælpemidler under institutionsopholdet (§ 3), etableringsstøtte ved institutionsopholdets afslutning (§ 8). I øvrigt må bistand ydes af arbejdsdirektoratet vedrørende erhvervsvejledning, arbejdsanvisning og administrative spørgsmål vedrørende regnskabsforhold, budget m. v.

Der henvises i øvrigt til de bemærkninger, som ledsager nedenstående af socialministeren stillede og af udvalget tiltrådte ændringsforslag.

Herefter indstiller *udvalget* lovforslaget til *vedtagelse* med de nævnte ændringer.

Ændringsforslag.

Af *socialministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 2.

1) I stk. 1, 2. og 3. linje, ændres „amtsrevalideringskontorer“ til: „revalideringscentre“.

Til § 3.

2) I stk. 3, 2. punktum, ændres „amtsrevalideringskontorerne“ til: „revalideringscentre“.

Til § 4.

3) I stk. 2, 1. punktum, ændres „amtsrevalideringskontorerne“ til: „revalideringscentre“.

Til § 5.

4) Stk. 3 affattes således:

„For at opnå tilskud eller lån i henhold til stk. 1 eller 2 skal vedkommende institution eller foranstaltning godkendes af socialministeren efter forhandling med samordningsudvalget vedrørende revalidering. Ved sagens behandling i samordningsudvalget skal der foreligge en udtalelse fra vedkommende amtsrevalideringsudvalg, afgivet efter samråd med revalideringscentret.“

5) Efter stk. 4 indsættes som nyt stk. 5:

„Den del af driftsudgifterne, der i henhold til godkendelsesvilkårene, jfr. stk. 4, måtte være fastsat som den kommunale andel — dog ikke ud over $\frac{2}{10}$ af institutionens eller foranstaltningens samlede nettodriftsudgifter — fordeles mellem vedkommende opholdskommuner, jfr. lov om offentlig forsorg § 60, nr. 2, og § 61, i forhold til antallet af opholdsdage.“

Bemærkninger.

Til nr. 1, 2 og 3.

De foreslåede ændringer er konsekvenser af ændringsforslag nr. 15.

Til nr. 4.

Ved ændringen fastslås den forretningsgang, der skal følges ved behandlingen af ansøgninger om støtte til revalideringsinstitutioner.

Til nr. 5.

Det er anset for ønskeligt, at der tilvejebringes klare regler, hvorefter de kommuner, fra hvilke revalidenter optages på en efter forslaget § 5 godkendt institution, deltager i den andel af driftsudgifterne, der ved godkendelsen måtte blive fastsat som den kommunale andel, jfr. forslaget § 5, stk. 4. Ved den foreslåede formulering sikres det, at en sådan fordelingsordning automatisk træder i funktion, når en person på den i godkendelsesvilkårene foreskrevne måde optages på institutionen, således at revalideringens iværksættelse ikke forsinkes ved uklarhed om betalingsspørgsmålet. De pågældende opholdskommuners betalingspligt foreslås begrænset til højst $\frac{2}{10}$ af nettodriftsudgifterne, den samme brøkdel, der

efter forslaget § 18, stk. 4, gælder for opholdskommunens andel i den særlige underholdshjælp i henhold til § 7. Det bemærkes i denne forbindelse, at der i forhold til opholdskommunens betalingspligt næppe bør være nogen principiel forskel mellem, om revalidenten modtager hjælp til sit underhold efter § 7 eller i form af ophold på en optræningsforanstaltning. Der er dog efter ændringsforslaget ikke noget til hinder for, at den kommunale andel i driftsudgifterne, hvor forholdene taler derfor, ansættes til en mindre andel end $\frac{2}{10}$. Ligeledes åbner formuleringen mulighed for, at en kommune ved overenskomst kan påtage sig en større andel i driftsudgifterne, men fordelingen mellem opholdskommunerne efter bestemmelsen vil i så fald være begrænset til $\frac{2}{10}$ af driftsudgifterne.

Det følger af ændringsforslaget, at principperne i lov om offentlig forsorg § 60, nr. 2, og § 61 finder anvendelse, således at den tidligere opholdskommune — og ikke institutionskommunen — udreder udgiften, når pågældendes ophold i institutionskommunen skyldes optagelse på en efter lovforslagets § 5 godkendt institution eller foranstaltning.

Til § 6.

6) I stk. 2 ændres „amtsrevalideringskontor“ til: „revalideringscenter“, og i stk. 3 ændres „amtsrevalideringskontorerne“ til: „revalideringscentre“.

Til § 7.

7) I stk. 2, 1. punktum, ændres „amtsrevalideringskontor“ til: „revalideringscenter“.

8) I stk. 3, sidste punktum, ændres „207“ til: „206“.

Til § 8.

9) I stk. 2 ændres ordene „i særlige tilfælde“ til: „, når forholdene taler derfor,“.

I stk. 4 og 5 ændres „amtsrevalideringskontor“ og „amtsrevalideringskontorerne“ til: „revalideringscenter“ og „revalideringscentre“.

Til nr. 6 og 7.

De foreslåede ændringer er konsekvenser af ændringsforslag nr. 15.

Til nr. 8.

Ændringsforslaget er redaktionelt.

Til nr. 9.

Ændringen tilsigter at tydeliggøre, at hjælp til iværksættelse af selvstændig virksomhed kan ydes i sådanne tilfælde, hvor etablering af en sådan — alle forhold taget i betragtning — skønnes at være den bedste og en rimelig løsning på den pågældendes erhvervsmæssige problem.

Til § 10.

10) I stk. 1, 2. punktum, ændres „værksteder“ til: „virksomheder“.

Til overskriften over § 12.

11) „-kontorer“ ændres til: „revalideringscentre“.

Til § 12.

12) I stk. 1, litra a) og litra b), ændres „et medlem“ til: „to medlemmer“.

13) I stk. 1 efter litra f. indføjes som nyt litra: „g) et medlem, bosat i amtet og udpeget af de i amtet beliggende institutioner, der er godkendt i medfør af denne lov“.

I samme stk. udgår ordene „Udvalget kan tillige som medlem udpege en repræsentant for en af de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner.“

I samme stk. ændres „amtsrevalideringskontorets“ til: „revalideringscentrets“.

Til § 13.

14) I 3. punktum ændres „amtsrevalideringskontorets“ til: „revalideringscentrets“, og i 4. punktum ændres „kontorets“ til: „centrets“.

Til § 14.

15) Stk. 1 affattes således:

„Ved socialministerens foranstaltning oprettes der revalideringscentre. Centrenes stedlige område skal fastlægges under hensyn til den i § 1 i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. fastsatte organisation af den offentlige arbejdsanvisning med de lempelser, som ifølge de stedlige forhold findes hensigtsmæssige. Det kan herunder, hvor forholdene taler derfor, bestemmes, at et revalideringscenter skal omfatte flere amter.“

16) I stk. 2, 1. punktum, ændres „Amtsrevalideringskontoret“ til: „Revalideringscentret“, og efter ordet „leder“ indsættes: „, der har nøje kendskab til revalideringens administrative og sociale problemer“.

Til nr. 10.

Ændringsforslaget tilsigter en tydeliggørelse.

Til nr. 11.

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 15.

Til nr. 12.

Ændringsforslaget tilsigter at skabe mulighed for en mere ligelig politisk repræsentation i amtsrevalideringsudvalget.

Til nr. 13.

Ved ændringen gøres det obligatorisk, at der i amtsrevalideringsudvalget skal være en repræsentant for de i amtet beliggende godkendte revalideringsinstitutioner.

Til nr. 14.

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 15.

Til nr. 15.

Det er anset for hensigtsmæssigt, at den lokale administration bliver opbygget som revalideringscentre med stedlige områder, der er nøje afpasset efter det lokale behov.

Til nr. 16.

Ændringen skal tydeliggøre, at lederen af revalideringscentret skal have nøje kendskab såvel til de administrative som de sociale problemer, der knytter sig til revali-

I stk. 2, 2. punktum, ændres „Kontoret“ til: „Centret“.

Stk. 2, 3. punktum, affattes således: „Disse afgørelser træffes af revalideringscentrets leder i samråd med vedkommende lægelige rådgiver(e), jfr. stk. 5, og en repræsentant for vedkommende arbejdsanvisningskontor.“

17) Stk. 2, 4. punktum, affattes således: „Statens tilsyn med og vejledning til godkendte revalideringsinstitutioner udøves under medvirken af revalideringscentrene, der samarbejder med invalideforsikringsretten og arbejdsdirektoratet efter nærmere af socialministeren fastsatte regler.“

18) Stk. 3 affattes således:

„Erhvervsvejledning og arbejdsanvisning for erhvervshæmmede varetages i forbindelse med den offentlige arbejdsanvisning. Socialministeren fastsætter efter forhandling med arbejdsministeren de nærmere regler for samarbejdet med arbejdsanvisningskontorerne.“

19) I stk. 4 udgår ordene „efter forhandling med arbejdsministeren ved hvilket offentligt arbejdsanvisningskontor i amtet amtsrevalideringskontoret skal oprettes, samt“, og „amtsrevalideringskontorerne“ ændres til: „revalideringscentrenes“.

20) Stk. 5 affattes således: „Til revalideringscentret knyttes en eller flere lægelige rådgivere, der har særligt kendskab til revalidering.“

21) I stk. 6, 1. punktum, ændres „Amtsrevalideringskontoret“ til: „Revalideringscentrene“, og i 2. punktum ændres „den ved

deringen. De øvrige ændringer er konsekvenser af, at der oprettes revalideringscentre.

Til nr. 17.

Ændringen tilsigter en tydeliggørelse af revalideringscentrenes administrative stilling i spørgsmål vedrørende tilsyn med og vejledning til godkendte revalideringsinstitutioner. Invalideforsikringsrettens sagskundskab vil være nødvendig i spørgsmål, der har forbindelse med de efter revalideringsloven til retten henlagte sager, medens arbejdsdirektoratets bistand vil være påkrævet i spørgsmål om arbejdsanvisning, erhvervsvejledning og en række administrative forhold.

Til nr. 18.

Ændringen må ses i forbindelse med det ovenfor stillede ændringsforslag om oprettelse af revalideringscentre, der efter omstændighederne kan omfatte flere arbejdsanvisningskontorers område. Det fastslås herefter, at erhvervsvejledning og arbejdsanvisning for erhvervshæmmede varetages i forbindelse med den offentlige arbejdsanvisning, således at de nærmere former for samarbejdet om disse opgaver fastsættes af socialministeren efter forhandling med arbejdsministeren.

Til nr. 19.

Ændringen er en følge af det ovenfor stillede ændringsforslag nr. 15, hvorefter der oprettes revalideringscentre i stedet for som oprindeligt foreslået amtsrevalideringskontorer.

Til nr. 20.

For at understrege betydningen af den lægelige indsats er det anset for hensigtsmæssigt at tydeliggøre, at de til revalideringscentrene knyttede lægelige rådgivere skal have særligt kendskab til revalidering.

Til nr. 21, 22 og 23.

Ændringerne er konsekvenser af den ændrede affattelse af § 14, stk. 1, angående

kontoret ansatte læge“ til: „de ved centrene ansatte læger“.

22) I stk. 7 udgår sidste punktum.

Til § 15.

23) „amtsrevalideringskontorerne“ ændres til: „revalideringscentre“.

Til § 16.

24) I stk. 1, 2. punktum, indsættes efter ordet „indenrigsministeriet“ ordet: „undervisningsministeriet“.

Til § 18.

25) I stk. 1, 1. punktum, udgår ordene „ved driften af amtsrevalideringskontorerne (§ 14)“, og i stedet indsættes: „til amtsrevalideringsudvalgene og revalideringscentre (§§ 12 og 14)“.

Stk. 3 udgår.

Til § 19.

26) § 19 udgår.

revalideringscentrenes stedlige område, jfr. ændringsforslag nr. 15.

Til nr. 24.

Det er anset for hensigtsmæssigt, at det udtrykkeligt fastslås i lovteksten, at undervisningsministeriet skal være repræsenteret i samordningsudvalget.

Til nr. 25.

For at opnå en administrativ forenkling og i overensstemmelse med et ønske fremsat af Foreningen „Bymæssige Kommuner“ er det anset for hensigtsmæssigt, at udgifterne ved amtsrevalideringsudvalgenes virksomhed afholdes efter samme regler som udgifterne til revalideringscentre, d. v. s. fuldt ud af staten.

Til nr. 26.

Efter henstillinger fra Den danske Købstadforening og direktoratet for sygekassevæsenet udgår bestemmelserne om, at kommuner og sygekasser forskudsvis skal udrede visse ydelser, idet det er anset for mere hensigtsmæssigt, at ydelserne udredes direkte af invalideforsikringsfonden eller revalideringscentret.

Søren Andersen.	Kaj Andresen, formand.	Bladt.	Gottschalck-Hansen.	Ayoë Herbøl.
Asgar Jensen.	Carl P. Jensen.	Kr. Juul.	Skov Jørgensen.	
Peter Kristensen (Ålborg).	Krogh.	Lorentzen.	Mørk.	Edel Saunte.
Robert Sørensen.	Gertie Wandel.	Else Zeuthen, næstformand.		

A k t s t y k k e r

til betænkning over forslag til lov om revalidering.

	Sp.
I. Fortegnelse over de af udvalget stillede spørgsmål nr. 1-39 (under spørgsmålene er sidetallet for svaret angivet)	555-562
II. Svar på de stillede spørgsmål	563-674
III. Statistiske oplysninger.	
Om nogle revalideringsinstitutioners virksomhed	675-680
Om visse former for uddannelseshjælp	679-700
Om personale beskæftiget med erhvervsmæssig revalidering	699-702
IV. Notat fra socialministeren angående administrative forhold i forbindelse med lovforslaget	703-706
V. Skrivelse af 5. februar 1960 fra Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg	707-712
VI. Socialministerens notat i anledning af foranstående skrivelse fra Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg	713-718
VII. Skrivelse af 6. februar 1960 fra Samfundet og Hjemmet for Vanføre	719-726
VIII. Socialministerens notat om foranstående skrivelse fra Samfundet og Hjemmet for Vanføre	727-734
IX. Skrivelse af 10. februar 1960 fra De samvirkende Invalideorganisationer	735-740

Folketingets udvalg

angående

forslag til lov om revalidering.

Christiansborg, den 4. december 1959.

Udvalget udbeder sig ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

1. Hvordan afgrænses de grupper af personer, der omfattes af lovforslagets bestemmelser?
[Svar sp. 565]
2. Hvor stort er antallet af personer i de grupper, der kan henvises til revalidering?
[Svar sp. 567]
3. Hvilke private, kommunale og statslige revalideringsforanstaltninger står i øjeblikket til rådighed for hver enkelt af disse grupper?
[Svar sp. 567]
4. Hvordan er forholdet tænkt ordnet mellem hidtidige og de i lovforslaget foreslåede revalideringsorganer?
[Svar sp. 573]
5. Hvilke indberetningsregler er overvejet, derunder indberetningspligt for personer under 18 år?
[Svar sp. 575]
6. Hvad omfatter udtrykket „offentlige myndigheder og institutioner“ og „andre“ end de nævnte i § 2, stk. 2?
[Svar sp. 577]
7. Hvilke kriterier skal fastsættes for betegnelsen erhvervshæmmet i forbindelse med forslaget om at pålægge offentlige og koncessionerede virksomheder at beskæftige sådanne?
[Svar sp. 578]
8. Hvor mange personer er der i de tre sidste finansår ydet hjælp til oplæring gennem invalideforsikringsretten, og hvor mange af disse udnyttede uddannelsen?
[Svar sp. 580]
9. Hvor mange personer fik sidste finansår gennem invalideforsikringsretten hjælp til arbejdsmaskiner og værktøj eller anden etableringshjælp?
[Svar sp. 579]
10. Under hvilken form vil f. eks. udgifterne efter § 5 blive forelagt finansudvalget?
[Svar sp. 580]
11. Hvilket personale er tænkt knyttet til amsrevalideringskontoret?
[Svar sp. 581]
12. Hvilke former for arbejdskuranstalter, optræningscentre og værksteder for erhvervshæmmede er overvejet?
[Svar sp. 582]
13. Er der foretaget analyser af forskellige arbejdsprocesser med henblik på bedømmelse af, hvilke der er særligt egnede for erhvervshæmmede?
[Svar sp. 584]
14. Hvilken lønmæssig placering er tiltænkt samordningsudvalgets formand?
[Svar sp. 584]
15. Hvordan kan undervisningsministeriet undgå at blive repræsenteret i samordningsudvalget på baggrund af lovforslagets § 2, stk. 2, og især på baggrund af den vægt, Den internationale Arbejdsorganisation i sin henstilling (bl. a. under IX. 36) lægger på det forebyggende arbejde?
[Svar sp. 584]

Den 8. december 1959.

Under henvisning til tidligere fremsendt skrivelse udbeder udvalget sig yderligere ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

16. Oplysninger udbedes om tilskudsforhold for beskyttede værksteder i Sverige, England og Holland.
[Svar sp. 584]

Den 14. december 1959.

I forbindelse med tidligere fremsendte spørgsmål udbeder udvalget sig yderligere ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

19. Der ønskes en oversigt over de i lovgivningen eller administrativt fastsatte bestemmelser om foranstaltninger for erhvervshæmmede.
[Svar sp. 601]

20. Der ønskes en redegørelse for, hvilke hjælpemidler der kan ydes hjælp til efter lovforslagets § 3, stk. 1, jfr. folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, herunder om der i praksis er maksimumsgrænser

17. Oplysninger udbedes om udgifter og tilskudsforhold vedrørende her bestående revalideringsforanstaltninger.
[Svar sp. 589]

18. Oplysninger udbedes om udgifter og tilskudsforhold vedrørende arbejdsklinikker ved amts- og kommunehospitaler her i landet.
[Svar sp. 597]

for de anskaffelsessummer, som kan afholdes.

Specielt ønskes det oplyst, hvorfor der ikke kan ydes hjælp til anskaffelse af transistorhøreapparater.

[Svar sp. 608]

21. Hvilke administrative regler er nu gældende for ydelse af den i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælp, og påtænkes der ændringer heri ved den i lovforslagets § 3, stk. 3, omhandlede fastsættelse af regler for ydelse af hjælp efter denne paragraf?

[Svar sp. 610]

Den 19. december 1959.

I forbindelse med tidligere fremsendte spørgsmål udbeder udvalget sig yderligere ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

22. Det ønskes oplyst, hvorledes hjælp i henhold til lovforslagets § 6, stk. 1 og 2, vil blive ydet.

a) Kan der i henhold til bestemmelsen ydes arbejdsgivere støtte til foranstaltninger for erhvervshæmmede?

b) Kan hjælp ydes til optræning både hos private arbejdsgivere og institutioner?

c) Vil det være muligt at yde erhvervshæmmede hjælp til betaling af lægeudgifter m. m. og

d) hjælp til supplerende af arbejds lønnen for at opnå det fornødne til familiens forsørgelse?

[Svar sp. 635]

23. Hvilke retningslinjer har hidtil været givet for de sociale udvalgs praktisering af de til § 6 svarende bestemmelser i lov om offentlig forsorg og lov om folkeforsikring?

Tænkes disse retningslinjer opretholdt eller påtænkes der ændringer — og da hvilke — med hensyn til § 6?

[Svar sp. 637]

24. Kan der også efter bestemmelsen i § 8, stk. 1, ydes hjælp til selvstændig virksomhed?

[Svar sp. 640]

25. Der ønskes en redegørelse for praksis med hensyn til folkeforsikringslovens til § 8, stk. 2, svarende bestemmelse, som belyser, i hvilken udstrækning bestem-

melsen er anvendt, og hvor stor hjælp der kan ydes.

[Svar sp. 640]

Den 15. januar 1960.

I forbindelse med tidligere stillede spørgsmål udbeder udvalget sig yderligere en besvarelse af følgende spørgsmål:

26. Udvalget udbeder sig om muligt et skøn over, hvor mange personer der kan forventes beskæftiget i kraft af bestemmelserne i § 9, stk. 1, henholdsvis 1. og 3. punktum.

[Svar sp. 653]

27. Påtænkes det i den i § 9, stk. 1, nævnte kgl. anordning at give pålæg om, at beskæftigelserne for invalider skal udgøre en vis procent af de ansatte, og da hvilken, og hvorledes tænkes reglerne i øvrigt udformet?

[Svar sp. 653]

28. Kan det oplyses, i hvilket omfang der påtænkes ydet støtte til fremme af erhvervsmæssige foranstaltninger i medfør af § 10, eventuelt inden for hvilke procentvise rammer, og hvorledes reglerne i øvrigt tænkes udformet?

[Svar sp. 654]

29. Der ønskes nærmere oplysning om karakteren af den i § 11 omtalte uddannelse,

herunder om placering, omfang og varighed af kursus, og om der i denne forbindelse påtænkes et nordisk samarbejde.

[Svar sp. 656]

30. Bør det ikke ved en ændret formulering af § 12, stk. 1, fastslås, at repræsentanter for de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner altid skal være medlem af udvalget?

[Svar sp. 643]

31. Der ønskes en redegørelse for kompetenceforholdet mellem lederen af amtsrevalideringskontoret og arbejdsanvisningskontoret eller -kontorerne i området.

a) Hvorledes bliver den lønmæssige placering af lederen i forhold til kontorbestyrelsen?

b) Vil de få fælles kontorpersonale?

[Svar sp. 647]

32. Kan det udtrykkeligt i teksten fastslås, at et revalideringsudvalg og -kontor kan være fælles for flere amter?

[Svar sp. 650]

Christiansborg, den 21. januar 1960.

I forbindelse med tidligere fremsendte spørgsmål udbeder udvalget sig yderligere ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

33. Hvilke retningslinjer påtænkes anlagt for samarbejdet mellem sygehuse og læger og amtsrevalideringskontorerne, jfr. lovforslagets § 15?

[Svar sp. 657]

34. Hvilken forretningsorden påtænkes fastsat for invalideforsikringsrettens revalideringsafdeling, jfr. lovforslagets § 17, stk. 4?

[Svar sp. 663]

35. Vil efter ministerens opfattelse alle nuværende revalideringsinstitutioner kunne forventes godkendt i henhold til lovforslagets § 5, stk. 3?

[Svar sp. 659]

Den 2. februar 1960.

I forbindelse med tidligere fremsendte spørgsmål udbeder udvalget sig yderligere ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

36. Kan der — i fortsættelse af ministerens besvarelse af udvalgets spørgsmål 2 om det forventede behov for revalidering — gives yderligere oplysninger til belysning af fordelingen af de personer, der tænkes henvist til revalideringsforanstaltninger

a) på geografiske områder af landet,
b) efter årsagernes art (fysiske, psykiske og sociale)?

[Svar sp. 663]

37. Hvad forventes de årlige administrationsomkostninger efter lovforslaget at ville andrage?

[Svar sp. 667]

38. Tænkes der efter lovforslaget ydet støtte til nogle revalideringsvirksomheder af beskæftigelsesmidlerne eller i øvrigt af midler, der administreres af andre ministerier end socialministeriet?

Kan der i så fald gives oplysninger om virksomhedernes fremtidige økonomiske forhold?

[Svar sp. 669]

39. Kan der gives oplysninger om indholdet af de forhandlinger med samordningsudvalget, som har fundet sted i forbindelse med lovforslagets forberedelse?

[Svar sp. 670]

P. u. v.

Kaj Andresen,
formand.

Til socialministeren.

SOCIALMINISTEREN

København, den 16. december 1959.

Under henvisning til det ærede udvalgs skrivelser af 4. december og 8. december fremsender jeg hoslagt besvarelse af de af udvalget stillede 18 spørgsmål vedrørende forslaget til lov om revalidering.

Endvidere vedlægges beretning for 1958 fra Landsforeningen mod Børnelammelse.*)

Jul. Bomholt.

/ W. Johønnsen.

*) Ikke optrykt her.

Ad spørgsmål 1.

Lovforslaget tager ligesom loven om samordning af foranstaltninger for erhvervs-hæmmede principielt sigte på alle erhvervs-hæmmede, d. v. s. såvel personer, der på grund af fysiske eller psykiske sygdomme eller mangler, som personer, der af overvejende sociale årsager er eller står i fare for at blive i så væsentlig grad begrænset i deres erhvervsmuligheder, at der bør træffes særlige foranstaltninger for at genoprette eller udvikle deres erhvervsevne. Herudover omfatter forslaget imidlertid også invaliderede, der ikke nødvendigvis har erhvervsmæssige problemer, idet også disse i henhold til forslagens § 3 kan modtage hjælp til anskaffelse af forskellige hjælpemidler.

Forslaget indeholder herefter for invaliderede samme hjælpemuligheder, som folkeforsikringsloven yder invalideforsikrede, pensionister m. fl. Forslaget træder herved også i stedet for de bestemmelser i forsorgsloven, som vedrører en tilsvarende hjælp til invaliderede, der ikke er invalideforsikrede, idet der dog ligesom hidtil inden for folkeforsikringslovens område ikke stilles nogen betingelse om trang som forudsætning for hjælpen.

Man har ikke anset det for rigtigt at begrænse de foreslåede hjælpemuligheder til

særlige grupper af handicappede, idet der bør være mulighed for at bringe loven i anvendelse på alle områder, hvor der er et udækket behov.

Hvad særlig angår den gruppe af personer, der i forslaget betegnes som „erhvervs-hæmmede af andre end fysiske eller psykiske årsager“, de såkaldte socialt erhvervs-hæmmede, bemærkes, at lovforslaget ligesom nu forsorgslovens § 30, stk. 2, indeholder bestemmelser om hjælp til erhvervsmæssig optræning og oplæring m. v. Antallet af tilfælde, hvor individuelle sociale forhold i overvejende grad har bevirket en væsentlig begrænsning i erhvervsmulighederne, må antages at være ret lille.

Afgrænsningen mellem fysisk-psykiske årsager til en erhvervshæmning og overvejende sociale årsager må i det konkrete tilfælde bero på et skøn, som formentlig bør overlades til det pågældende amtsrevalideringskontor i samarbejde med det sociale udvalg.

Til belysning af fordelingen af et erhvervs-hæmmed klientel på forskellige diagnose-grupper gives nedenfor en oversigt over sager vedrørende erhvervshæmmede ved de offentlige arbejdsanvisningskontorer i 1958-59.

	Nytilmeldte		Genoptagne ældre sager	
	M.	K.	M.	K.
Ekstremitetsdefekter	626	197	190	41
Ryglidelser	376	95	143	28
Lungetuberkulose	170	65	75	24
Stofskiftelidelser (herunder sukkersyge)	55	21	26	6
Sygdomme i hjerte og blodkarsystem	123	35	24	8
Sygdomme i åndedrætsorganerne (÷ tb.)	129	25	31	6
Sygdomme i fordøjelsesorganerne	114	20	43	5
Sygdomme i sansorganerne	125	54	37	10
Sindslidelser (herunder neuroser)	237	127	83	34
Epilepsi	79	24	20	5
Intelligenshæmning	78	17	25	1
Legemlig debilitet (almensvækkelse)	37	15	29	4
Andre lidelser	269	182	85	31
Asocialitet (herunder drikkeri og arbejdsuvilje)	86	5	23	—
Kriminalitet	33	1	8	—
Psykopati i øvrigt	11	—	4	—
I alt	2 548	883	846	213

Ad spørgsmål 2.

En almindelig opgørelse over antallet af personer, der kan forventes henvist til optræning, oplæring, uddannelse m. v., foreligger ikke.

Der har som nævnt i forslaget bemærkninger været foretaget forskellige behovsundersøgelser. Dr. K. H. Backer har således i sin doktordisputats (1958) opgjort behovet for erhvervsmæssige revalideringsforanstaltninger ved udskrivningen fra et central-sygehus til ca. 8,1 pct. for patienterne fra den medicinske afdeling og 4,6 pct. for patienterne fra den kirurgiske afdeling.

Bl. a. på grundlag af disse procenter har kontaktudvalget for Københavns kommune anslået antallet af personer bosat i Københavns kommune, der har behov for erhvervsmæssig revalidering, til ca. 2 840 pr. år.

Det tilsvarende tal for Frederiksberg er af Frederiksberg kommunes kontaktudvalg anslået til ca. 460 pr. år.

Revalideringsbehovet belyses endvidere af, at der i årene 1957 og 1958 er truffet afgørelse vedrørende henholdsvis 9 548 og 12 905 begæringer om invalidepension, og at henholdsvis 1 102 og 1 053 af disse sager er afgjort med kendelsen: ikke-invalid i lovens forstand. Det bemærkes herved, at et ikke ubetydeligt antal af de sager, hvori pension bliver tilkendt ansøgeren, også efter følgende giver anledning til erhvervsmæssig overvejelse fra rettens side.

Det kan endvidere anføres, at der i årene 1957 og 1958 er indgået henholdsvis 10 999 og 13 268 begæringer om invalidepension.

Det kan endelig oplyses, at der i perioden december 1958-november 1959 er rejst spørgsmål om erhvervsmæssig støtte til uddannelse i 915 tilfælde, til optræning i 1 050 tilfælde og til arbejdsmaskiner, etablering og motorkøretøjer i i alt 1 113 tilfælde.

Ad spørgsmål 3.

For de bestående revalideringsforanstaltninger gælder det, at disse ikke i almindelighed er opbygget med henblik på bestemte grupper af erhvervshæmmede, men det vil dog fremgå af det nedenfor om de enkelte institutioner bemærkede, at visse institutioner helt eller fortrinsvis er beregnet for personer med bestemte handicap.

Med hensyn til de bestående foranstaltningers karakter som henholdsvis private, kommunale eller statslige skal man i almindelighed bemærke, at der — bl. a. på grund af de hidtidige meget uensartede finansieringsformer — i en række tilfælde er tale om institutioner af en blandet karakter. Dette gælder både med hensyn til de kredse, der har taget initiativet til oprettelsen, tilvejebringelse af midler til etableringen, finansieringen af driftsudgifterne og ledelsens sammensætning.

Efter lovforslagets § 5, stk. 1, er det en betingelse for ydelse af tilskud efter revalideringsloven, at vedkommende institution eller foranstaltning ikke godkendes efter reglerne om særfororg. For overskuelighedens skyld er dog i nedenstående oversigt medtaget særfororgsinstitutioner, der i særlig grad varetager opgaver, der kan betegnes som erhvervsmæssig revalidering. Det bemærkes i denne forbindelse, at Samfundet og Hjemmet for Vanføre, der er organiseret som en selvejende institution, modtager fuld underskuddækning fra staten til sin som særfororg anerkendte virksomhed.

I øvrigt bemærkes, at det er vanskeligt at tilvejebringe et fuldstændigt materiale vedrørende disse forhold, bl. a. på grund af de hidtidige foranstaltningers spredte karakter. Man har imidlertid i nedenstående oversigt søgt at medtage flest muligt af de foranstaltninger, der særlig tager sigte på erhvervsmæssig revalidering, samt beskyttede virksomheder.

Som det fremgår af oversigten, der er ordnet amtsvis, er virksomhederne geografisk ujævnt fordelt. For så vidt angår de med * mærkede, findes den nærmere beskrivelse i det til lovforslaget hørende bilag 2. Foruden de nævnte institutioner findes der pr. 15. november 1959 yderligere i hele landet 348 individuelle optræningspladser (kontorarbejde, lagerarbejde, udendørs foranstaltninger m. v.) med tilskud i henhold til beskæftigelsesloven.

A. Revalideringsinstitutioner.

Københavns kommune.

- * Arbejdsskolen på Backersvej.
- * Fabrikken „INERFA“.
- * Fabrikken „Skala Sko“ A/S.

* Danske Kvinders Samfundstjeneste, systue.

Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse: specialarbejde og eventuelt svejsning, 4 pladser, tilskud efter beskæftigelsesloven.

Statens institut for blinde og svagsynede i København (særforsorgsinstitution) er dels kostskole for unge blinde mænd og kvinder i alderen 16-18 år, dels uddannelsessted for blinde over 18 år. Uddannelsen gives ved håndværksafdelingen (børstenbinderi, kurvemageri, skomageri og vævestue), musikskolen og pianostemmerværkstedet. Opholdets varighed er afhængigt af den valgte uddannelsesform og kan variere fra ganske få måneder til flere år.

Samfundet og Hjemmet for Vanføres håndværksskole (særforsorgsinstitution) uddanner unge vanføre mænd og kvinder (normalt i alderen 16-24 år) i håndværksfag eller kontorlag. Uddannelsen på håndværksskolen gives principielt som lærlingeuddannelse med 4-5 års mesterlære, der afsluttes med svendep prøve efter samme regler som i det private erhverv. For så vidt eleverne ikke skønnes at opfylde de krav, der stilles under et læreforhold, søger man at give dem en kortvarigere oplæring. Håndværksskolens elever kan for tiden uddannes i 25 forskellige fag. I finansåret 1957-58 udgjorde det gennemsnitlige antal af mandlige elever 136, medens det gennemsnitlige antal af kvindelige elever har været 95.

Københavns amt.

- * Elleslettegård ved Trørød.
- * Polioforeningens institut.

Odense og Svendborg amter.

- * Arbejdsklinikken i Odense.
- * Industrielt værksted, Odense kommune.

Vejle amt.

- * Revalideringsinstituttet i Kolding. Vejle kommunes beskæftigelsesforanstaltning. Drives udelukkende gennem tilskud fra kommunen. Værkstedet ledes af en beskæftigelsesterapeut, og der sker optræning (i et vist omfang dog beskyttet værksted) i træsløjd, vævning, syning etc. Fredericia kommunes beskæftigelsesfor-

anstaltning. Foranstaltningen er oprettet og drives af Fredericia kommune. Værkstedet ledes af en håndarbejds lærerinde, og der sker optræning (i et vist omfang dog beskyttet værksted) i træsløjd, vævning, syning, maskinstrikning m. v.

Skanderborg amt.

- * Syarbejde, Silkeborg kommune.

Århus amt.

- * Industrielt værksted, Århus kommune.
- * Syarbejde, LAB, Århus.
- * Industrielt værksted, Holme-Tranbjerg kommune. „Holsatia“ højskole og efterskole, Hou. Selvejende institution. Formål: erhvervsbedømmelse i forbindelse med almindelig højskole- og efterskoleundervisning. Finansiering af driftsudgifter: støtte efter højskoleloven suppleret med tilskud i henhold til folkeforsikringslovens § 60 og Samfundet og Hjemmet for Vanføre (kontrolleret familiepleje).

Ålborg amt.

- * Revalideringsinstituttet i Ålborg.
- * Industrielt værksted, LAB, Ålborg.
- * Syarbejde, LAB, Ålborg.

Hjørring amt.

- * Træningsværkstedet „Reva“, Hjørring.

Viborg amt.

- * Revalideringsafdelingen på Folkekuren ved Hald.

Åbenrå-Sønderborg amt.

- * Revalideringsinstituttet i Sønderborg.
- * Industrielt værksted, Åbenrå kommune.

B. Beskyttede virksomheder.

Københavns kommune.

- * Fabrikken „Skala Sko“ A/S. Virker i et vist omfang som beskyttet værksted. A/S „Blindes Arbejde“ i København beskæftiger på sine værksteder ca. 100 blinde og svagsynede med fremstilling af forskellige børsteverer, kurvemagerverer m. v. og udsender hjemmearbejde til ca. 225 selvstændige blinde håndværkere. Selskabet afsætter sine produkter dels

direkte til større virksomheder, dels gennem en række udsalg. Virksomheden er oprettet for private midler. Med støtte i loven om foranstaltninger for blinde og stærkt svagsynede af 1956 yder staten et tilskud til driften på for tiden ca. 255 000 kr. årligt.

Døve Pigers Vaskeri, Løngangsstræde. Til den selvejende institution Hjemmet for døve Piger (særforsorgsinstitution) er knyttet et vaskeri, der virker som beskyttet værksted, dels for ca. 35 døve kvinder, der har ophold på hjemmet, dels for 6-7 døve kvinder, der bor i København uden for institutionen. Institutionen er oprettet for private midler, men modtager i henhold til loven om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre af 1950 dækning fra staten af sit underskud, herunder ved vaskeriets drift. Det kan dog oplyses, at vaskeriet som sådant kun giver et mindre underskud.

Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse: værksted i København til beskæftigelse af personer med kronisk tuberkulose. Værkstedet er oprettet i 1957 og kan beskæftige ca. 20-30 personer. Der er ydet et engangstilskud fra staten til dækning af virksomhedens driftsunderskud.

Polioforeningens beskyttede værksted på Tingskiftevej i Hellerup. På værkstedet beskæftiges ca. 10 poliopatienter og andre invalider med bl. a. forskelligt monteringsarbejde. Polioforeningen har ikke modtaget tilskud til værkstedets etablering. Værkstedet har ikke hidtil haft underskud.

Samfundet og Hjemmet for Vanføre har i København etableret følgende beskyttede beskæftigelse og afholdt driftsudgifterne af institutionens egne midler:

Beskæftigelsesterapiværkstedet ved håndværksskolen med afdeling på Glud & Marstrands Fabrikker. Værkstedet er indrettet i tilknytning til håndværksskolens lokaler og giver beskæftigelse til ca. 20 hårdt invaliderede ved forskellige former for husflidsarbejde, monteringsarbejde m. v. Den til værkstedet knyttede afdeling på Glud & Marstrands Fabrikker beskæftiger herudover ca. 10 vanføre med beviklingsarbejde o. lign.

Bådudlejningskoncessionen på Sortedams-

og Peblingsøen. Ved udlejningen er beskæftiget ca. 5 vanføre.

Endvidere er der under *statens åndssvageforsorg* oprettet 4 beskyttede værksteder i København.

Odense amt.

Afdelingen for erhvervshæmmede på Odense Skotøjsfabrik. Afdelingen, der er oprettet af fabrikkens tidligere ejer, afdøde fabrikant Lauritz Petersen, kan beskæftige ca. 60 erhvervshæmmede ved fremstilling hovedsagelig af ting af affaldsmaterialer fra læder- og tekstilindustrien. Der er ikke ydet tilskud udefra til afdelingens oprettelse. Afdelingen arbejder uden underskud.

Fyns Skolebogsindbindingscentral. Virksomheden, der er organiseret som et kommanditselskab med Samfundet og Hjemmet for Vanføre og Landsforeningen af Vanføre som kommanditister, beskæftiger 2 vanføre ved indbinding af brugte skolebøger. Underskuddet dækkes af landsforeningen og Samfundet og Hjemmet for Vanføre.

Vejle amt.

Bæltefabrikken i Vejle. Fabrikken, der er organiseret som et kommanditselskab med Samfundet og Hjemmet for Vanføre og Landsforeningen af Vanføre som kommanditister, beskæftiger 2-3 vanføre. Fabrikkens etablering er foruden ved tilskud fra de to kommanditister muligjort ved lån fra Vanførefonden og fra privat side. Driftsunderskuddet er dækket af Vanføreforeningen og Samfundet og Hjemmet for Vanføre.

Hjørring amt.

Træningsværkstedet „Reva“, Hjørring, benyttes også i mindre omfang til beskyttet beskæftigelse.

Ribe amt.

Vestjysk Papæske-Industri, Esbjerg, kommanditselskab, er oprettet 1958 af lokalafdelingen af Landsforeningen af Vanføre med støtte fra lokale kredse. Driften varetages af Samfundet og Hjemmet for Vanføre, og der er nedsat et tilsynsråd. Der beskæftiges 8 arbejdere, fortrinsvis vanføre. De nødvendige lokaler er tilvejebragt

af Esbjerg kommune, der har købt og istandsat en ejendom til formålet.

Åbenrå-Sønderborg amt.

* Ved revalideringsinstituttet i Sønderborg drives også i et vist omfang beskyttet beskæftigelse.

Nogle større bykommuner, således Fredericia, Vejle, Århus og Næstved, har oprettet mindre værksteder, hvor invalider kan beskæftiges. Der arbejdes med træsløjd, vævning, syning etc. De beskæftigede modtager en mindre arbejdsdusør. De pågældende kommuner har selv afholdt etableringsudgifterne og afholder ligeledes driftsudgifterne.

Ved visse af de ovennævnte foranstaltninger er der organiseret hjemmearbejde.

Ad spørgsmål 4.

På det lokale plan afløser de i §§ 12 og 13 foreslåede amtsrevalideringsudvalg de kontaktudvalg, der i en række kommuner er nedsat i henhold til § 1 i lov nr. 130 af 20. maj 1956 om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. Når der foreslås nedsat udvalg dækkende et amt, skyldes det i særlig grad, at erfaringen har vist, at de hidtidige kontaktudvalgs område er for snævert til at sikre en tilstrækkelig lokal koordination, at det ved den foreslåede ordning er muligt i højere grad at tilgodese også sognekommunernes behov, og at en dækning af hele landet kan ske med et betydelig mindre omfattende apparat, end hvis samtlige kommuner skulle inddrages under den hidtidige ordning med kontaktudvalg. På den anden side bør man ikke underkende den værdi, der kan ligge i, at man for et snævrere område, f. eks. i et underudvalg af kommunalbestyrelsen eventuelt suppleret med repræsentanter for arbejdere og arbejdsgivere m. v., drøfter revalideringsproblemer, der har særlig lokal interesse. Der er intet til hinder for, at sådanne rådgivende udvalg for et snævrere område fremdeles vil kunne bestå. Disse udvalg vil dog falde uden for lovens system, således at der ikke kan ydes finansiel støtte til deres virksomhed fra statens side.

De i forslaget § 14 omhandlede amtsrevalideringskontorer vil — foruden helt

nye opgaver, jfr. besvarelsen ad spørgsmål 11 — få opgaver på områder, der hidtil er varetaget helt eller delvis af invalideforsikringsretten, de sociale udvalg og de særlige afdelinger for erhvervshæmmede, der er oprettet ved de fleste arbejdsanvisningskontorer.

For så vidt angår invalideforsikringsrettens sagsområde, er der tænkt gennemført en vidtgående decentralisering, således at en række beføjelser overføres til amtsrevalideringskontorerne. Dette kan efter forslaget ske, for så vidt angår ydelse af hjælpemidler til invaliderede (§ 3, stk. 3), hjælp til særlig sygebehandling (§ 4, stk. 2), hjælp til arbejdsprøvning, optræning, undervisning eller faglig uddannelse i enkelttilfælde (§ 6, stk. 3), hjælp til arbejdsmaskiner og værktøj samt selvstændig virksomhed m. v. (§ 8, stk. 5).

På de områder, hvor kompetencen er overført til en lokal instans, vil invalideforsikringsretten (den i § 17 foreslåede revalideringsafdeling) fungere som ankeinstans.

For så vidt angår de sociale udvalgs sagsområde, er det foreslået, at hjælp efter loven til „socialt erhvervshæmmede“ skal ydes af det sociale udvalg efter forud indhentet erklæring fra amtsrevalideringskontoret (§ 6, stk. 2, og § 8, stk. 4).

Visse opgaver, der hidtil er varetaget af de ved arbejdsanvisningskontorerne oprettede særlige afdelinger for erhvervshæmmede, hvor sådanne findes, vil ligeledes fremtidig påhvile amtsrevalideringskontorerne. Her kan nævnes henvisning til optræningsforanstaltninger i en række tilfælde, rådgivning af personlig og social art til erhvervshæmmede samt lægelig rådgivning m. v. ved den til kontoret knyttede læge. Erhvervsvejledning og arbejdsanvisning for erhvervshæmmede skal efter forslaget § 14, stk. 3, fortsat varetages af den offentlige arbejdsanvisning i forbindelse med amtsrevalideringskontoret. Det sikres herved, at den offentlige erhvervsvejlednings og arbejdsanvisnings organer i fuldt omfang står til rådighed for erhvervshæmmede, og det vil, jfr. lovforslagets almindelige bemærkninger under IV, påhvile amtsrevalideringskontoret i forbindelse med arbejdsanvisningskontoret at drage omsorg for, at det fornødne samvirke etableres på dette område.

Amtsrevalideringskontoret vil i øvrigt efter forslaget blive placeret som et samlende led i det lokale revalideringsarbejde med samarbejde til mange sider, f. eks. sygehuse, socialkontorer, sygekasser, arbejdsløsheds-kasser, revalideringsinstitutioner, særforsorgsinstitutioner, mødrehjælpsinstitutioner.

På det centrale plan tænkes det i henhold til samordningsloven nedsatte samordningsudvalg afløst af det ved forslaget § 16 foreslåede udvalg med en lignende sammensætning, men, jfr. bemærkningerne til paragraffen, med en væsentlig større indflydelse på administrationen end hidtil, bl. a. ved, at sager forelægges på det forberedende stadium.

Ad spørgsmål 5.

Forslagets § 2, stk. 1, træder i stedet for indberetningsreglerne i folkeforsikringslovens § 63, jfr. § 64, der vedrører indberetning til invalideforsikringsretten.

Efter folkeforsikringslovens regler påhviler det enhver læge, for så vidt hospitaler angår: overlægen, der under udøvelsen af sit kald hos personer under 30 år iagttager lidelser, der skønnes at have medført eller i en overskuelig fremtid at ville medføre en nedsættelse af erhvervsevnen som angivet i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1, at afgive indberetning til invalideforsikringsretten. Tilsvarende indberetningspligt påhviler skoler for så vidt angår elever i den undervisningspligtige alder. Der er givet socialministeren bemyndigelse til efter indstilling fra invalideforsikringsretten ved bekendtgørelse at bestemme, at indberetning skal finde sted også vedrørende personer over 30 år, men regler herom er ikke fastsat.

Foruden de nævnte indberetningsregler af almindelig karakter er der inden for særforsorgens område fastsat en række indberetningsregler vedrørende specielle grupper af handicappede. Indberetningerne sker i disse tilfælde til organer inden for vedkommende særforsorgsgren. Lovbestemmelser herom findes i forsorgslovens § 257 (talelidende, ordblinde), lov nr. 21 af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre (§ 4), lov nr. 117 af 11. maj 1956 om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede (§ 3) og lov nr. 192

af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede (§ 7).

En ændring af de hidtidige regler om indberetning til invalideforsikringsretten nødvendiggøres allerede derved, at der tænkes gennemført en vidtgående decentralisering. Når amtsrevalideringskontoret placeres som et samlende administrativt led i det lokale arbejde, vil det være nødvendigt, at det bliver dette kontor — og ikke invalideforsikringsretten — der i vid udstrækning skal modtage underretning om tilfælde, hvor der er opstået eller må forventes at ville opstå behov for gennemførelse af revalideringsforanstaltninger. I tilfælde, hvor revalideringskontoret ikke selv kan iværksætte de nødvendige foranstaltninger, vil kontoret med den sagkundskab, det forudsættes at være i besiddelse af, med fornøden hurtighed kunne formidle, at sagen fremmes på rette måde, f. eks. gennem videresendelse til invalideforsikringsretten.

I øvrigt har erfaringen vist, at de gældende indberetningsregler på flere punkter er mindre hensigtsmæssige:

1. I mange tilfælde vil en formel, skriftlig indberetning efter et forud opstillet kriterium ikke være tilstrækkelig til at sikre, at alle tilfælde, herunder de mere tvivlsomme, får den rette behandling.
2. En aldersgrænse på 30 år er vilkårlig. Det er i de senere år i stigende grad erkendt, at også seninvalideredes erhvervsmæssige problemer løses bedst, når der sættes ind tidligst muligt.
3. Kredsen af indberetningspligtige er for snæver.

Ad 1. Forslagets § 2, stk. 1, er affattet således, at der ikke fastslås nogen indberetningspligt i traditionel forstand, men socialministeren bemyndiges til at fastsætte regler til sikring af, at amtsrevalideringskontoret i fornødent omfang modtager underretning om tilfældene. Dette vil f. eks. for sygehuspatienter kunne ske under den form, at en medarbejder fra revalideringskontoret ved personligt møde på sygehuset kommer i kontakt med de pågældende læger, evt. socialrådgivere, jfr. herved også forslaget § 15, hvorefter indenrigsministeren efter forhandling med socialministeren udfærdiger nærmere retningslinjer for samarbejdet mel-

lem sygehuse og læger og amtsrevalideringskontorerne.

Ad 2. Bortset fra de særlige regler om børn og unge under 18 år, jfr. forslaget § 2, stk. 2, forudsættes det, at revalideringskontorerne uden aldersgrænse skal modtage underretning om de tilfælde, hvor erhvervs-mæssige foranstaltninger kan komme på tale.

Ad 3. Man har ikke fundet det muligt at foretage en endelig afgrænsning af de institutioner m. v., fra hvilke revalideringskontorerne evt. skal modtage underretning, idet reglerne bør kunne tilpasses udviklingen.

Når administrative regler til sin tid udfærdiges, må der ske en samordning med de for særfor sorgen gældende indberetningsregler.

I øvrigt bemærkes, at de nærmere regler efter forslaget skal fastsættes efter forhandling med indenrigsministeren, arbejdsministeren og samordningsudvalget.

I forslaget § 2, stk. 2, omhandles indberetning til invalideforsikringsretten, evt. til andre myndigheder eller institutioner, om børn og unge under 18 år, der har behov for særlig sygebehandling eller undervisning m. v. Dette må ses på baggrund af dels, at det for børn og unge under 18 år er vigtigt, at der skabes særlige garantier for, at der iværksættes den bedst mulige behandling og oplæring, hvorved bemærkes, at der i invalideforsikringsretten er samlet en særlig erfaring med hensyn til mulighederne for behandling og oplæring af børn og unge. Hertil kommer, at invalideforsikringsretten herved bliver i stand til at følge tilfældet under hele opvæksten, uanset eventuelle flytninger fra amt til amt. Det er allerede nu rettens praksis, at disse sager automatisk følges op. Man har derfor fundet det rigtigst, at der i disse tilfælde — i alt fald indtil videre — kan fastsættes en egentlig indberetningsordning.

I øvrigt bemærkes, at de nærmere regler efter forslaget skal fastsættes efter forhandling med indenrigsministeren og undervisningsministeren.

Ad spørgsmål 6.

Som eksempler på „offentlige myndigheder og institutioner“, som eventuelt kunne

tænkes pålagt indberetningspligt i henhold til forslaget § 2, stk. 2, kan nævnes børneværnsudvalg, sociale udvalg og opdragelses-hjem. I øvrigt gælder her som også nævnt i besvarelsen ad spørgsmål 5, at man har fundet det rigtigst, at lovbestemmelsen udformes således, at den kan tilpasses udviklingen.

Som eksempler på „andre“, der kunne tænkes pålagt indberetningspligt, kan nævnes amtskonsulenter for børneforsorg, jordemødre og sundhedsplejersker, jfr. herved socialministeriets bekendtgørelse af 30. september 1954 om indberetningspligt vedrørende talemålinger samt sværere tilfælde af ordblindhed og læsesvaghed § 2, der pålægger jordemødre og sundhedsplejersker indberetningspligt vedrørende tilfælde af gane-spalte og løbespalte.

Også den nærmere udformning af reglerne på dette punkt forudsættes at ske efter forhandling med indenrigsministeren og undervisningsministeren.

Ad spørgsmål 7.

Efter lovforslagets § 9 afgrænses den personkreds, der skal kunne gives fortrinsadgang til visse beskæftigelser, dels af kravet om invaliditet, dels af kravet om egnethed til at udføre arbejde af den omhandlede art. Indstilling om, hvilke beskæftigelser der skal forbeholdes „invaliderede“, og en nærmere afgrænsning af de former for beskæftigelse, der kan komme på tale, skal efter forslaget og bemærkningerne hertil foretages af det i henhold til forslaget § 16 forudsete samordningsudvalg. Allerede af denne grund er det næppe muligt på indeværende tidspunkt at fastsætte noget kriterium for betegnelsen „erhvervshæmmet“ i relation til bestemmelsen i § 9. I øvrigt må man være af den opfattelse, at kriteriet for betegnelsen „erhvervshæmmet“ må lægges så nær som muligt op ad ordene i forslaget § 9. Dette vil først og fremmest medføre et krav om „invaliditet“, det vil sige, at pågældende på grund af fysiske eller psykiske mangler eller lidelser er ude af stand til at opnå — eller bevare — beskæftigelse i det almindelige arbejdsmarked. Det er således et blandet lægeligt-socialt skøn, der må være afgørende.

Man vil derfor være tilbøjelig til at mene, at en eventuel ordning i henhold til forsla-

gets § 9 bør omfatte alle erhvervshæmmede personer, som efter et lægeligt-socialt skøn ikke er i stand til at opnå — eller bevare — en beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked, dog således at det overensstemmende med ordlyden i § 9 må være en betingelse, at de pågældende efter en nøgtern vurdering er egnede til det arbejde, som anvises dem i medfør af reglerne i en eventuel kgl. anordning.

Ad spørgsmål 8.

Da invalideforsikringsrettens statistik følger kalenderårene, vedrører de nedenfor givne oplysninger kalenderårene 1956, 1957 og 1958.

Tallene omfatter kun egentlig oplæring og anden uddannelse, men ikke kortere optræning.

Antal tilfælde, hvor støtte til undervisning, uddannelse og oplæring i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 1, er bevilget i 1956, 1957 og 1958.

	1956			1957			1958		
	M.	Kv.	I alt	M.	Kv.	I alt	M.	Kv.	I alt
Uddannelse på skoler	248	142	390	182	107	289	213	115	328
Håndv. uddannelse o. lign. i privat virksomhed	123	41	164	61	29	90	75	33	108
Praktisk handels- og kontorvirksomhed m. v.	25	15	40	23	10	33	7	7	14
Fag eller lærested ikke fastlagt	23	10	33	44	14	58	22	4	26
Bevillinger i alt	419	208	627	310	160	470	317	159	476

Da uddannelse i en række tilfælde strækker sig over flere år, kan det ikke oplyses, i hvor mange tilfælde den i de nævnte år bevilgede uddannelse er udnyttet. Det fremgår heller ikke af tilgængelige statistiske oplysninger, i hvor mange tilfælde de i de nævnte år afsluttede uddannelser er udnyttet. Oplysninger herom vil — såfremt det måtte ønskes — kunne fremskaffes ved en gennemgang af hver enkelt sag; men gennemførelse af en sådan undersøgelse vil nødvendigvis kræve nogen tid.

Ad spørgsmål 9.

I kalenderåret 1958 er der i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 2, af invalideforsikringsretten ydet følgende støtte til arbejdsmaskiner, værktøj og selvstændig virksomhed:

	Antal personer
Arbejdsmaskiner og værktøj	62
Biler og motorcykler (som ydes som arbejdsmaskiner)	130
Støtte til start af selvstændig virksomhed	20
I alt	212

Ad spørgsmål 10.

Efter lovforslagets § 18, stk. 5, foreslås der for finansåret 1960-61 stillet et beløb på 2 mill. kr. til rådighed for socialministeren til ydelse af tilskud og lån i henhold til § 5 (revalideringsinstitutioner m. v.) og § 10 (beskyttet virksomhed m. v.) og til dækning af udgifter efter § 11 (uddannelse af personale). I øvrigt vil efter forslaget de fornødne beløb, herunder rådighedsbeløb, til afholdelse af statens udgifter i henhold til loven være at optage på de årlige bevillingslove.

Når det er foreslået, at der stilles et årligt beløb til rådighed til dækning af udgifter efter §§ 5, 10 og 11, må dette ses på baggrund af de særlige forhold, der gør sig gældende på dette bevillingsområde. Det vil være nødvendigt, at der kan handles hurtigt og smidigt ved behandlingen af tilskudsandragender, særlig hvor det f. eks. gælder indgåelse af lejemål, erhvervelse af fast ejendom til indretning af revalideringsinstitutioner, anskaffelse af maskinudstyr, påbegyndelse eller omlægning af produktion m. v. Alle tilskudsandragender vil blive behandlet i samordningsudvalget, hvor bl. a.

finansministeriet er repræsenteret, og hvorfra sager af ganske særligt omfang eller med særlige principielle konsekvenser kan forventes henvist til forelæggelse for finansudvalget i det enkelte tilfælde. I øvrigt er det tanken, at der i forbindelse med ansøgningen om rådighedsbeløbene skal afgives en indgående redegørelse over for bevillingsmyndighederne for anvendelsen af det senest bevilgede rådighedsbeløb.

Man henleder opmærksomheden på, at et lignende bevillingsmæssigt princip er lagt til grund ved lov nr. 354 af 27. december 1958 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse, jfr. lovens § 23. Ifølge denne lovs § 13 bistås arbejdsministeren ved behandlingen af sager om tilskud af beskæftigelsesudvalget, i hvilket der ligesom i det foreslåede samordningsudvalg findes en repræsentant for finansministeriet.

Ad spørgsmål 11.

I lovforslagets § 14, stk. 1 og 5, er det alene fastslået, at der til amtsrevalideringskontoret skal knyttes en leder og en fast læge, idet man ikke har fundet det rigtigt, at der på forhånd fastsættes regler om ansættelse af yderligere sagkyndigt personale. I så henseende vil det formentlig være rigtigst, at der bygges på de erfaringer, som indhøstes, når kontorerne er etableret.

Der må lægges afgørende vægt på, at lederen af revalideringskontoret er i besiddelse af meget alsidige kvalifikationer, herunder den bedst mulige uddannelse. Som det fremgår af det i besvarelsen ad spørgsmål 4 anførte, vil revalideringskontorets opgaver spænde over et vidt felt, der — i det omfang opgaverne hidtil har været søgt løst — i væsentligt omfang har været administreret centralt, særlig af invalideforsikringsretten. Hertil kommer en række nye opgaver, hvis løsning ikke tidligere har været taget systematisk op. Herunder kan fremhæves etablering af kontakt med sygehusene om patienter på behandlingsstadiet, medvirken ved henvisning til forskellige revalideringsforanstaltninger, aktiv indsats for at få tidlig kontakt med personer med erhvervsproblemer gennem socialkontorer, praktiserende læger, sygekasser m. fl., oplysningsarbejde og efterundersøgelser. Det må derfor anses for ønskeligt, at lederen både er fortlrolig

med social lovgivning, har indsigt i administrative forhold og specialuddannelse i revalideringsproblemer. Det følger af revalideringsarbejdets særlige sammensatte karakter, at en sådan alsidighed hos lederen ikke vil kunne erstattes fyldestgørende af ansættelse af specialsagkyndige ved kontoret. I øvrigt vil det afhænge af lokale forhold, folketal m. v., i hvilket omfang det vil være nødvendigt at knytte medhjælpere til kontoret.

Ad spørgsmål 12.

Det må indledningsvis fremhæves, at det må være et hovedsynspunkt, at særlige institutioner for optræning og oplæring af erhvervshæmmede kun bør oprettes i det omfang, de pågældende ikke kan gøre brug af samfundets normale uddannelsesmuligheder. De enkelte revalideringsinstitutioner må i øvrigt betragtes som et led i en større sammenhæng, således at der på mange områder er behov for koordinering både indtil institutionerne imellem og udadtil i forhold til andre behandlingsorganer, ikke mindst hospitalsvæsenet. Samordningsudvalget må her udøve en koordinerende indsats, og man må formentlig her have en vis typeopdeling af institutionerne for øje, idet det dog her straks må bemærkes, at der i praksis vil kunne tænkes overgangsformer og institutioner, der helt eller delvis varetager specielle opgaver. Med disse forbehold synes det ud fra de nuværende erfaringer rimeligt at opdele de revalideringsinstitutioner, der her i landet er behov for, i følgende hovedtyper:

1. Arbejdsklinikker.

Der er her nærmest tale om på efterbehandlingsstadiet at yde funktionsopøvelse og arbejdstilvænning. Der må findes såvel lægeligt som socialt og erhvervs-sagkyndigt personale. Behandlingen er som hovedregel ret kortvarig og foregår i nær kontakt med sygehusvæsenet.

Det eneste hidtidige eksempel her i landet er arbejdsklinikken i Odense.

2. Optræningsinstitutioner.

Her ydes egentlig erhvervmæssig optræning under forskellige former — arbejdsoptræning, omskoling, oplæring — som regel af noget længere varighed. Der må til en sådan institution være knyttet med-

arbejdere med social uddannelse, fagligt uddannede værkstedsledere, ligesom der i reglen bør være lægeligt tilsyn. Optræningen bør kunne foregå for et vidt erhvervsmæssigt felt (industri, håndværk, landbrug m. v.), og institutionerne må derfor i et vist omfang være specialiserede i forhold til hinanden, også under hensyn til lokale muligheder og behov. Arbejdsgangen må tilrettelægges så vidt muligt som på tilsvarende almindelige virksomheder, men i et vist omfang må der tages særlige hensyn dels som følge af optræningsformålet og dels på grund af det særlige klientel. Visse optræningsinstitutioner kan tænkes specialiserede med henblik på uddannelse til senere anbringelse i bestemte fag, således som det er tilfældet med visse bestående, f. eks. Skala Sko A/S (sko-tøjsindustriarbejdere).

Som eksempler på optræningsforanstaltninger kan i øvrigt nævnes Fabrikken „INERFA“, revalideringsinstitutionerne i Ålborg og Sønderborg og de kommunale træningsværksteder i Odense, Århus, Holme-Tranbjerg og Åbenrå.

3. Beskyttede værksteder.

Her er tale om virksomheder for hårdt invaliderede, som ikke kan optrænes til at opnå eller bevare passende „normal“ beskæftigelse. De pågældende bør have mulighed for gennem særlig tilpasset arbejdsgang at yde en produktiv indsats.

Det må bemærkes, at der ud over de i ovennævnte typeopdeling nævnte områder formentlig vil blive specialopgaver inden for revalideringsområdet, som må løses enten tilknytning til revalideringsinstitutionerne eller til andre eksisterende institutioner med andet hovedformål (hospitaller, forskningsinstitutioner m. v.). Der tænkes her f. eks. på arbejdsprøvning og herunder afprøvning af erhvervsevnen hos personer, der søger invalidepension. Disse opgaver vil formentlig i et vist omfang kunne løses på de almindelige revalideringsinstitutioner, men der findes allerede på dette område institutioner, som har taget specielle opgaver op, Arbejdsskolen på Backersvej (arbejdsprøvning) og Polioforeningens institut (testning, herunder ved arbejdsfysiologiske under-

søgelser, og videnskabeligt forskningsarbejde).

Det må endelig bemærkes, at en række revalideringsinstitutioner kan komme til at omfatte større områder, således at det i et vist omfang vil blive nødvendigt, at der sikres revalidenterne beboelsesmulighed.

Ad spørgsmål 13.

Systematiske analyser med henblik på bedømmelse af, hvilke arbejdsprocesser der er særlig egnede for erhvervshæmmede, er hidtil kun foretaget i ringe omfang.

Spørgsmålet er imidlertid nu taget op til videnskabelig behandling på Landsforeningen mod Børnelammelses institut på Tuborgvej i Hellerup. Der henvises herom til artiklen „Om arbejdskravsanalyser“ af dr. phil. Erling Asmussen og afdelingsfysioterapeut Ellen Poulsen i vedlagte Eksemplar af landsforeningens beretning for 1958, s. 30 ff.)*

Ad spørgsmål 14.

Der er ikke tænkt oprettet nogen tjenestemandstilling som formand for samordningsudvalget. Det er tanken, at der som formand skal udpeges en i revaliderings-spørgsmål kyndig person, som kan varetage formandskabet sammen med anden beskæftigelse. Aflønning forudsættes derfor alene fastsat i form af et honorar, om hvilket der til sin tid vil blive afgivet indstilling til bevillingsmyndighederne på sædvanlig måde.

Ad spørgsmål 15.

Lovforslagets § 16 svarer i den nævnte henseende til § 4 i lov nr. 130 af 25. maj 1956 om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede, men undervisningsministeriet vil kunne repræsenteres i udvalget gennem den foreslåede bemyndigelse for socialministeren til at udnævne medlemmer ud over de særligt opregnede. Man vil imidlertid kunne tiltræde, at der i bestemmelsen indsættes en udtrykkelig angivelse af, at undervisningsministeriet skal være repræsenteret.

Ad spørgsmål 16.

Om tilskudsforholdene for beskyttede virksomheder i Sverige, England og Holland kan følgende oplyses:

*) Ikke optrykt her.

Sverige.

Den svenske arbejdsmarknadsstyrelse har søgt at stimulere i første række kommuner, men også „landsting“ og private, f. eks. industrier, til at iværksætte beskyttet beskæftigelse for „partiellt arbetsföra“.

Beskyttet virksomhed forekommer i to former dels som halvbeskyttet, dels som (hel)beskyttet virksomhed. Forskellen mellem disse former er, at halvbeskyttet virksomhed organiseres i direkte tilslutning til et erhvervsforetagende eller en industri på det åbne arbejdsmarked, medens den (hel)beskyttede virksomhed indrettes i form af særlige bedrifter eller værksteder for beskæftigelse af erhvervshæmmede. Begge disse former indbefatter et indslag af arbejdstræning i den forstand, at visse af klienterne efter kortere eller længere tid kan bibringes en sådan arbejdstilvænnelse eller kondition, at en arbejdsplacering på det åbne arbejdsmarked viser sig mulig.

Til såvel halvbeskyttet som beskyttet virksomhed kan arbejdsmarknadsstyrelsen yde statstilskud. Styrelsen er i så fald tilsynsmyndighed for virksomheden. Statstilskud ydes med højst 50 pct. af forstanderens og arbejdslederens løn, forudsat at pladserne på værkstederne står til „arbetsvården“s disposition.

Aflønningen sker i almindelighed efter akkord og/eller en vis timebetaling. Akkordlønning beregnes sædvanligvis efter samme akkordsatser, som gælder på det åbne arbejdsmarked for lignende arbejde.

En række træningsværksteder og beskyttede virksomheder formidler hjemmearbejde.

I et materiale fra februar 1957 er antallet af pladser ved (hel)beskyttet beskæftigelse opgjort til ca. 650, hvoraf ca. en tredjedel i Stockholm. Ca. 500 personer var beskæftiget med hjemmearbejde.

England.

Statsstøtte til beskyttede virksomheder (sheltered workshops) kan gives i henhold til § 15 i Disabled Persons (Employment) Act, 1944, med ændringer af 1958.

Der findes 3 forskellige slags beskyttet virksomhed:

1. Remploy Limited, der i formen er et selvstændigt erhvervsforetagende, men i realiteten statsdrevet.
2. Virksomheder, drevet af lokale myndigheder (county councils og county borough councils).
3. Virksomheder, drevet af frivillige organisationer.

Ad 1. Remploy, der blev startet af Ministry of Labour and National Service i 1945, skal ifølge sine vedtægter tilvejebringe indtægtsgivende beskæftigelse under tilpassede forhold for alvorligt handicappede registrerede personer. Der findes 90 virksomheder med ca. 6 000 beskæftigede. Selskabets ledelse udpeges af ministeren og indbefatter fremtrædende erhvervsfolk, fagforeningsfolk og personer med særlig interesse og erfaring i arbejde for erhvervshæmmede. Selskabets kapitalbehov dækkes ved statslån, og underskuddet dækkes af staten. Der arbejdes ikke i akkord, og lønnen andrager for tiden ca. 7-8 £ ugentlig. (Til sammenligning kan oplyses, at f. eks. minimallønnen for en skotøjsarbejder andrager 10-11 £ ugentlig).

I 1955-56 androg omsætningen ca. 3 mill. £, medens driftsunderskuddet udgjorde 2 466 000 £ eller 402 £ pr. beskæftiget person.

Det meget store driftsunderskud har givet anledning til kritik, men en betænkning af 1956 (The Piercy Report) understreger den sociale værdi af Remploys arbejde og de vanskelige forhold, selskabet må arbejde under, og anbefaler virksomhedens fortsættelse.

Ad 2. a. De lokale myndigheder har *pligt* til at drage omsorg for *blindes* velfærd og om nødvendigt iværksætte beskyttet beskæftigelse for disse. Ministeriet kan yde støtte hertil gennem betaling for personer under optræning, tilskud til at dække driftsunderskud og bevillinger til at dække kapitalbehov, der forårsages både af optræning og beskæftigelse. I 1956 var 293 blinde under optræning, og 3 837 blev beskæftiget i 69 virksomheder for blinde. 23 af disse virksomheder blev administreret direkte af lokale myndigheder og 46 af frivillige organisationer.

I 1954-55 anvendte lokale myndigheder

ca. 1 mill. £ på virksomhederne, og statens tilskud androg ca. 367 000 £.

b. Lokale myndigheder har *adgang* til at tilvejebringe beskyttet beskæftigelse for andre grupper af erhvervshæmmede enten i særlige virksomheder eller i blindeværksteder, og staten kan yde støtte hertil.

Denne adgang er kun udnyttet i yderst beskedent omfang.

Ad 3. Støtte til frivillige organisationer, der iværksætter beskyttet beskæftigelse, kan opnås på betingelse af, at virksomheden:

- a. frembyder hensigtsmæssige muligheder for beskæftigelse af svært handicappede under tilpassede former,
- b. anvender eventuelt overskud efter virksomhedens formål (forbud mod udbetaling af overskud til parthavere),
- c. har tilstrækkelige midler til at dække enhver ikke tilskudsberettigende udgift,
- d. har regler om en effektiv ledelse,
- e. byder tilfredsstillende lønninger og almindelige arbejdsbetingelser,
- f. frembringer produkter af økonomisk værdi, der må antages at dække et almindeligt behov, og
- g. i øvrigt skønnes kvalificeret til at oppebære offentligt tilskud.

Støtten kan ydes i form af

1. betaling for træning i en nærmere fastsat periode,
2. et årligt tilskud til dækning af driftsunderskud,
3. etableringshjælp til oprettelse eller udvidelse af virksomheder.

Driftstilskuddet kan ydes for enhver godkendt erhvervshæmmed, beskæftiget i det år, for hvilket tilskud søges. Tilskuddet andrager normalt 75 pct. af driftsunderskuddet i vedkommende finansår, dog ikke ud over 150 £ pr. person. Tilskuddet udbetales normalt efter fremsendelse af revideret regnskab, men der kan udbetales kvartalsvise forskud. Underskuddet beregnes under hensyntagen til renter af lån, afskrivning og renter af investeringer, alt efter ministeriets nærmere bestemmelse, men ikke af frivillige kontingenter eller bidrag fra andre private kilder. Det forlanges normalt, at midler, der ikke nødvendigvis må være likvide, anbringes i obligationer.

Etableringshjælp kan ydes som rentefrit,

i almindelighed pantesikret lån, dog aldrig ud over 75 pct. af den nødvendige kapital. Efter fem års forløb eftergives lånet normalt, forudsat at tilskudsbetingelserne stadig er opfyldt og der beskæftiges det forudsatte antal erhvervshæmmede. — Lån ydes ikke, hvis virksomheden til samme formål har fået støtte af andre statsmidler.

Virksomhederne er undergivet tilsyn af ministeriet.

Holland.

Det er karakteristisk for den hollandske ordning, at optræning og beskyttet beskæftigelse rummes inden for de samme virksomheder.

Størstedelen af foranstaltninger for beskyttet beskæftigelse i Nederlandene blev sat i gang, efter at den hollandske socialminister i 1949 havde udsendt en skrivelse til kommunerne med titlen: Reglement for kommunal social beskæftigelse af legemligt arbejdende (Gemeentelijke Sociale Werkvoorzieningsregeling voor Handarbeiders, i almindelighed betegnet: G.S.W.). Heri opfordrede ministeren kommunerne til at skaffe erhvervshæmmede personer beskæftigelse ved hjælp af særlige beskæftigelsesforanstaltninger, hvor arbejdet blev afpasset efter disse arbejderes legemlige og åndelige anlæg for derved at opretholde, forøge eller genskabe deres arbejdsevne med det mål for øje at få dem ud i beskæftigelse på det frie arbejdsmarked, hvor dette var muligt.

De ledende principper i denne beskyttede beskæftigelse er, at der skal udføres et produktivt arbejde, som også ville kunne udføres og lønnes på det frie arbejdsmarked.

Gennemførelsen af disse foranstaltninger er sket ved frivillig medvirken fra kommunerne; og der er nu over 500 kommuner, som deltager i arbejdet. I disse kommuner er der nedsat særlige udvalg, som omfatter i det mindste 3 repræsentanter for offentlige myndigheder (en repræsentant for kommunen, en rådgivende repræsentant og en repræsentant for arbejdsanvisningen) og en repræsentant for hver af de 3 slags fagforeninger (protestantiske, katolske og socialistiske). Disse udvalg skal give tilslutning til, at kommunen iværksætter G.S.W.-foranstaltninger, og de er rådgivende ved

henvisning af arbejdere til disse foranstaltninger.

For at kunne blive beskæftiget under G.S.W. skal en arbejder mindst kunne yde en tredjedel af normal arbejdsydelse. På den anden side skal de pågældende arbejdere være erhvervshæmmede i den forstand, at der ikke — eller i hvert fald ikke for tiden — kan anvises dem normal beskæftigelse, og at de heller ikke kan henvises til uddannelsesforanstaltninger. De skal være tilmeldt arbejdsanvisningen som arbejdssøgende og skal være under 65 år.

Der ydes på foranstaltningerne lønninger, der ikke ligger væsentligt under lønningerne på det frie arbejdsmarked.

Staten giver tilskud varierende fra 90 til 75 pct. af arbejdslønnen til de erhvervshæmmede arbejdere, og i tillæg hertil giver kommunerne undertiden et yderligere tilskud til arbejdslønnen. Desuden giver staten et tilskud på 50 pct. af lønnen til virksomhedsledelsen og personalet. Det må tages i betragtning, at virksomhederne drives af kommuner (eventuelt almennyttige stiftelser), som ikke tilsigter at indtjene noget overskud ved virksomheden.

Ad spørgsmål 17.

Med hensyn til *tilskudsforhold* kan der som nævnt i bemærkningerne til lovforslagets § 5 blandt de institutioner, der har erhvervsmæssig revalidering som hovedopgave, udskilles to hovedgrupper.

(I). Til den ene hovedgruppe kan henregnes de institutioner, som modtager dækning af den væsentligste del af driftsudgifterne gennem *takstbetaling for henviste enkeltpersoner*. I et betydeligt antal tilfælde er taksten for invalideforsikrede afholdt i henhold til folkeforsikringslovens § 60 af invalideforsikringsfonden efter invalideforsikringsrettens godkendelse af hver enkelt henvisning. I et vist omfang er takstbetalingen dog også udredet af Samfundet og Hjemmet for Vanføre — og undtagelsesvis af blindeforsorgen — som statsudgift i medfør af bestemmelserne om kontrolleret familiepleje under særforborg. Takstbetaling er endvidere erlagt af sociale udvalg med hjemmel i forsorgslovens § 30, stk. 2, der giver disse adgang til i særlige tilfælde at yde hjælp til oplæring. Endelig har ulykkesforsikringen i henhold til ulykkesforsikrings-

lovens § 21, stk. 2, i visse tilfælde (foreløbig kun ved henvisning til arbejdsklinikken i Odense og revalideringsinstituttet i Ålborg) udredet en takstmæssig betaling, der har været fastsat noget lavere end den almindelige takst, idet der ikke til de for ulykkesforsikringens regning henviste elever, som modtager dagpenge fra ulykkesforsikringen, er udbetalt lomme penge. Ud over den fastsatte takst betales i visse tilfælde udgifter til underhold og befordring særskilt.

Til visse institutioner inden for denne gruppe er der ud over den takstmæssige betaling ydet mindre årlige tilskud fra anden side, således navnlig fra den kommune, hvori institutionen er beliggende.

I vedlagte oversigt (bilag 1) er, så vidt det har været muligt, givet oplysning om driftsudgifter, tilskud, betalingstakster m. v. for de her omhandlede revalideringsinstitutioner, jfr. herved også omtalen af disse i bilag 2 til forslaget, side 28-31, med yderligere oplysning om etableringsforhold m. v.

Med hensyn til taksterne bemærkes, at de som oftest er fastsat på grundlag af gennemsnitsudgifterne pr. elevdag i det senest afsluttede regnskabsår eller i forhold til et godkendt budgettal for det pågældende år. I visse tilfælde kan en efterregulering af taksten være påkrævet. En sådan overvejes for tiden med hensyn til revalideringsinstituttet i Ålborg.

Der anvises i fornødent omfang a conto-beløb af den endelige takstopgørelse.

(II). Under den anden hovedgruppe af revalideringsinstitutioner indgår de *optræningsværksteder, som modtager tilskud af beskæftigelsesmidlerne*, jfr. lov om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse af 27. december 1958 (§ 21). Efter arbejdsministeriets praksis ydes der til disse institutioner i almindelighed et driftstilskud på 75 pct. af arbejdslønnen til de erhvervshæmmede og 50 pct. af arbejdslederens løn, dog kun indtil 75 pct. af underskuddet. Som etableringstilskud vil kunne ydes indtil 50 pct. af udgifterne til særlige installationer og maskiner. Det er herved forudsat, at værkstederne enten direkte er oprettet og drives af en kommune, eller at der ydes kommunal garanti for hel eller delvis dækning af det resterende driftsunderskud.

Om etablerings- og driftsudgifter samt til-

skudsforhold for en række af disse værksteder, der er kort omtalt i bilag 2 til lovforslaget, side 32-33, henvises til den vedlagte oversigt (bilag 2).

Det bemærkes, at tilskuddene af beskæftigelsesmidlerne udbetales med månedlige beløb på grundlag af indberetninger om afholdte arbejds lønninger og arbejdslederlønninger.

Af de øvrige revalideringsinstitutioner modtager enkelte — blindeinstituttet i København og håndværkerskolen i København under Samfundet og Hjemmet for Vanføre som særforsoersinstitutioner — fuld

statsdækning af deres udgifter. Nævnes kan endvidere, at højskolen „Holsatia“ får statstilskud efter de sædvanlige regler for høj- og efterskoler. Elevbetalingen er for ca. $\frac{1}{2}$ af elevernes vedkommende udredet af enten invalideforsikringsretten eller Samfundet og Hjemmet for Vanføre som særforsoersudgift. (k.f.).

Endelig må det nævnes, at der blandt institutionerne findes enkelte kommunale, som ikke modtager tilskud, således Vejle kommunes og Fredericia kommunes beskæftigelsesforanstaltning.

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

Bilag 1.

(Ad spørgsmål 17).

Driftsudgifter og tilskudsforhold vedrørende revalideringsinstitutioner, der modtager takstmæssig betaling.

	Revalident dage	Takst pr. dag kr.	Erlagt betalings-takst kr.	Samlet udgift til underhold kr.	Befordring kr.	Udækket under-skud kr.	Samlet udgift kr.
<i>Arbejdsklinikken i Odense.</i>							
<i>1958-59.</i>							
Invalideforsikringsretten....	12 215	21,00	256 515	49 088	10 152		
Ulykkesforsikr.....	893	17,12	15 286	2 157	1 154		
Sociale udvalg.....	235	} 21,00	4 935	872	279		
Staten (k. f.).....	593		12 453	2 520	84		
Andre.....	72						
	14 008	—	290 701	54 637	11 669	13 980	370 987
<i>Revalideringsinstitutionen i Ålborg. 1958-59.</i>							
Invalideforsikringsretten....	6 422	16,25	104 358	22 972	5 299		
Ulykkesforsikr.....	36	13,25	477	—	—		
Sociale udvalg.....	129	} 16,25	2 096	—	—		
Staten (k. f.).....	3 052		49 595	14 220	2 380		
Andre uafgjorte sager.....	69		1 121	248	—		
	9 708	—	157 647	37 440	7 679	34 637	237 403
<i>Revalideringsinstitutionen i Sønderborg. 1958-59.</i>							
Invalideforsikringsretten....	1 647	} 18,00	13 176	535	741		
Staten (k. f.).....	200		3 600	—	—		
	1 847	—	16 776	535	741	12 103	30 155 ¹⁾
<i>Revalideringsinstitutionen i Hjørring. 1958-59.</i>							
Invalideforsikringsretten....	551	32,62 ²⁾	17 974	—	—		
Sociale udvalg.....	711	16,50	11 732	—	—		
Staten (k. f.).....	1 615	16,50	26 648	5 552	339		
Andre uafgjorte sager.....	1 168	16,50	19 272	513	414		
	4 045	—	75 626	6 065	753	18 217	100 659 ³⁾
<i>Elleslettegård. Trørød. 1958-59.</i>							
Invalideforsikringsretten....	6 246	26,00	162 388 ⁴⁾				
Staten (k. f.).....	3 450	26,00	89 708 ⁴⁾				
	9 696	—	252 096				

1) Ekskl. kommunalt tilskud: 4 000 kr.

2) Indtil 1. juni 1958.

3) Ekskl. kommunalt tilskud: 8 000 kr.

4) Inkl. betaling til elever med 4 kr. pr. dag.

	Revalident dage	Takst pr. dag kr.	Erlagt betalings-takst kr.	Diverse tilskud kr.	Udækket under-skud kr.	Samlet udgift kr.
<i>Arbejdsskolen på Backersvej i København. 1958-59.</i>						
Invalideforsikringsretten (henvist 214 elever)	16 661	18,50 (inkl. ophold)	333 591	34 680 (heraf tipsmidler 20 000 og fast stats-tilskud 10 000)	10 873	379 144
Kommuner og andre (henvist 18 elever)		11,50 (exkl. ophold) + 2,30 pr. arbejdsdag				
	16 661	—	333 591	34 680	10 873	379 144
<i>Fabrikken „Inerfa“ A/S, København. 1958-59: intet underskud. 1957-58:</i>						
Invalideforsikringsretten	8 170	10,10	82 544			97 395
Sociale udvalg	513		5 183			
Staten (k. f.)	957		9 668			
	9 640		97 395			97 395
<i>Fabrikken Skala Sko A/S, København (også beskyttet beskæftigelse). 1958-59.</i>						
Invalideforsikringsretten	1 165	20,57	24 200		37 000 ²⁾	80 300
Staten (k. f.)	2 581	8,66 ¹⁾	21 100			
	3 746	—	45 300		37 000	80 300

Polioforeningens institut, Tuborgvej, Hellerup.

Invalideforsikringsretten har for henvisning til specialtestning — grundtestning og videre testning — indtil videre betalt et a conto-beløb på 20 kr. pr. testningsdag. Om fastsættelse af en takst, der må forventes at ligge betydeligt højere end a conto-beløbet (og dog kun dækker en del af Polioforeningens udgifter), forhandler invalideforsikringsretten for tiden med Polioforeningen og finansministeriet. Der har i 1. halvår af kalenderåret 1959 været foretaget 35 grundtestninger og 813 videregående testninger.

Det bemærkes, at Polioforeningens institut uden tilskud udfører et omfattende videnskabeligt arbejde på revalideringsområdet.

Revalideringsafdelingen på Folkekuren ved Hald.

For finansåret 1957-58 har invalideforsikringsretten afholdt udgifter på i alt 143 373 kr. vedrørende optræning på afdelingen. Udgifterne er fordelt både på patienter optaget på afdelingen og patienter fra Folkekurens øvrige afdelinger i det omfang, der kan finde optræning sted i forbindelse med behandlingen.

1) Opholdsudgifter udredet herudover af Samfundet og Hjemmet for Vanføre.

2) Kan kun for en del henføres til udgifter ved optræning.

Bilag 2.

(Ad spørgsmål 17).

Etablerings- og driftsomkostninger vedrørende værksteder, der modtager tilskud af beskæftigelsesmidlerne.

Institution	norm. antal pladser	Tilskud af beskæftigelsesmidlerne til etablering	Driftsudgifter					
			Regnskabsperiode	Under-skud	Tilskud af beskæftigelsesmidler	Kommunale og andre tilskud	Stats-tilskud pr. mand pr. uge	Beskæftigelse pr. mand pr. uge
		kr.		kr.	kr.	kr.	kr.	
1. Industrielle værksteder, Odense	40	117 053	1957-58	218 629	157 669	60 960	123	1 295
2. Systue, snedkerværksted og bogbin-deri, L.A.B., Ålborg . .	43	101 997	$\frac{1}{12}58\text{-}\frac{31}{5}59(\frac{1}{2}\text{år})$	128 300	84 700	43 600	131	650
3. Km.-værksteder for erhvervshæmmede . . .	25	52 060	1958-59	182 200	137 000	45 200	124	1 100
4. „Reva“, Holme-Tranbjerg	10	25 761	$\frac{1}{1}\text{-}\frac{31}{8}58(\frac{2}{3}\text{år})$	45 300	28 000	17 300	165	170
5. Værksteder for erhvervshæmmede, Åbenrå	15	21 027	1958-59	98 400	46 000	52 400	156	294
6. Omskolings- og op-træningsforanstalt. for erhvervshæmmede kvinder, LAB, Århus.	20	14 684	$\frac{1}{10}58\text{-}\frac{31}{3}59(\frac{1}{2}\text{år})$	54 400	36 100	18 300	83	434
7. „Bomi“ værksteder for erhvervshæmmede, Horsens	8	10 917	$\frac{1}{8}58\text{-}\frac{31}{5}59$ (10 mdr.)	33 600	16 800	16 800	79	213
8. Omskolings-optræningsforanstalt. for erhvervshæmmede kvin-der, Silkeborg	10	—	$\frac{30}{9}58\text{-}\frac{31}{3}59(\frac{1}{2}\text{år})$	19 360	13 800	5 560	110	126
9. Systue, Danske Kvinders Samfunds-tjeneste, København .	20	8 315	1958-59	91 195	90 863	332	ikke opgjort	ikke opgjort

Ad spørgsmål 18.

Af arbejdsklinikker ved amts- og bykommunale sygehuse findes foreløbig alene arbejdsklinikken ved Odense amts og bys sygehus. Som omtalt i bilag 2 til lovforslaget er arbejdsklinikken en selvejende institu-tion, der er underlagt en bestyrelse, men administreres af Samfundet og Hjemmet for Vanføre.

I henseende til tilskudsforhold ligger arbejdsklinikken på linje med de øvrige institutioner, der modtager takstbetaling for henviste enkeltpersoner.

Om udgifterne og den nærmere tilskuds-ordning henvises derfor til omtalen ad spørgsmål 17 og oversigten vedrørende de revalideringsinstitutioner, der modtager takstbetaling.

SOCIALMINISTEREN

København, den 15. januar 1960.

Under henvisning til det ærede udvalgs skrivelse af 14. december 1959 fremsender jeg vedlagt besvarelse af de af udvalget stillede spørgsmål nr. 19-21.

Endvidere vedlægges arbejds- og socialministeriets bekendtgørelse af 25. april 1951

af regler vedrørende ydelse af hjælp i henhold til folkeforsikringslovens § 60 samt invalideforsikringsrettens instruks af samme dato om fremgangsmåden ved ydelse af hjælp til de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, nævnte hjælpemidler.

Jul. Bomholt.

/ W. Johansen.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om revalidering.

Ad spørgsmål 19.

Nedenfor gives en sammenfattende oversigt over de i lovgivningen og i tilslutning hertil administrativt fastsatte regler vedrørende foranstaltninger for erhvervshæmmede. Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger til lovforslaget side 8-9.

I. Bestemmelser i folkeforsikringsloven.

Ifølge folkeforsikringslovens § 60, stk. 1, er forsikrede, pensionister, børn under 15 år og personer mellem 15 og 18 år, der på grund af helbredsbetingelserne ikke har kunnet optages i forsikringen, forpligtet til efter invalideforsikringsrettens bestemmelse at underkaste sig bl. a. oplæring, kur og pleje, såfremt der efter rettens skøn er fare for en væsentlig og ikke blot forbigående nedsettelse af erhvervsevnen, hvis foranstaltningen undlades, eller såfremt erhvervsevnen derved vil kunne bedres betydeligt.

Med støtte i denne bestemmelse yder retten hjælp til behandling (på sygehus, særforsorgsinstitution, visse kuranstalter, undertiden ambulante behandling), undervisning, uddannelse og optræning af arbejdssevnen. Udgifterne hertil afholdes af invalideforsikringsfonden, hvis underskud dækkes af staten.

Retten yder hjælpen enten ved selv at iværksætte foranstaltningerne eller ved at afholde udgifter (takst) ved behandling, uddannelse eller optræning af invaliderede ved foranstaltninger iværksat af andre institutioner.

Om den praksis, der har dannet sig på dette område, kan følgende oplyses:

Hjælp til *videregående skoleuddannelse* efter ophøret af den skolepligtige alder (uddannelse til real- eller studentereksamen og på handelsskole, teknisk skole, seminarium og universitet) kan ydes efter et skøn over, om den pågældende egner sig til videregående uddannelse, og om han ikke skønnes at kunne klare sig ved legemligt arbejde. Hjælpen omfatter betaling af et månedligt beløb til kost og logi (i eller uden for hjemmet), eventuelle udgifter til skolepenge, bøger og befordring og for personer i alderen 14-18 år med bopæl uden for hjemmet samt personer over 18 år et beløb til lommepenge. Uddannelsen foregår i almindelighed i de sædvanlige skoler. Kun hvor helbreds-

grunde gør det nødvendigt, gennemføres uddannelsen f. eks. på særlige uddannelsessteder for invaliderede under Samfundet og Hjemmet for Vanføre.

Til *håndværksuddannelse* kan der ydes hjælp, hvor det skønnes, at den pågældende er i stand til at gennemføre en faglig uddannelse og vanskeligt vil kunne klare sig ved ufaglært arbejde. Uddannelsen gennemføres i almindelighed ved mesterlære hos almindelige håndværksmestre på normale uddannelsesvilkår. Kun når særlige forhold gør det nødvendigt, iværksættes uddannelsen på særlige institutioner for invaliderede under Samfundet og Hjemmet for Vanføre. Under uddannelsen gives der den pågældende et månedligt beløb til kost og logi, og der ydes hjælp til dækning af befordringsudgifter, ligesom der gives personer over 18 år samt sådanne lærlinge under 18 år, som ikke kan blive boende i hjemmet, et månedligt beløb til dækning af personlige fornødenheder. Lærlingen må dog bidrage med løn og eventuelt med invalidepension m. v. til dækning af disse udgifter.

Hjælp til *anden uddannelse, optræning eller omskoling* ydes særlig til personer, der er invalideret i en senere alder og ikke kan gennemgå en lærlingeuddannelse eller anden længerevarende uddannelse, men som efter en kortere uddannelse f. eks. har mulighed for at få beskæftigelse ved specialarbejde på et egnet erhvervsområde. Sådant hjælp gives til uddannelse på fabrikken „Inerfa“ og på forskellige kortvarige kurser til uddannelse i svejsning, teknisk tegning, betjening af bogholderimaskiner m. m. Det må herudover nævnes, at invalideforsikringsretten yder hjælp til optræning på en række revalideringsinstitutioner, f. eks. arbejdsklinikken i Odense, revalideringsinstitutionerne i Ålborg, Sønderborg og Kolding, revalideringsafdelingen på Folkekuren ved Hald.

Hvor oplæring o. s. v. ydes en familieforsørger efter disse bestemmelser og foranstaltningen medfører, at han må tage ophold uden for hjemmet eller bliver forhindret i at passe sit erhverv, bestemmer folkeforsikringslovens § 79, stk. 2, at opholdskommunen i trangtilfælde yder det fornødne til familiens underhold. Udgiften hertil refunderes kommunen efter refusions-

reglerne i folkeforsikringsloven, d. v. s. normalt efter reglerne for refusion af invalidepension.

Om hjælp i medfør af folkeforsikringsloven § 60, stk. 1 a., til hjælpemidler henvises til besvarelsen af spørgsmålene 20 og 21.

I henhold til folkeforsikringsloven § 60, stk. 2, kan der yderligere ydes støtte til anskaffelse af værktøj og arbejdsmaskiner m. m., herunder også hjælp (lån) til anskaffelse af motorkøretøjer. Retten har endvidere i henhold til § 19 i lov nr. 184 af 6. juli 1957 om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v. adgang til helt eller delvis at imødekomme fritagelse for omsætningen.

II. Bestemmelser i lovgivningen om særforborg (forsorgsloven m. v.).

Denne forborg omfatter forborgen for sindssyge, åndssvage, epileptikere, vanføre, talelidende, blinde og døve.

Som et led i forborgen ved særforborgsinstitutionerne finder der i medfør af forsorgslovens § 66 inden for de forskellige særforborgsgrene i et vist omfang oplæring i erhvervsmæssigt arbejde sted, enten på selve institutionen eller ved institutionens foranstaltning. Denne del af særforborgens virksomhed er undertiden særlig omtalt i lovgivningen. I forsorgslovens § 256 er statens pligt til erhvervsmæssig oplæring af vanføre udtrykkelig foreskrevet. I henhold til § 17 i loven af 27. januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre er socialministeren bemyndiget til at fremme erhvervsmæssige foranstaltninger for døve og svært tunghøre, der ikke er i stand til at opnå passende beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv; en lignende bestemmelse findes i § 8, stk. 3, i loven af 11. maj 1956 om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede.

A. Patienter, der modtager oplæring under særforborg.

Efter forsorgslovens § 66 drager staten omsorg for opdragelse, underhold, forsørgelse, kur og pleje af de fornævnte grupper af invaliderede, hvis de pågældende enten skal undergives behandling på statsinstitution eller statsanerkendt institution eller anbringes i kontrolleret familiepleje under vedvarende tilsyn af sådan institution.

Staten skal i henhold til forsorgslovens § 69 afholde de hermed forbundne udgifter i trangstilfælde. I andre tilfælde udreder patienten et efter hans økonomiske kår afpasset bidrag, dog aldrig ud over en for hver institution ved årlige bekendtgørelser særlig fastsat takst, den såkaldte selvbetalertakst, der varierer betydeligt fra institution til institution, men som ligger på et i forhold til institutionens driftsomkostninger meget lavt niveau. Er betingelserne til stedet for hjælp af invalideforsikringsfondens midler i henhold til folkeforsikringslovens § 60, betaler fonden selvbetalertaksten. Dersom særforborgspatienten er invalidepensionist og ikke har forsørgerpligter, afregnes invalidepensionen med socialministeriet i overensstemmelse med reglerne i folkeforsikringslovens § 53.

Familiens underhold under patientens ophold på særforborgsinstitution dækkes, hvis patienten er invalidepensionist, derved, at pensionen i trangstilfælde fortrinsvis anvendes til fyldestgørelse af forsørgerpligter i medfør af folkeforsikringslovens § 53, stk. 2.

For så vidt invalideforsikringsfondens betaler taksten ved pågældendes ophold på institutionen, afholdes udgifterne til familiens underhold (jfr. foran under I) i henhold til folkeforsikringslovens § 79, stk. 2.

I *andre tilfælde* yder kommunen i trangstilfælde hjælp til familiens underhold, og denne hjælp ydes normalt som kommunehjælp i henhold til forsorgslovens § 297. Dette betyder, at underholdshjælpen ikke kan overstige et beløb, svarende til 85 pct. af folkepensionens grundbeløb, hvortil kommer eventuelle børnetillæg. Det betyder endvidere, at hjælpen ydes med tilbagebetalingspligt, hvis pågældendes økonomiske muligheder senere sætter ham i stand til at erstatte den modtagne hjælp.

For visse grupper af særforborgspatienter er givet særlige regler for ydelse af hjælp til familiens underhold. Dette gælder, hvis forsørgeren som sindssyg eller som blind er inddraget under institutionsforborg, derunder i kontrolleret familiepleje, og der foreligger trang. I disse tilfælde skal kommunen efter forsorgslovens § 252, stk. 2, resp. § 258, stk. 2, som særhjælp, d. v. s. uden tilbagebetalingspligt, yde familien en hjælp, der ikke kan overstige, hvad der kunne være ydet forsørgeren som invalidepension eller

— hvis han er over folkepensionsalderen — som folkepension. Denne hjælp skal kommunen yde, indtil pågældende måtte kunne få invalidepension, folkepension eller hjælp som kronisksyg efter forsorgslovens §§ 247-48. For sindssyge gælder yderligere, at denne særhjælp i trangstifælde skal ydes i indtil 3 måneder efter udskrivningen fra sindssygehospitalet, dersom sådan hjælp er af væsentlig betydning for patientens tilbagevenden til arbejde eller for at undgå, at økonomiske bekymringer virker nedbrydende på hans genvundne helbred.

B. Personer, der modtager oplæring ved sær-forsorgens foranstaltning uden at være inddraget under særforborg (væsentligst skolegang eller anbringelse under kontrol-leret familiepleje).

Staten afholder udgifterne ved oplæring m. v., som således er gratis for patienten.

Patientens og dennes families underhold vil, hvis pågældende er invalidepensionist, være sikret gennem pensionen.

Såfremt oplæring i særlige tilfælde finder sted på særforborgsinstitution ifølge invalideforsikringsrettens beslutning i henhold til folkeforsikringsloven § 60, vil hjælp til hans og familiens underhold i trangstifælde kunne ydes af kommunen efter den ovennævnte bestemmelse i folkeforsikringsloven § 79, stk. 2, dersom hans deltagelse i oplæringen forhindrer ham i at passe sit erhverv.

I andre tilfælde vil hjælp til hans og familiens underhold kun kunne ydes som kommunehjælp efter de ovennævnte regler i forsorgslovens § 297.

III. Andre bestemmelser i forsorgsloven.

I forsorgslovens § 30, stk. 2 (jfr. socialministeriets cirkulære af 26. juli 1956 om kontaktudvalg til samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede samt om hjælp til oplæring, afsnit B), fastsættes, at der i trangstifælde kan ydes hjælp til oplæring og uddannelse, iværksættelse af selvstændig virksomhed eller anden hjælp til beskæftigelse, alt for så vidt enten en væsentlig og ikke blot forbigående begrænsning af pågældendes erhvervsevne eller mulighed for at opnå erhverv må befrygtes at ville indtræde, eller også hvor en sådan begrænsning er indtrådt og skønnes at

kunne bedres betydeligt. Bestemmelsen tager ikke stilling til arten af den hjælp, der kan ydes til de nævnte formål, idet dette afhænger af, hvilke bestemmelser i forsorgslovens specielle del pågældende i øvrigt falder ind under.

Således kan eksempelvis en person, der som særhjælp modtager underholdshjælp som kronisk syg i henhold til forsorgslovens §§ 247-48 (hjælpen svarer til invalidepension) eller modtager den noget rundeligere underholdshjælp som tuberkulose- eller polioramt i henhold til forsorgslovens § 263 (socialministeriets cirkulære af 23. juni 1956 om hjælp til tuberkuloseramte, børnelammede m. fl.), i kraft af bestemmelserne i forsorgslovens § 30, stk. 2, som særhjælp yderligere modtage en supplerende hjælp til oplæring og uddannelse, for hvilken hjælp der ikke er fastsat nærmere begrænsninger.

Såfremt den trængende oppebærer kommunehjælp i henhold til forsorgslovens § 297 og betingelserne efter § 30, stk. 2, om hjælp til uddannelse og oplæring foreligger, vil der ud over underholdshjælpen efter § 297, stk. 1, kunne ydes uddannelseshjælp; men i dette tilfælde ydes hjælpen som kommunehjælp med deraf følgende tilbagebetalingspligt, for så vidt pågældende senere bliver i stand til at erstatte hjælpen.

Bestemmelsen, der er gennemført ved lov nr. 129 af 25. maj 1956 om ændringer i forsorgsloven, tager sigte på, at personer, der ikke har kunnet optages i invalideforsikringen, eller som er slettet af forsikringen, såvel som personer, hvis erhvervsbegrænsning alene har sociale årsager, kan få offentlig hjælp til uddannelse og oplæring. Hjælp til uddannelse og oplæring kan også ydes f. eks. i den form, at kommunen deltager i driftsudgifterne ved etablerede uddannelses- og optræningsforanstaltninger, således at en forholdsmæssig del af kommunens tilskud betragtes som ydet vedkommende erhvervshæmmede.

IV. Ulykkesforsikringsloven.

I henhold til ulykkesforsikringslovens § 21, stk. 2 (som affattet ved lov nr. 96 af 25. marts 1959), påhviler det vedkommende ulykkesforsikringselskab at afholde udgifterne til sygebehandling og optræning, når direktoratet for ulykkesforsikringen

— medens sagen er under behandling — skønner sygebehandlingen eller optræningen fornøden til at opnå den bedst mulige helbredelse. Optræningen skal foretages som efterbehandling i umiddelbar tilknytning til sygebehandlingen i de af direktoratet her i landet anerkendte optræningsinstitutioner, hvor behandlingen (optræningen) foregår under lægelig kontrol. Det er en betingelse for selskabernes pligt til at betale, at det ikke påhviler en sygekasse (sygeforening) at afholde udgifterne i henhold til dens vedtægt.

Det kan nævnes, at ulykkesforsikringen med hjemmel i denne lovbestemmelse yder hjælp til optræning på arbejdsklinikken i Odense og revalideringsinstituttet i Ålborg.

V. Beskæftigelsesloven.

I henhold til beskæftigelsesloven, nu § 21 i lov nr. 354 af 27. december 1958 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse (jfr. arbejdsministeriets bekendtgørelse af 28. oktober 1959 og økonomi- og arbejdsministeriets cirkulære af 27. januar 1955), kan der ydes statstilskud til foranstaltninger til optræning af erhvervshæmmede m. v.

I henhold til beskæftigelsesloven er der oprettet en række beskæftigelsesforanstaltninger for erhvervshæmmede, hvorom der nærmere henvises til det i besvarelsen ad spørgsmål 3 og spørgsmål 17 anførte.

VI. Samordningsloven.

Lov nr. 130 af 25. maj 1956 om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede (samordningsloven) omhandler alene visse organisatoriske forhold.

Efter lovens § 1 kan der til kommuner, i

hvilke der ved kommunalbestyrelsens foranstaltning nedsættes kontaktudvalg med det formål at samordne og fremme bestræbelser for erhvervshæmmedes indpasning på arbejdsmarkedet, ydes statstilskud til dækning af indtil halvdelen af udgifterne ved udvalgenes virksomhed. Loven indeholder nærmere regler om udvalgenes sammensætning og arbejdsopgaver.

Endvidere er der ved lovens § 4 nedsat et samordningsudvalg til bistand for socialministeren i alle forhold vedrørende erhvervshæmmede.

Ved socialministeriets cirkulære af 26. juli 1956 er der givet retningslinjer for lovens gennemførelse.

Ad spørgsmål 20.

Administrationen af reglen i forslagens § 3, stk. 1, forudsættes at ske efter samme retningslinjer, som er udformet i praksis vedrørende hjælp efter den tilsvarende bestemmelse i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a. Der kan dog ikke gives en udtømmende opregning af de hjælpemidler, der kan ydes, idet der til stadighed som følge af den tekniske udvikling fremkommer nye hjælpemidler, hvortil der bør kunne ydes støtte i henhold til disse bestemmelser. Det bemærkes i denne forbindelse, at folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, er fortolket som også omfattende hjælpemidler, der ikke specielt er indrettet for invaliderede, som f. eks. skrivemaskiner og båndoptagere („talende bøger“) til blinde, jfr. herved lovforslagets bemærkninger til § 3.

Til belysning af praksis gives nedenfor en oversigt over hjælpemidler ydet i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, i kalenderåret 1958:

	Ydet 1. gang af retten	Ydet af retten i øvrigt	Ydet af socialudvalg	I alt
Fodtøj og rep.	1 950	1 920	8 383	12 253
Armprotese og rep.	49	62	177	288
Benprotese og rep.	296	386	1 504	2 186
Korset og rep.	3 444	329	2 113	5 886
Andre bandager og repr.	991	379	1 856	3 226
Sygevoogne og rep.	632	226	9	867
Øjenproteser	300	82	378	760
Paryk.	66	79	252	397
Cellestof og vat.	111	60	234	405

Aktstykker til bet. o. lovfi. om revalidering.

	Ydet 1. gang af retten	Ydet af retten i øvrigt	Ydet af socialudvalg	I alt
Urinaler, Colostomiposer og lign.	364	38	298	700
Førerhunde til blinde	13	1	—	14
Båndoptagere (talende bog)	304	—	—	304
Punktskriftmaskiner til blinde	15	2	—	17
Skrivemaskiner til blinde og spastisk lammede	37	—	—	37
I alt	8 572	3 564	15 204	27 340

Med hensyn til spørgsmålet om maksimumsgrænser for de anskaffelsessummer, der kan afholdes, bemærkes, at det såvel efter folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, som efter lovforslagets § 3, stk. 1, er en betingelse for ydelse af hjælpemidlet, at dette *uden uforholdsmæssig udgift* skønnes at kunne afhjælpe eller i betydelig grad formindske følgerne af bestående invaliditet. En fast beløbsmæssig grænse er imidlertid kun fastsat i nedennævnte tilfælde:

I de tilfælde, der omfattes af § 19, stk. 3, i lov nr. 184 af 6. juli 1957 om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v., ydes der mod pant i køretøjet et rente- og afdragsfrit lån højst på 1 000 kr. ud fra det synspunkt, at køretøjet erstatter en udendørs kørestol. Betingelserne for ydelsen og køretøjets nærmere beskaffenhed fremgår af den nævnte lovbestemmelse, der er sålydende:

„Invalidforsikringsretten kan, når forholdene taler derfor, indrømme personer, som på grund af meget alvorlig invaliditet ikke kan færdes uden brug af motorkøretøj, og som ikke er i stand til på egen hånd at benytte køretøj, godtgørelse af omsætningsafgiften af motorkøretøjer, der er indrettet til befording af højst 2 personer, og som er forsynet med motor, hvis cylindervolumen ikke overstiger 300 cm³.“

Med hensyn til spørgsmålet om høreapparater bemærkes, at invalideforsikringsretten nu overvejende yder hjælp til anskaffelse af transistorhøreapparater, idet disse udlånes gennem hørecentralerne. Derimod har man ikke hidtil ment, at der burde ydes hjælp til anskaffelse af de såkaldte hørebriller. Der er herved lagt vægt på, at hørebriller ifølge sagkyndigt skøn endnu ikke er tilstrækkelig gennemprøvet i teknisk henseende, herunder med hensyn til driftssikkerhed, effektivitet og slidstyrke, ligesom hørebriller er dyrere i anskaffelse og drift

end de almindeligt anvendte transistorhøreapparater. Endvidere vil den optiske service, der naturligt måtte ydes af hørecentralerne, hvis hørebriller skulle udleveres, alvorligt belaste hørecentralerne, der i forvejen har svært ved at behandle ansøgningerne om høreapparater i det tempo, hvori de indløber. Der henvises i øvrigt til Folketingstidende 1957-58, spalte 3240-43, vedrørende besvarelse af et af folketingsmand Bladt stillet spørgsmål om de nævnte problemer.

Ad spørgsmål 21.

Der henvises til socialministeriets bekendtgørelse af 25. april 1951, hvori der er givet bemyndigelse til kommunerne (de sociale udvalg) til fra den 1. april 1951 at regne på invalideforsikringsrettens vegne i nærmere angivet omfang at træffe beslutning om ydelse af hjælp i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a. Afskrift af bekendtgørelsen vedlægges (bilag 2).

Ifølge bekendtgørelsens § 3 skal alle førstegangsansøgninger indsendes til invalideforsikringsretten til afgørelse — foruden visse andre grupper af ansøgninger. Tilfælde, hvor der søges hjælp til det omhandlede hjælpemiddel, efter at invalideforsikringsretten har bevilget første gang, afgøres i almindelighed af vedkommende sociale udvalg. De nærmere regler er givet i invalideforsikringsrettens instruks af 25. april 1951, der vedlægges (bilag 1).

Foran i besvarelsen ad spørgsmål 20 er der gjort rede for, i hvor mange tilfælde afgørelser i 1958 er truffet henholdsvis af invalideforsikringsretten og af de sociale udvalg.

Ifølge lovforslagets § 3, stk. 3, kan socialministeren bemyndige de sociale udvalg, eventuelt amsrevalideringskontorerne eller de institutioner, igennem hvilke de pågæl-

dende hjælpemidler ordineres, til at træffe de i paragraffen omhandlede afgørelser, der i så fald kan indankes for invalideforsikringsretten.

Der har allerede forud for udarbejdelsen af forslag til lov om revalidering været overvejelser i gang om at gennemføre en videregående decentralisering end sket ved socialministeriets bekendtgørelse af 25. april 1951. Disse overvejelser er imidlertid stillet i bero på lovforslaget.

I overensstemmelse med det grundsynspunkt, der ligger bag lovforslaget, hvorefter lokale afgørelser i videst muligt omfang bør træde i stedet for centrale afgørelser, har man også for hjælpemidlernes vedkommende tænkt decentraliseringen ført videre. Der kan herved opstå spørgsmål om — eventuelt med visse undtagelser — at overføre også beslutningsmyndigheden vedrørende førstegangsansøgninger til lokale instanser.

Bilag 1.

(Ad spørgsmål 21).

Instruks fra invalideforsikringsretten om fremgangsmåden vedrørende ydelse af hjælp af invalideforsikringsfondens midler til de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, nævnte hjælpemidler.

(Til kommunalbestyrelserne, de sociale udvalg).

I overensstemmelse med den i arbejds- og socialministeriets bekendtgørelse af 25. april 1951 givne bemyndigelse medvirker kommunerne (de sociale udvalg) fra 1. april 1951 at regne på invalideforsikringsrettens vegne ved ydelse af hjælp af invalideforsikringsfondens midler til de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælpemidler.

Under henvisning hertil fastsættes følgende nærmere regler vedrørende de sociale udvalgs medvirken ved den omhandlede administration.

I.

Hvem kan søge hjælp?

Ansøgning om hjælp af invalideforsikringsfondens midler til de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælpemidler kan indgives af følgende personer:

1. Børn under 15 år med fast bopæl her i landet uden hensyn til, om de har dansk indfødsret eller om deres forældre er medlemmer af sygekasse.
2. Personer i alderen 15-18 år, der på grund af helbredsbetingelserne ikke har kunnet optages i invalideforsikringen. Der kræves heller ikke i disse tilfælde dansk indfødsret.
3. Invalideforsikrede medlemmer af sygekasse (sygeforening).
4. Invalididentemodtagere.
5. Aldersrentemodtagere.
6. De i henhold til folkeforsikringsloven sygeforsikrede personer over 65 år, der indtil deres 65. år var invalideforsikrede.

Det bemærkes, at *kun* de under 1-6 anførte personer kan få hjælp af invalideforsikringsfondens midler til de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælpemidler.

Specielt henleder man opmærksomheden på, at der *ikke* kan ydes hjælp af her omhandlede art til personer, der er under forsorg i henhold til bestemmelserne i lov om offentlig forsorg §§ 252-260, idet den fornødne hjælp normalt ydes af forsorgen.

II.

Fremgangsmåden ved ansøgning om hjælp.

1. *Ansøgning indgives* på de dertil af arbejds- og socialministeriet autoriserede røde ansøgningsskemaer.
2. *Ansøgningsskemaet* skal udfyldes og underskrives og derefter sendes eller afleveres til sygekassen (fortsættelseskassen), der påtegner skemaet og videresender det til det sociale udvalg i opholdskommunen (i København: socialdirektoratet).
3. Når ansøgeren *ikke tidligere har modtaget hjælp* af invalideforsikringsfondens midler til et tilsvarende hjælpemiddel, som det, ansøgningen omhandler, skal der sammen med ansøgningen *indsendes en lægeerklæring* udstedt på den af arbejds- og socialministeriet dertil autoriserede røde blanket (jfr. dog nedenfor under punkt 4). Lægeerklæringen skal være udstedt af en speciallæge i kirurgi og (eller) ortopædi efter de på lægeerklæringsblanketten angivne retningslinjer.

Lægeerklæringen skal i lukket kuvert overgives til ansøgeren, som afleverer eller indsender den til det sociale udvalg, *hvorfra den sammen med ansøgningen* indsendes til invalideforsikringsretten. Såfremt retten tidligere har afslået at yde hjælp til det omhandlede hjælpemiddel, skal lægeerklæring som den nævnte også indsendes sammen med den ny ansøgning.

Eventuelle *rejseudgifter* i forbindelse med udstedelse af den nævnte lægeerklæring kan refunderes ansøgeren af det sociale udvalg efter reglerne i afsnit VI.

4. Såfremt det ansøgte hjælpemiddel søges leveret fra *ortopædisk hospital* i København eller Århus eller et af Samfundet og Hjemmet for Vanføres *ambulatorier* eller fra *invalidenævnet i Sønderborg*, skal *lægeerklæring ikke indsendes*.
5. Ved ansøgning om hjælp til *sygevoagne* eller *parrykker*, hvor sådan hjælp ikke tidligere er ydet af invalideforsikringsfondens midler, skal den under 3 anførte lægeerklæring *ikke* benyttes. Lægeerklæring vil helt kunne undlades, såfremt retten i forvejen har en sag vedrørende den pågældende. Har retten ikke tidligere været i forbindelse med ansøgeren, skal der i disse tilfælde indsendes lægeerklæring på den *blanket, som benyttes ved begæring om invaliderente m. v.* Såfremt de sociale udvalg i øvrigt er i *tvivl* med hensyn til, om lægeerklæring skal indsendes, bør ansøgningen indsendes *uden* lægeerklæring, idet retten da vil rekvirere en sådan, såfremt det er nødvendigt ved sagens afgørelse.
6. Ansøgning om hjælp af invalideforsikringsfondens midler til anskaffelse og vedligeholdelse af høreapparater samt til indkøb af batterier indsendes gennem ansøgerens sygekasse (sygeforening) til det sociale udvalg i ansøgerens opholdskommune (i København socialdirektoratet) på de dertil af arbejds- og socialministeriet autoriserede *grønne* ansøgningsskemaer. Der kræves *ikke lægeerklæring* til disse ansøgninger. Ansøgninger om hjælp til anskaffelse og vedligeholdelse af høreapparater samt til indkøb af batterier afgøres på invalideforsikringsrettens vegne af hørecentra-

lerne, og alle ansøgninger herom indsendes fra de sociale udvalg, indtil anden ordning træffes, til bestyrelsen for hørecentralerne, Tordenskjoldsgade 22, 1. sal, København K.

7. Kommunerne må for egen regning anskaffe et oplag af de fornødne ansøgningsblanketter og lægeerklæringsblanketter.

III.

Ansøgninger, som af de sociale udvalg skal indsendes til invalideforsikringsretten til afgørelse.

1. Når ansøgeren *ikke tidligere har modtaget hjælp* af invalideforsikringsfondens midler til *et tilsvarende hjælpemiddel* som det, ansøgningen omhandler.
2. Ansøgninger fra personer, som er fyldt 70 år.
3. Ansøgninger angående hjælpemidler, der ønskes anskaffet fra udlandet.
4. Ansøgninger angående parrykker indsendes i alle tilfælde første gang efter 1. april 1951.
5. Ansøgning om særlig kostbare briller eller kontaktglas. Det bemærkes herved, at der ikke kan ydes hjælp til almindelige briller.
6. Ansøgninger angående øjenproteser (kunstige øjne).
7. Ansøgninger om armproteser til personer under 18 år samt også ansøgninger om armproteser til personer over 18 år, medmindre det er klart oplyst, at protesen kan og skal bruges som arbejdsprotese. Ansøgninger om proteser med „kunstig hånd“, herunder „pyntehånd“, skal *altid* forelægges retten til afgørelse. Det sociale udvalg må ved ansøgningens indsendelse nærmere begrunde, hvad der kan tale for ydelse i det foreliggende tilfælde.
8. Ansøgninger angående reservebenproteser, hvis pågældende i forvejen har 2 brugbare proteser.
9. Ansøgninger, der indgår, efter at hjælpemidlet er anskaffet (leveret).
10. Ansøgninger, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt et tidligere ydet hjælpemiddel er behandlet på forsvarlig måde, jfr. folkeforsikringslovens § 60, stk. 9.
11. Ansøgninger angående hjælpemidler, hvor der kan *opstå tvivl* med hensyn til,

om hjælpemidlet kan afhjælpe eller i betydelig grad formindske den bestående invaliditet.

12. Ansøgninger angående 2- og 3-hjulede cykler samt motordrevne sygevoogne.
13. Alle sager, hvor ansøgeren besværer sig over den af udvalget truffene afgørelse (ankesager). I de tilfælde, hvor udvalget afslår at yde hjælp til det ansøgte hjælpemiddel, *påhviler* det udvalget at *vejlede* ansøgeren om *adgangen til anke*.
14. Ved ansøgninger om hjælp til ortopædisk fodtøj (håndsyet fodtøj) *påhviler* det udvalget at påse, at der ikke ydes hjælp til nyt fodtøj, såfremt ansøgeren er i besiddelse af 2 par brugbart fodtøj. Hvor der søges hjælp herudover, må ansøgningen forelægges invalideforsikringsretten til afgørelse med fornøden begrundelse for ansøgningens indsendelse.
15. Ansøgninger vedrørende hjælpemidler, hvor bekostningen ligger betydeligt over den almindelige gennemsnitspris for det omhandlede hjælpemiddel.

Til vejledning kan anføres som *omtrentlige priser for tiden* på nogle hjælpemidler:

Proteser — „kunstige lemmer“.

1. „Kunstige arme“.	kr.
a. Underarmsproteser med almindelig arbejdskrog	400-500
b. Overarmsprotese med almindelig arbejdskrog	700-775
2. „Kunstige ben“.	
a. Foreløbig protese — „papben“	100-125
b. Endelig protese.	
Underbensprotese	650-875
Lårprotese	850-1025
Rygbandager.	
Læderkorsetter	300-350
Stofstøttekorsetter	100-250
Skinnebandager	100-250
Skinnebandager og stativer	500-750
Ortopædisk fodtøj.	
Sko	225-250
Støvler	225-300

16. Alle ansøgninger, hvor udvalget måtte være i tvivl med hensyn til, om betingelserne for ydelse er til stede.
17. Alle ansøgninger, hvor udvalget skønner, at ansøgeren ikke opfylder forsikrings-

betingelserne, jfr. afsnit I, for at søge hjælp, eller dér, hvor der er tvivl herom, må indsendes til invalideforsikringsretten, respektive hørecentralerne, med udvalgets eventuelle bemærkninger.

IV.

Ansøgninger, som normalt afgøres af de sociale udvalg.

Såfremt den ansøgte hjælp ikke omfattes af afsnit III, og såfremt det ikke drejer sig om en ansøgning, der skal indsendes til bestyrelsen for hørecentralerne, jfr. afsnit II, pkt. 6, vil det sociale udvalg som hovedregel have at tage stilling til, om den ansøgte hjælp kan ydes. Idet man skal anmode udvalgene om ved hver enkelt sags behandling at have opmærksomheden henvendt på bestemmelserne om, hvilke sager der skal fremsendes til andre myndigheders afgørelse, skal man med hensyn til de øvrige — principielt til udvalgenes afgørelse henlagte sager — bemærke følgende:

Almindelige bemærkninger.

1. De sociale udvalg kan *ikke afholde udgifter til indlæggelser* på sygehuse og hospitaler *til behandling* i forbindelse med bandagering. Såfremt der opstår spørgsmål om sådan behandlings iværksættelse, må sagen forelægges for invalideforsikringsretten. Dog kan få dages ophold, f. eks. på et af de ortopædiske hospitaler, som er nødvendige af hensyn til bandageringen, betales.
2. Ved ydelse af hjælp til *bandagering hos private bandagister* må udvalgene nøje påse, at der ikke benyttes fjerntboende bandagistfirmaer, når bandageringen kan iværksættes hos et nærmere boende firma.
3. Følgende private bandagistfirmaer kan indtil videre anvendes, når det drejer sig om proteser og egentlige bandager, fabrikeret af læder og metal:
 - A. Raetzels efterfølger, Gravensgade 17, Ålborg.
 - Kaiser, W., Århus.
 - von Seelen, Karl G., Holstebro.
 - Nyrop & Maag, filial i Odense.
 - Budtz, Fr., Pantheonsgade 10, Odense.
 - Ditlev, Niels, Vestergade 32, Randers.
 - Jensen, M., Grønnegade 45, Vejle.

Andersen, N. C., Mathiasgade 88, Viborg.
Kragstrup, Wilfred B., Knabstrupvej 19,
København, Brh.

Nyrop & Maag, Købmagergade 43, Kø-
benhavn K.

Ortopædisk bandage- og fodklinik, Fre-
deriksborggade, K.

Svendsen & Hagen, Købmagergade 61,
København K.

Andre bandagistfirmaer kan også an-
vendes, men *kun* når det drejer sig om
mindre bandager, f. eks. brokbandager
og underlivsbælter, hvor sådanne tidli-
gere er ydet af retten og retten har an-
vendt det pågældende firma.

*Bemærkninger
vedrørende de enkelte hjælpemidler.*

1. *Proteser* = „kunstige lemmer“.

Reservearmprotese kan kun ydes, så-
fremt ansøgeren har stadigt arbejde og
under dette benytter armprotesen.

Såfremt det sociale udvalg er i tvivl
om, hvorvidt en reservearmprotese kan
ydes, må ansøgningen forelægges retten
med begrundelse for, at reserveprotese er
nødvendig.

a. *Armproteser*:

Armproteser kan i øvrigt kun ydes,
såfremt ansøgeren kan benytte pro-
tese under sit arbejde.

b. *Benproteser*:

Endelig benprotese kan ikke ydes,
såfremt ansøgerens almindelige hel-
bredstilstand er så dårlig, at det må
betvivles, at vedkommende kan få
nytte af protesen.

2. *Afstivende bandager til ryg og lemmer.*

Stofstøttekorsetter må kun ydes, når
sikkert påviselige lidelser i ryg, bækken
eller hofter gør dem påkrævede.

3. *Ortopædisk fodtøj (håndsyet fodtøj).*

Der må kun ydes hjælp til *almindelig
dagligdags håndsyet fodtøj* og altså *ikke*
til *håndsyet fodtøj* til *finere* brug.

Der må som tidligere anført kun ydes
hjælp til reservefodtøj, således at an-
søgeren i alt har 2 par brugbart fodtøj.

Der må kun ydes hjælp til *reparation*
af ortopædisk fodtøj, såfremt udgiften
hertil overstiger 50 kr.

Der må *ikke* ydes hjælp til *forsåling*
af ortopædisk fodtøj (herfra undtages
dog galochering).

Der må ikke ydes hjælp til *fabrikfrem-
stillet* fodtøj, som er tilrettet til ansøge-
rens særlige brug.

Med hensyn til genyndelser af hjælp
til ortopædisk fodtøj fra private sko-
magere bemærkes, at de sociale udvalg
kan yde hjælp til genanskaffelse hos en
privat skomager, såfremt retten tidligere
ved ydelse har godkendt denne som
leverandør.

I tilfælde, hvor der søges hjælp til
ortopædisk fodtøj hos en privat sko-
mager, som retten ifølge de for udvalget
foreliggende oplysninger ikke *tidligere*
har benyttet som leverandør, må an-
skaffelse hos den pågældende kun god-
kendes, såfremt det for udvalget er
godtgjort, at denne er *faguddannet hånd-
skomager* og *tidligere har leveret håndsyet
ortopædisk fodtøj*.

4. *Andre bandager*:

Bandager fra almindelige *forretninger
for sygeplejeartikler* kan ikke ydes.

Individuelt fremstillede brokbandager
kan ydes, hvorimod *almindelige brokbind
ikke* kan ydes.

Underlivsbælter for „hængebug“ må
kun ydes, når der foreligger komplice-
rede lidelser eller overvældende fedme.

Brystholdere kan ikke ydes.

For de under punkterne 1-4 anførte
hjælpemidler gælder, at de sociale ud-
valg kan yde hjælp til fornyelse og repa-
ration, dog ikke udgifter til beløb af
50 kr. eller derunder, såfremt retten tid-
ligere har ydet hjælp eller godkendt første-
anskaffelsen.

Til børn under 15 år kan der ydes en
fortløbende bevilling (seriebevilling) til
ortopædiske hjælpemidler, når sådanne
ordineres fra de ortopædiske hospitaler
og Samfundet og Hjemmet for Vanføres
ambulatorier eller fra invalidenævnet i
Sønderborg. Bevillingen vil i overens-
stemmelse med de foran anførte ret-
ningslinjer, jfr. afsnit III, punkt 1, blive
givet af retten som førstegangsydelse
og er da sædvanligvis gældende indtil
barnets 15. år.

Bevillingen kan fornys af de sociale
udvalg indtil *det 18. år*, såfremt det for
udvalget er godtgjort, at ansøgeren har
søgt optagelse i sygekasse inden det 15.

år, og optagelse enten er godkendt eller afslået på grund af manglende opfyldelse af *helbredsbetingelserne*. Det påhviler udvalgene at påse, at personer mellem 15 og 18 år, som er optaget i forsikringen, stadig holder deres forsikring ved lige, så længe seriebevillingen er løbende.

Retten vil drage omsorg for, at alle løbende seriebevillinger i tiden efter 1. april 1951 fornys, således at udgifterne herefter kan afholdes forskudsvis af de sociale udvalg. Så længe den enkelte „seriebevilling“ ikke er fornyet (ændret) af retten, afholder *sygekasserne som hidtil forskudsvis* de af bevillingen løbende udgifter. I de løbende seriebevillinger vil regninger fra de ortopædiske hospitaler og Samfundet og Hjemmet for Vanføres ambulatorier og invalidenævnet i Sønderborg først blive fremsendt til de sociale udvalg, når de enkelte bevillinger som foran anført er fornyet (ændret) og udvalget og sygekassen har fået meddelelse herom. I seriebevillingssager vil vedligeholdelsesudgifter til beløb under 50 kr. også kunne refunderes, dog ikke udgifter til mindre reparationer af ortopædisk fodtøj og ej heller udgifter til forsålinger, dog med undtagelse af galochering.

5. Sygevoгне.

Sygevogne kan kun stilles til disposition som lån, hvorfor ansøgeren må underskrive en ejendomsforbeholdserklæring samtidig med modtagelse af sygevoغن. Blanket til ejendomsforbeholdserklæring vedlægges i et antal eksemplarer.

I de tilfælde, hvor der tidligere af retten er stillet en sygevoغن til ansøgerens disposition, kan udvalget, såfremt den gamle er opslidt og ikke kan repareres, udlåne en ny eller istandsat gammel sygevoغن til ansøgeren.

Det påhviler udvalget at påse, at hjælp til fornyelse kun ydes, såfremt ansøgeren kan antages at have virkelig nytte af vognen. Ny ejendomsforbeholdserklæring må underskrives af ansøgeren samtidig med leveringen.

Der kan *ikke* uden rettens godkendelse ydes hjælp til både en *udendørs sygevoغن* og en *indendørskørestol*.

Det påhviler ansøgeren at behandle sygevoغن på forsvarlig måde og sørge for, at den står under tag om natten.

Der kan ikke ydes hjælp til fornyelse af dæk og slanger, men der vil kunne ydes hjælp til større reparationer og vedligeholdelsesarbejder, såfremt udgiften i det enkelte tilfælde andrager over 50 kr.

6. *Hjælp til indkøb af batterier til høreapparater.*

Hjælp til *anskaffelse* og vedligeholdelse af *høreapparater* ydes som anført under afsnit II, pkt. 6, efter afgørelse af *hørecentralerne*. Det samme gælder hjælp til *indkøb af batterier* til høreapparater. *Udgifterne (d. v. s. 3/4 af udgiften) til indkøb af batterier* til høreapparater, som bevilges af hørecentralerne, *afholdes forskudsvis af de sociale udvalg*, og udgifterne opføres på månedsregningen med invalideforsikringsfonden, jfr. afsnit VII i nærværende instruks. Udgifterne godtgøres ansøgeren af det sociale udvalg mod aflevering af leverandørens originale kvitteringer.

I de løbende bevillingssager vedrørende hjælp til indkøb af batterier vil tilskud efter 1. april 1951 blive ydet med 3/4 af udgiften til batterierne. Udgifterne kan i disse tilfælde først opføres på månedsafregningen med invalideforsikringsfonden, når de løbende bevillinger i tiden efter 1. april 1951 er fornyet af retten.

V.

Fremgangsmåden med hensyn til ansøgningernes behandling i de sociale udvalg.

De sociale udvalg *opretter* en *sag* vedrørende enhver person, der søger hjælp af invalideforsikringsfondens midler i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a. Dette gælder også i de tilfælde, hvor afgørelsen træffes af invalideforsikringsretten eller hørecentralerne.

Sagens aktstykker må forsynes med såvel udvalgets som så vidt muligt invalideforsikringsrettens *journalnummer*.

På det af arbejds- og socialministeriet autoriserede ansøgningsskema er der indrettet rubrikker beregnet til påførelse af den afgørelse, udvalget har truffet på rettens vegne.

Ansøgningsskemaer vedrørende de sager, hvori udvalget har truffet afgørelse, skal stedse opbevares i udvalgets sag, således at retten kan få lejlighed til ved gennemgang af ansøgningsskemaerne at kontrollere, hvorvidt de truffne afgørelser er i overensstemmelse med folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, og de af arbejds- og socialministeriet og retten fastsatte regler. Forinden ansøgninger fra tilflyttere bevilges, må det sociale udvalg om fornødent sikre sig (ved oplysninger fra tidligere kommune), hvornår ansøgeren sidst har fået hjælp til det hjælpemiddel, han søger.

Til brug ved udvalgets ekspedition af truffne afgørelser skal anvendes de af retten godkendte blanketformularer, hvoraf et antal eksemplarer vedlægges.

Den truffne afgørelse skal meddeles ansøgeren og leverandøren af hjælpemidler samt endvidere sygekassen i de tilfælde, hvor sygekassen ifølge oplysning på ansøgningsskemaet kan yde tilskud til hjælpemidlet.

De udarbejdede blanketformularer skal anvendes som følger:

Blanketformular *ir 1*: Meddelelse til ansøgeren om bevilling hos privat bandagistfirma.

Blanketformular *ir 1 a*: Meddelelse til leverandøren af hjælpemidlet (privat bandagistfirma).

Blanketformular *ir 1 b*: Meddelelse til sygekassen (privat bandagist, såfremt sygekassen kan yde tilskud til hjælpemidlet).

Blanketformular *ir 2*: Meddelelse til ansøgeren om bevilling (Samfundet og Hjemmet for Vanføre, de ortopædiske hospitaler og ambulatorier samt invalidenævnet i Sønderborg).

Blanketformular *ir 2 a*: Meddelelse til leverandøren (Samfundet og Hjemmet for Vanføre, de ortopædiske hospitaler og ambulatorier samt invalidenævnet i Sønderborg).

Blanketformular *ir 2 b*: Meddelelse til sygekassen, såfremt denne kan yde tilskud til hjælpemidler (Samfundet og Hjemmet for Vanføre, de ortopædiske hospitaler og ambulatorier samt invalidenævnet i Sønderborg).

Blanketformular *ir 3*, *ir 3 a*, *ir 3 b* benyttes som blanketformular *ir 2 m. v.*, når ansøgeren bor indenbys og der ikke bliver

tale om ydelse af hjælp til rejseudgifter. Blanketformular *ir 4*: Meddelelse til ansøgeren om seriebevilling (Samfundet og Hjemmet for Vanføre, de ortopædiske hospitaler og ambulatorier samt invalidenævnet i Sønderborg).

Blanketformular *ir 4 a*: Meddelelse til leverandøren (Samfundet og Hjemmet for Vanføre, de ortopædiske hospitaler og ambulatorier samt invalidenævnet i Sønderborg).

VI.

Retningslinjer med hensyn til ydelse af hjælp til rejseudgifter og diæter.

Hjælp til *rejseudgifter* foranlediget af ansøgning om hjælp til de i § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælpemidler (til ordination, prøve og eftersyn) ydes efter følgende retningslinjer:

1. *Rejsegodtgørelse* ydes *ikke*, når rejseudgifterne pr. gang udgør 1 kr. eller derunder.
2. *Rejsegodtgørelse* beregnes med *dobbeltbillet* til jernbane *fællesklasse* og til skib II plads + eventuelt tillæg for befordring med hurtigtog og lyntog.
Lyntog må kun anvendes, når dette må anses for særlig påkrævet, eller såfremt man ved anvendelse af lyntog kan opnå væsentlig besparelse i rejsediæterne derved, at eventuel overnatning kan undgås.
3. Udgifter til befordring med *automobil* eller *ambulance* må kun ydes, når det er *absolut påkrævet af lægelige grunde*, og kun såfremt ansøgerens læge ved skriftlig erklæring attesterer, at dette er absolut påkrævet, og i sin erklæring anfører grunden til, at denne særlige befordring er absolut påkrævet. En udtalelse fra lægen om, at sådan befordring kan anbefales, vil ikke være tilstrækkelig. Lægens erklæring må af det sociale udvalg indsendes til direktoratet for sygekassevæsenet samtidig med afregningens indsendelse.
4. Rejsediæter *ydes ikke*, såfremt rejsens varighed er *under 6 timer*. Ved rejser af varighed *over 6 timer*, men *under 12 timer* ydes: 5 kr. Ved rejser af varighed *over 12 timer* ydes: 10 kr.

Ved *overnatning* ydes tillige 6 kr. 50 øre.

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

Diæter ydes *ikke* for overnatning, når rejsen foregår med *skib* og der ved beregning af rejsen er forudsat benyttet rejsehjemmel med *køjeplads*.

Til børn under 4 år ydes halvdelen af de foran anførte diæter.

Til børn over 4 år ydes diæter som for voksne.

Specielt gør man opmærksom på, at der i almindelighed *ikke* må refunderes rejseudgifter ved henvisning til undersøgelse på de ortopædiske hospitaler og Samfundet og Hjemmet for Vanføres ambulatorier eller invalidenævnet i Sønderborg, såfremt der ved undersøgelse ikke ordineres et hjælpemiddel, hvortil der kan ydes hjælp. Der må i almindelighed heller ikke ydes hjælp til rejseudgifter til kontrolundersøgelse de nævnte steder, når der ikke ved undersøgelsen ordineres fornyelse, ændring eller reparation af et hjælpemiddel, hvortil der ydes hjælp.

VII.

Refusion til kommunerne af afholdte udgifter til de i § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælpemidler.

Udgifterne til anskaffelse og vedligeholdelse m. v. af de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, omhandlede hjælpemidler afholdes forskudsvis af kommunerne. Der ydes kvartalsvis kommunerne refusion fra invalideforsikringsfonden af de afholdte udgifter, når de indsendte afregninger er revideret og godkendt af direktoratet for sygekasse-

væsenet. Kommunerne må nøje påse, at der ikke afholdes udgifter, der i henhold til de af invalideforsikringsretten udsendte instrukser ikke er hjemmel til at afholde af invalideforsikringsfondens midler. Med hensyn til rejseudgifter må der fra kommunernes side vises tilbageholdenhed, således at kun nødvendige rejseudgifter afholdes.

De udgifter, som kan anmeldes til refusion af invalideforsikringsfondens midler, skal opføres på et særlig dertil indrettet afregningsskema, hvoraf nogle eksemplarer vedlægges. De fornødne antal afregningsskemaer vil kunne rekvireres fra direktoratet for sygekassevæsenet.

Afregningsskemaet skal udfyldes og indsendes til direktoratet for sygekassevæsenet, Amaliegade 25, København K., umiddelbart efter den 1. i hver måned. Samtidig med skemaernes indsendelse må samtlige udgiftsbilag over udgifter, som anmeldes til refusion, vedlægges. Skemaerne skal som nævnt indsendes 1 gang månedlig, men refusion af afholdte udgifter ydes kun kvartalsvis.

Afregningsskemaet skal udfyldes nøjagtigt og samvittighedsfuldt med læselig skrift, og specielt må der lægges vægt på, at invalideforsikringsrettens journalnummer er anført tydeligt i hvert enkelt tilfælde, idet afregningsskemaerne skal benyttes dels af direktoratet for sygekassevæsenet ved opgørelse af de refusionsbeløb, som tilkommer kommunerne, dels af invalideforsikringsretten til kontrol med de af de sociale udvalg på invalideforsikringsrettens vegne truffene afgørelser.

Invalideforsikringsretten, den 25. april 1951.

P. Ryyd.

/ C. Rasch.

Underbilag.

**Supplement til invalideforsikringsrettens instruks nr. 1 af 25. april 1951
til de sociale udvalg.**

Meddelelse nr. 1.

Som bekendt kan de fleste sygekasser i henhold til deres vedtægt yde tilskud til anskaffelse af større bandager, proteser m. v., såfremt det drejer sig om *førsteanskaffelser*.

Da sygekasserne ifølge oplysning fra direktoratet for sygekassevæsenet af revisionsmæssige grunde først vil kunne indbetale kassernes andel ved hjælpemidlets anskaffelse til de sociale udvalg, når det er oplyst, hvilket hjælpemiddel der er anskaffet samt hjælpemidlets fulde pris, skal man anmode udvalgene om i de tilfælde, hvor sygekassen i sin erklæring på det røde ansøgningsskema har angivet at kunne yde tilskud til hjælpemidlets anskaffelse, at give sygekassen skriftlig meddelelse om, hvilket hjælpemiddel der er anskaffet samt hjælpemidlets fulde pris.

Ved sådan skriftlig meddelelse til sygekassen bør efterfølgende formulering anvendes:

„Til sygekassen
På ansøgningsskemaet vedrørende medlem nr. navn
født den
bopæl
har sygekassen oplyst, at der til hjælpemidlets anskaffelse kan ydes tilskud fra kassen.

Under henvisning hertil skal udvalget meddele, at der er ydet hjælp i henhold til folkeforsikringslovens § 60, stk. 1 a, til anskaffelse af (hjælpemidlets art):

.....
hjælpemidlets pris:

Sygekassens andel bedes indbetalt til

Meddelelse nr. 2.

Den i rettens instruks nr. 1 af 25. april 1951, afsnit IV, side 4, anførte bandagist Wilfred B. Kragstrup, Knabstrupvej 19, København, Brh., udgår, idet pågældende ikke driver selvstændig forretning.

Bandagist Knud Lehmeier, Amagerbrogade 7, København S., indføres i fortegnelsen over de bandagistfirmaer, som kan anvendes.

Meddelelse nr. 3.

Ansøgninger om hjælp til afholdelse af udgifterne til reparationer af de fra invalideforsikringsretten udlånte høreapparater vil indtil videre være at indsende direkte til invalideforsikringsretten på det autoriserede grønne ansøgningsskema (uden lægeerklæring).

Det vil kunne undlades at medsende dåbsattester m. v., såfremt invalideforsikringsrettens journalnummer anføres på ansøgningsskemaet.

Indsendelse af ansøgning om hjælp til reparationer må senest indsendes 6 dage efter, at reparationen er foretaget. Specifiseret regning fra leverandøren må *vedlægges* ansøgningsskemaet.

Man gør specielt opmærksom på, at ansøgninger, der indsendes senere end 6 dage efter reparationens foretagelse, ikke kan forventes imødekommet.

Man gør endelig opmærksom på, at reparationer, hvor udgiften udgør omkring 50 kr. eller derunder, ikke kan forventes bevilget, samt at udgifter til reparationer, som efter rettens skøn i de enkelte tilfælde ikke har været nødvendige, ikke kan forventes bevilget, selv om udgifterne overstiger 50 kr.

Invalideforsikringsretten i november 1951.

P. Ryyd.

/ C. Rasch.

Bilag 2.

(Ad spørgsmål 21).

Bekendtgørelse af regler vedrørende ydelse af hjælp i henhold til folkeforsikringslovens § 60.

I medfør af bestemmelsen i § 60, stk. 10, i lov nr. 182 af 20. maj 1933 om folkeforsikring, jfr. lovbekendtgørelse nr. 324 af 27. juni 1950, fastsætter arbejds- og socialministeriet herved følgende regler angående de sociale udvalgs, sygekassernes og særlige sagkyndige centralorganers deltagelse i administrationen vedrørende ydelse af hjælp i henhold til folkeforsikringslovens § 60.

1. Ydelse af hjælp i henhold til stk. 1 a.

§ 1. Ansøgning om ydelse af hjælp indsendes på særlige dertil autoriserede blanketter gennem vedkommende sygekasse (fortsættelseskasse) til det sociale udvalg (evt. magistraten) i pågældendes opholdskommune. Invalideforsikringsretten fastsætter, i hvilke tilfælde ansøgningen skal være ledsaget af lægeerklæring samt de nærmere regler for denne erklærings afgivelse.

§ 2. Efter modtagelsen af ansøgningen påhviler det de sociale udvalg (magistraten) at påse, at de for ydelse af hjælp gældende almindelige forsikringsbetingelser m. v. er opfyldt, herunder også at ansøgeren har dansk indfødsret, hvor dette kræves.

§ 3. Såfremt ansøgeren ikke tidligere af invalideforsikringsfondens midler har modtaget hjælp til et tilsvarende hjælpemiddel som det, ansøgningen omfatter, videregendes ansøgningen med bilag — bortset fra de i stk. 3 nævnte tilfælde — til invalideforsikringsretten til afgørelse.

Invalideforsikringsretten kan træffe bestemmelse om, at også visse andre grupper af ansøgnings skal indsendes til rettens af-

gørelse eller forelægges retten, forinden afgørelse træffes.

Ansøgninger om hjælp til anskaffelse og vedligeholdelse af høreapparater indsendes til vedkommende hørecentral.

Såfremt udvalget måtte være i tvivl om, hvorvidt de for ydelse af hjælp gældende almindelige forsikringsbetingelser m. v. er opfyldt, jfr. § 2, skal der ved sagens fremsendelse til invalideforsikringsretten eller til hørecentralen gøres en bemærkning herom på ansøgningskemaet.

§ 4. I de tilfælde, som ikke omfattes af bestemmelserne i § 3, træffer de sociale udvalg efter nærmere af invalideforsikringsretten givne retningslinjer selv bestemmelse om, hvorvidt den ansøgte hjælp af invalideforsikringsfonden kan ydes.

Såfremt udvalget måtte være i tvivl om, hvorvidt betingelserne for ydelse af hjælp er til stede, vil sagen være at forelægge for invalideforsikringsretten.

De af de sociale udvalg truffne afgørelser kan af vedkommende andrager indankes for invalideforsikringsretten.

§ 5. Hørecentralerne træffer efter nærmere af invalideforsikringsretten efter forhandling med centralernes bestyrelse givne retningslinjer afgørelse med hensyn til de sager, som i henhold til § 3, stk. 3, af de sociale udvalg skal indsendes til nævnte centraler.

De i § 4, stk. 2-3, anførte bestemmelser finder tilsvarende anvendelse i disse tilfælde.

§ 6. Udgifterne ved anskaffelse og vedligeholdelse af de omhandlede hjælpemidler afholdes forskudsvis af de sociale udvalg og

hørecentralerne. For kommunernes vedkommende opføres udgifterne under en særskilt post på kommuneregnskabet. De nærmere regler om anmeldelse af udgifterne til refusion og om anvisning af refusionsbeløbene fastsættes af invalideforsikringsretten og direktoratet for sygekassevæsenet.

§ 7. Det påhviler invalideforsikringsretten at føre fornøden kontrol med kommunernes og hørecentralernes administration med hensyn til ydelsen af hjælp af invalideforsikringsfondens midler.

Invalideforsikringsretten skal — også ud over de i foranstående bestemmelser omtalte tilfælde — fastsætte de instrukser og retningslinjer, som til enhver tid i øvrigt måtte anses for fornødne med hensyn til kommunernes og hørecentralernes ydelse af den heromhandlede hjælp, for hørecentra-

lernes vedkommende efter forhandling med centralernes bestyrelse.

II. Kommunernes kontrol med anvendelsen af hjælpemidler, ydet i henhold til § 60.

§ 8. Det påhviler de sociale udvalg at have opmærksomheden henvendt på, om personer, der har fået tilstået proteser eller andre hjælpemidler i henhold til § 60, behandler og opbevarer disse på forsvarlig måde, jfr. herved bestemmelsens stk. 9. Findes dette ikke at være tilfældet, skal udvalget foretage indberetning om misbruget til invalideforsikringsretten.

Denne bestemmelse finder anvendelse på alle hjælpemidler, der er ydet af invalideforsikringsfonden i henhold til § 60.

§ 9. Denne bekendtgørelse træder i kraft straks.

Arbejds- og socialministeriet, den 25. april 1951.

Poul Sørensen.

/ Juhl-Christensen.

SOCIALMINISTERIET

København K., den 25. januar 1960.

Under henvisning til det ærede udvalgs | jeg vedlagt besvarelse af de af udvalget
skrivelse af 19. december 1959 fremsender | stillede spørgsmål nr. 22-25.

Jul. Bomholt.

/ W. Johansen.

Ad spørgsmål 22.

a. En støtte af den nævnte art vil kunne ydes som et direkte vederlag til arbejdsgiveren for udgifter forbundet med oplæringen eller optræningen, indtil denne må anses for afsluttet. En sådan støtte må antages at kunne blive aktuel i tilfælde, hvor der efter aftale mellem hovedorganisationerne måtte blive ydet en løn i oplæringsperioden — f. eks. fagets minimumsbegyndelsesløn — som ikke i det enkelte tilfælde står i forhold til den pågældendes faktiske arbejdspræstationer. Hvor der derimod i oplæringsperioden måtte blive ydet en til arbejdspræstationen svarende løn, som ikke er tilstrækkelig til at sikre den pågældendes eller hans families underhold, må fornøden supplerende hjælp eventuelt ydes efter § 7.

Det vil formentlig være rimeligt, at de nærmere retningslinjer til sin tid drøftes i samordningsudvalget, hvor arbejdsmarkedets hovedorganisationer er repræsenteret.

Efter invalideforsikringsrettens nuværende praksis ydes der dog i almindelighed ikke private arbejdsgivere direkte støtte til optræning af erhvervshæmmede i henhold til folkeforsikringslovens § 60. En undtagelse gøres, når der er tale om oplæring af døve personer hos private håndværksmestre. I dette tilfælde betales der ifølge praksis 300 kr. i alt for hvert lærlingeforhold under hensyn til de særlige vanskeligheder, der antages at være forbundet med oplæring af døve.

b. Efter den nugældende ordning ydes der i vidt omfang hjælp til invaliderede (men normalt ikke til arbejdsgivere, jfr. foran under a.) i henhold til folkeforsikringslovens § 60 til optræning hos private arbejdsgivere. Når der er tale om almindelige læreforhold, betaler arbejdsgiveren normal lærlingeløn, og ved udregning af hjæl-

pen til den invaliderede i henhold til folkeforsikringslovens § 60 tages der hensyn til størrelsen af den lønning, der ydes. Når optræningen foregår på en institution, ydes hjælpen normalt i form af en takstbetaling til institutionen for den henviste.

En gennemførelse af lovforslagets § 5 angående tilskud til revalideringsinstitutioner m. v. vil medføre, at individuel hjælp til optræning for disse institutioners vedkommende erstattes af egentlige institutionstilskud.

c. 1. Udgifter til *lægeundersøgelser*, der foretages i forbindelse med rejsning af en sag om erhvervsmæssig hjælp i henhold til revalideringsloven (første lægeerklæring), vil — når sagen fører til ydelse af hjælp efter loven — kunne dækkes som et led i hjælpen på samme måde, som det nu er tilfældet for så vidt angår ydelse af hjælp efter folkeforsikringslovens § 60.

Hvis revalideringskontoret eller invalideforsikringsretten til brug ved sagens behandling foranlediger iværksat særlige lægeundersøgelser, må udgiften herved afholdes af kontoret eller invalideforsikringsretten på samme måde, som det hidtil har været tilfældet for så vidt angår de af retten behandlede sager om erhvervsmæssige foranstaltninger.

c. 2. Udgifter til *lægebehandling* til en person, der er under erhvervsmæssig revalidering, forudsættes ydet efter den offentlige sygeforsikrings regler i alle tilfælde, hvor betingelserne herfor er til stede. Som et supplement til disse regler fungerer de ved lovforslagets § 4 foreslåede regler, jfr. nærmere bemærkningerne til denne paragraf. Såfremt hjælpen ikke kan ydes efter de nævnte bestemmelser, vil hjælp til lægebehandling, medicin eller sygehusophold eventuelt — når trang foreligger — kunne ydes som et led i hjælp efter forslaget § 7,

forudsat at revalideringen ikke kan betragtes som afbrudt og betingelsen for at anvende § 7 derfor i øvrigt må anses for opfyldt.

d. Der må her sondres imellem hjælp til supplerung af arbejds løn i *optrænings- eller oplæringsperioden* og *permanente tilskud* til lønnen til erhvervshæmmede, der efter afsluttet optræning eller oplæring ikke kan præstere en normal arbejdsydelse.

Hjælp til supplerung af arbejds løn i en optrænings- eller oplæringsperiode vil kunne ydes efter reglerne i forslaget § 7, jfr. også besvarelsen under a.

I gennem de foreslåede regler i § 10 om støtte til beskyttet beskæftigelse vil der kunne ydes et permanent tilskud til arbejds løn til erhvervshæmmede, der ikke er konkurrencedygtige på det almindelige arbejdsmarked, men denne støtte forudsættes ydet i form af et tilskud til den pågældende institution eller virksomhed, ikke i form af individuel hjælp til den enkelte erhvervshæmmede.

Lovforslaget indeholder derimod ikke regler, der kan afgive hjemmel til ydelse af permanente løntilskud på det almindelige arbejdsmarked. En sådan ordning rummer en række særlige problemer, bl. a. vedrørende forholdet til arbejdsmarkedets parter og dets organisationer.

Ad spørgsmål 23.

De sociale udvalg har ikke hidtil haft bemyndigelse til at træffe afgørelser i henhold til de til forslaget § 6 svarende bestemmelser om hjælp til uddannelse m. v. i folkeforsikringsloven § 60.

Derimod har de sociale udvalg alene kompetencen med hensyn til ydelse af hjælp til oplæring m. v. efter forsorgsloven § 30, stk. 2, der særlig tager sigte på personer, som ikke er invalideforsikrede, eller som er erhvervshæmmede af andre årsager end fysiske eller psykiske lidelser. Herom er der givet nærmere vejledning i afsnit B i socialministeriets cirkulære af 26. juli 1956 om kontaktudvalg til samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede samt om hjælp til oplæring. Det nævnte afsnit er sålydende:

„I forbindelse med gennemførelsen af den under A omtalte lov (samordningsloven) er der ved den i indledningen nævnte lov nr. 129 af 25. maj 1956 gennemført en ændring

af forsorgslovens § 30, stk. 2, hvorefter der i tilfælde, hvor en væsentlig og ikke blot forbigående begrænsning i en persons erhvervsevne eller mulighed for at opnå erhverv må befrygtes at ville indtræde, eller hvor en allerede indtrådt begrænsning i erhvervsevnen skønnes at kunne bedres betydeligt, og hvor forholdene i øvrigt taler derfor, kan ydes hjælp til anskaffelse af arbejdsmaskiner og — i særlige tilfælde — hjælp til oplæring eller anden uddannelse, iværksættelse af selvstændig virksomhed eller anden hjælp til opnåelse af beskæftigelse. I forbindelse med hjælp til oplæring eller anden uddannelse vil der endvidere eventuelt kunne ydes hjælp til underhold i overensstemmelse med de i § 297 indeholdte regler.

Efter hidtidig lovgivning har der ud over beskæftigelseslovgivningen kun været hjemmel til at yde en effektiv hjælp til oplæring m. v. til personer, der falder ind under forsorgslovens bestemmelser om særforsorg eller hjælp til enlige mødre med børn under 18 år, eller som kan hjælpes i medfør af de i folkeforsikringslovens § 60 indeholdte regler om støtte af invalideforsikringsfondens midler.

Ved den nu skete ændring af forsorgslovens § 30 er der imidlertid tilvejebragt hjemmel til i trangstilfælde at hjælpe personer, der ikke omfattes af de forannævnte bestemmelser, således personer, der ikke har kunnet optages i invalideforsikringen, eller som er slettet af forsikringen, eller personer, hvis erhvervsbegrænsning skyldes sociale årsager, herunder personer, der er slået ud af deres erhverv i en alder, i hvilken omplacering på arbejdsmarkedet volder særlige vanskeligheder. Som andre situationer, i hvilke hjælp til uddannelse m. v. kan være påkrævet, kan nævnes tilfælde, hvor personer, der gennem længere tid har modtaget offentlig understøttelse, har mistet muligheden for at gøre sig gældende på arbejdsmarkedet, herunder også sådanne enligstillede kvinder, som ikke er omfattet af bestemmelsen i forsorgslovens § 282, stk. 6, om uddannelseshjælp til enlige mødre.

Hjælp til oplæring eller anden uddannelse vil også kunne ydes indirekte, f. eks. ved, at kommunen deltager i driftsudgifterne ved etablerede uddannelses- og oplæringsforanstaltninger, således at en forholdsmæssig del

af kommunens tilskud betragtes som ydet vedkommende elev. I disse tilfælde må der, inden oplæringen påbegyndes, udtrykkelig gives eleverne besked om, at kommunens tilskud til uddannelses- eller oplæringsforanstaltningen vil blive betragtet som en hjælp for den pågældende.

Opmærksomheden henledes på, at der ikke kan ydes hjælp direkte på grundlag af den pågældende bestemmelse, men at den eventuelle hjælp må ydes og konteres efter de i forsorsloven indeholdte specielle bestemmelser, hvilket medfører, at hjælpen som hovedregel kun kan ydes som kommunehjælp.“

Efter forslaget § 6, stk. 1, vil kompetencen til at yde hjælp til oplæring m. v. principielt tilkomme invalideforsikringsretten, men revalideringskontorerne eller de institutioner, hvor foranstaltningen gennemføres, vil efter § 6, stk. 3, kunne få tillagt bemyndigelse til at træffe disse afgørelser. Hvad specielt angår personer, der er erhvervs-hæmmede af andre årsager end fysiske eller psykiske lidelser („socialt erhvervshæmmede“), vil kompetencen til at træffe afgørelse efter forslaget § 6, stk. 2, som hidtil tilkomme de sociale udvalg, der dog forud skal indhente erklæring fra det stedlige revalideringskontor.

Med hensyn til de retningslinjer, efter

hvilke hjælpen efter forslaget § 6, stk. 1 og 2, bør administreres, bemærkes det, at den hidtidige praksis vedrørende folkeforsikringsloven § 60 vil være vejledende, jfr. herved besvarelsen af spørgsmål 19.

Ad spørgsmål 24.

Forslagets § 8, stk. 1, tilsigter alene at give hjemmel til at yde hjælp til værktøj, arbejdsmaskiner m. v. til personer, der er beskæftiget som lønmodtagere. Enhver art af hjælp til selvstændig virksomhed, herunder også til værktøj og arbejdsmaskiner, der anvendes i en sådan, bør derimod ydes efter bestemmelsen i forslaget § 8, stk. 2, hvor efter hjælpen kun kan ydes i særlige tilfælde. Dette må ses i forbindelse med de særlige forhold, der bør tages i betragtning ved overvejelsen af, om der bør ydes støtte til selvstændig etablering, jfr. herved det i besvarelsen af spørgsmål 25 anførte om invalideforsikringsrettens hidtidige praksis på dette område.

Ad spørgsmål 25.

Til belysning af invalideforsikringsrettens praksis med hensyn til ydelse af hjælp til selvstændig virksomhed, jfr. folkeforsikringslovens § 60, stk. 2 (forslagets § 8, stk. 2), gives nedenfor en oversigt over hjælp af denne art ydet i kalenderåret 1958:

Civilstand	Køn	Alder	Etableringens art	Hjælpens størrelse m. v.
g.	mand	34	Pølsevogn	Fonden overtager pølsevogn med motor for 6 800 kr. og stiller den til rådighed for forsikrede.
g.	—	45	Pølsevogn	Udlån af pølsevogn med motor.
g.	—	56	Pølseforhandler	Udlån af motor til pølsevogn.
g.	—	39	Pølsevogn	Lån 6 255 kr. 44 øre. Invalideforsikringsfonden overtager køleskab, vandvarmer, disk.
g.	—	43	Pølsevogn	Fonden overtager pølsevogn og stiller den til forsikredes rådighed.
g.	—	32	Aviskiosk	Lån 18 825 kr. FF § 59-lån 10 000 kr.
g.	—	38	Kiosk	Lån 8 500 kr.
g.	—	31	Bladstade	Lån 815 kr.
g.	—	39	Videreførelse af kiosk	Lån 5 000 kr.
ug.	—	24	Klaverstemmer	Tilskud 700 kr. Tilbud ej modtaget.

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

Civilstand	Køn	Alder	Etableringens art	Hjælpens størrelse m. v.
g.	mand	22	Klaverstemmer	Telefon og annoncering, herunder 1 kvartalsabonnement + 200 kr. til annoncering.
g.	—	31	Cykelværksted	Lån 1 186 kr.
g.	—	41	Cykelværksted	Lån 3 500 kr. mod underpant i fast ejendom.
g.	—	44	Driftslån til snedkeri	Lån 1 000 kr.
frask.	—	45	Snedkerværksted	Retten køber værktøj for 501 kr. 95 øre og stiller det til rådighed for forsikrede. Tilskud 210 kr. til betaling af 3 mdrs. leje.
frask.	—	48	Renseriindlevering + tøjreparation	Lån 4 750 kr. Afkøbt inventar 4 525 kr.
g.	—	54	Hønseri	Lån 15 250 kr. mod underpant i fast ejendom.
g.	—	26	Kaffevogn	Udlån af kaffevogn til forsikrede.
g.	—	42	Kurvemageri	Lån 1 000 kr.
g.	—	42	Dekupørværksted	Lån 6 000 kr. mod underpant i nyanskaffet værktøj.
g.	—	43	Varevogn til selvstændig kørsel	Lån 8 300 kr. mod underpant i varevognen.
enkemand	—	34	Kaninfarm	Lån 2 500 kr.
g.	—	37	Blomsterforretning	Lån 7 000 kr. mod pant i varevogn.
ug.	—	24	Skomagerværksted	Lån 1 500 kr. + tilskud 300 kr. til køb af materialer og 137 kr. 43 øre til 3 mdrs. leje.

Invalideforsikringsretten yder som hovedregel kun hjælp til selvstændig virksomhed, hvor invaliditeten under hensyn til pågældendes forhold i øvrigt udelukker, at erhvervsproblemet — eventuelt efter kortere eller længere uddannelse — kan løses gennem en placering som lønarbejder. Afgørende for, om hjælp til etablering af selvstændig virksomhed herefter gives, er, om pågældende besidder de fornødne faglige, forretningsmæssige og personlige forudsætninger for at kunne drive en virksomhed på tilfredsstillende måde, idet man stiller som mål, at pågældende bliver i stand til at forsørge sig selv og sin familie. Om fornødent yder retten pågældende støtte til at opnå de faglige kundskaber, som mangler, gennem midlertidig placering i en virksomhed af samme art.

Med hensyn til arten af den erhvervsvirksomhed, hvortil støtte ydes, findes prin-

cielt ingen begrænsninger. Der vil i en række tilfælde være tale om at give etableringshjælp til de håndværkere, som retten har støttet til uddannelse, idet det ofte er forudsat, at de pågældende efter uddannelsens afslutning måtte have hjælp til start, fordi de ikke skønnedes egnede til arbejde som lønarbejdere.

Er der tale om mindre virksomheder som f. eks. håndværksvirksomheder, vil rettens støtte normalt bestå i hjælp til anskaffelse af fornødent håndværktøj og maskiner, der stilles til rådighed for pågældende mod ejendomsforbehold for invalideforsikringsfonden, samt tilskud til dels førsteanskaffelse af fornødne materialer, dels ca. 3 måneders værkstedsleje.

Er der tale om etablering af virksomheder, der kræver større økonomisk støtte, f. eks. forretninger af forskellig art, vil retten normalt stille inventar og lignende til rådighed

som lån mod ejendomsforbehold for invalideforsikringsfonden, medens hjælpen i øvrigt, herunder til anskaffelse af varelager og eventuelt overtagelse af goodwill, vil blive ydet mod et til fonden udstedt gældsbevis. Lånene er rentefri.

Ad spørgsmål 30.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt det ikke ved en ændret formulering af forslagens § 12, stk. 1, bør fastslås, at repræsentanter for de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner altid skal være medlemmer af udvalget, bemærkes følgende:

Lovforslaget går ud på, at udvalget kan udpege en repræsentant for de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner, idet man herved — på lignende måde som med hensyn til den kommunale repræsentation — har forudsat, at dette medlem repræsenterer samtlige institutioner i amtet. Udpegningen forudsættes at ske efter indstilling fra disse institutioner. For ikke at gøre udvalget for omfattende vil det næppe være hensigtsmæssigt at udpege repræsentanter for alle.

Man har intet at erindre imod, at det i forslaget fastslås, at en repræsentant for institutionerne — hvor sådanne findes — altid skal være medlem af amsrevalideringsudvalget.

Med hensyn til det af Den danske Købstadforening i skrivelse af 15. januar 1960 rejste spørgsmål om en bredere repræsentation i udvalget bemærkes følgende:

Ved udarbejdelsen af lovforslaget er den linje fulgt, at lokale tjenestemænd ikke har sæde i udvalget, idet udvalget efter forslaget har tilsynsførende funktioner i forhold til den lokale administration. For så vidt udvalget i enkelte tilfælde måtte skønne det hensigtsmæssigt, at en repræsentant for en social forvaltning med særlig erfaring i revalideringsproblemer får sæde i udvalget, vil dette kunne ske i medfør af forslagens § 12, stk. 4. Derimod må forbindelsen til arbejds-

anvisningen formentlig anses for tilfredsstillende sikret ved, at kontorbestyrelsen på linje med revalideringskontorets leder i almindelighed deltager i udvalgets møder uden stemmeret, jfr. forslagens § 12, stk. 1.

For så vidt angår yderligere repræsentation for arbejdsmarkedets parter og kommunerne, skal man bemærke, at man er opmærksom på de fordele, en sådan bredere repræsentation indebærer, men at man på den anden side næppe bør gøre udvalgene alt for omfattende. I øvrigt vil yderligere repræsentation — hvor sådan skønnes ønskelig — kunne godkendes i medfør af § 12, stk. 4.

Hvad endelig angår Købstadforeningens forslag i fornævnte skrivelse af 15. januar 1960 om at lade amsrevalideringskontoret foretage såvel kasse- som bogføringsarbejder med hensyn til ydelse af hjælpemidler m. m. (§§ 3, 6 og 8, jfr. § 19), bemærkes, at man med Købstadforeningen principielt er enig i, at det som hovedregel vil være mindre hensigtsmæssigt, at de sociale udvalg impliceres i administrationen, hvor udvalgene ikke i øvrigt har deltaget i sagens behandling. Hvor udvalgene imidlertid i medfør af § 3, stk. 3, efter bemyndigelse træffer afgørelse vedrørende ydelse af hjælpemidler, vil det dog formentlig være mest praktisk, om udvalgene — som efter den hidtidige ordning, jfr. arbejds- og socialministeriets bekendtgørelse af 25. april 1951 § 6 — fortsat udreder udgiften forskudsvis. En sådan ordning vil dog kunne iværksættes allerede med hjemmel i forslagens § 3, stk. 3, ligesom det er tilfældet efter den gældende regel i folkeforsikringslovens § 60, stk. 10.

Det bemærkes endvidere, at direktoratet for sygekassevæsenet i den som bilag vedlagte skrivelse af 13. januar 1960 har henstillet, at sygekasserne fritages for forskudsvis at udbetale hjælp til syge- og kurbehandling efter forslagens § 4. Man er enig med direktoratet heri.

Forslagets § 19 foreslås herefter udeladt.

Bilag.

(Ad spørgsmål 30).

Afskrift.

DIREKTORATET FOR SYGEKASSEVÆSENET
(Invalidforsikringen)

København, den 13. januar 1960.

I § 19, stk. 2, i forslag til lov om revalidering udtales, at hjælp til syge- og kurbehandling i henhold til § 4 udbetales forskudsvis af vedkommende sygekasse.

Heri er der ikke nogen principiel ændring i forhold til gældende regler, hvorefter sygekasserne i henhold til folkeforsikringslovens § 61 forskudsvis udlægger beløbene til de i folkeforsikringslovens § 60, stk. 1, omhandlede foranstaltninger, såsom kur, pleje, oplæring m. v. Disse for fonden udlagte beløb bliver normalt ikke direkte anvist sygekasserne fra fonden, idet sygekasserne, der efter den gældende ordning opkræver invalidepræmierne fra de forsikrede, ligger inde med en beholdning af præmier og i almindelighed kan afvikle udlæggene for fonden ved hjælp af denne præmiebeholdning.

Hvad angår de udgifter, der efter forslaget tænkes udlagt forskudsvis af sygekasserne, er disse begrænset i forhold til de efter folkeforsikringslovens § 61 gældende regler, idet efter forslaget kun udgifterne til syge- og kurbehandling skal udbetales forskudsvis af sygekasserne.

Hertil må først bemærkes, at sygekassernes betaling for sygebehandling efter forslaget til lov om den offentlige sygeforsikring foreslås ubegrænset i tid samt endvidere udvidet til flere behandlingsinstitutter end i dag. Der må derfor antages fremover at ville blive færre tilfælde, hvor hjælp af fondens midler skal ydes til kur. Dette vil formentlig væsentlig dreje sig om behand-

linger på ret få, større kuranstalter, hvor dagtaksten er høj og væsentlig overstiger, hvad sygekasserne vil kunne yde efter deres vedtægter. Da derhos efter forslaget til lov om folkeforsikring invalidepræmien er tænkt at skulle afløses af et invalidepensionsbidrag, vil sygekasserne således ikke længere have en beholdning af invalidepræmier at lægge ud af. Det vil efter direktoratets opfattelse være betænkeligt at pålægge sygekasserne af deres egne midler forskudsvis at lægge de ofte betydelige beløb ud til sådanne kure; det vil formentlig meget ofte nødvendiggøre, at man af fondens midler må forstrække sygekasserne med de nødvendige beløb.

Da det derhos, som nævnt, kun vil dreje sig om ret få større institutioner, må jeg finde det rettest, at sygekasserne kun udlægger de beløb, som det efter deres vedtægter påhviler dem at betale. De pågældende kuranstalter skulle herefter have deres tilgodehavende betalt direkte fra fonden.

En sådan ordning vil kræve en ændring af § 19, stk. 2, i forslaget til lov om revalidering, og jeg skal henstille til ministeriets overvejelse, om der ikke under hensyn til det foran anførte bør foretages en hertil svarende ændring.

Det tilføjes, at jeg underhånden har drøftet spørgsmålet med formanden for De samvirkende Centralforeninger af Sygekasser i Danmark, der er enig i forslaget.

sign. *A. Bruun.*

/ S. H. Prætorius.

Socialministeriet.

Ad spørgsmål 31.

Med hensyn til kompetenceforholdet mellem de foreslåede amtsrevalideringskontorer og arbejdsanvisningskontorerne skal man bemærke følgende:

Den nærmere kompetenceafgrænsning må ses på baggrund af de arbejdsopgaver og den arbejdsgang, revalideringskontorerne forudsættes at få.

Revalideringskontorerne må — under ansvar over for amtsrevalideringsudvalgene — være det samlede led i hele revalideringsprocessen. Det må påhvile kontorerne i videst muligt omfang at sikre tidlig kontakt med de tilfælde, i hvilke erhvervshæmning er opstået eller må befrygtes at opstå. Dette må bl. a. ske ved løbende personlig kontakt med sygehuse, praktiserende læger, socialkontorer, sygekasser, arbejdsløshedskasser m. v. Når der er etableret forbindelse med den enkelte erhvervshæmmede, bør revalideringskontoret følge sagen op, således at kontakten med den pågældende ikke slippes, før det erhvervsmæssige problem er løst. For så vidt der foreligger problemer med hensyn til erhvervsvejledning og arbejdsanvisning, må disse søges løst i nøje samarbejde mellem revalideringskontoret og den offentlige arbejdsanvisning. I fornødent omfang må der herudover foretages efterkontrol. Der vil alt efter forholdene i det enkelte tilfælde kunne være tale om, at revalideringskontorets indsats bliver af mere eller mindre omfattende karakter. I visse tilfælde vil kontorets opgave f. eks. være begrænset til, at der efter indstilling fra vedkommende sygehus eller læge ydes hjælp til proteser eller andre hjælpemidler, jfr. forslaget § 3, eller til en særlig sygebehandling, jfr. § 4. I andre tilfælde kan det være nødvendigt, at der ydes en individuel social assistance med henblik på en sanering af den pågældendes økonomi, løsning af boligproblemer m. v., at der af revalideringskontoret iværksættes undervisning, faglig uddannelse eller lignende, jfr. forslaget § 6, at pågældende søges anbragt til optræning på en efter § 5 anerkendt institution, eller at der ydes hjælp til arbejds-

maskiner eller selvstændig virksomhed efter § 8. Revalideringskontoret må endvidere sikre, at der af vedkommende sociale udvalg om fornødent ydes underholdshjælp efter § 7 i revalideringsperioden. Om nødvendigt må kontoret drage omsorg for henvisning til beskyttet beskæftigelse eller hjemmearbejde. Det er af vigtighed, at revalideringskontoret for den enkelte erhvervshæmmede bliver det faste holdepunkt, således at han ikke udsættes for at skulle henvises fra den ene myndighed til den anden, og således at man undgår det afbræk i revalideringsprocessen, der sker ved oversendelse af en sag fra en myndighed til en anden. Ud fra dette synspunkt må revalideringskontoret også holde kontakten med den pågældende ved lige under hans ophold på optræningsinstitution, behandlingsinstitution m. v.

Revalideringskontoret må først og fremmest have den erhvervshæmmedes tilbagegang til normalt arbejde for øje. I en del tilfælde kan det påregnes, at en særlig arbejdsanvisning ikke vil være nødvendig, idet den pågældende kan gå tilbage til sin tidligere arbejdsplads eller selv — eventuelt gennem sin arbejdsløshedskasse — skaffe sig arbejde. Hvor dette ikke er muligt og der derfor må søges fremskaffet arbejde ved henvendelse til arbejdsgiverne, gør der sig det særlige hensyn gældende, at arbejdsanvisningen så vidt muligt over for arbejdsgiverne bør fremtræde som en enhed. Det har i praksis vist sig at være uheldigt, at arbejdstilbud fremsættes gennem forskellige organer, der „konkurrerer“ om placering på arbejdsmarkedet. Endvidere må det sikres, at de særlige forskrifter i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v., jfr. dennes §§ 3-5, iagttages i forbindelse med anvisningen. Arbejdsanvisning af erhvervshæmmede bør derfor ske via den offentlige arbejdsanvisning, jfr. lovforslagets § 14, stk. 3.

Der er her i første række tænkt på de offentlige arbejdsanvisningskontorer, men anvisning vil også kunne foregå gennem arbejdsløshedskasserne og de kommunale beskæftigelsesudvalg, der er et led i den

offentlige arbejdsanvisning. Hvad specielt forholdet til arbejdsanvisningskontorerne angår, bemærkes, at en meget snæver forbindelse mellem revalideringskontor og arbejdsanvisningskontor er sikret allerede derigennem, at lederen af revalideringskontoret skal træffe sine afgørelser i henhold til revalideringsloven i forening med den faste læge og arbejdsanvisningskontorets kontorbestyrer. Det er gennem kontorbestyrerens deltagelse i de nævnte afgørelser sikret, at man ved bevilling af hjælp til oplæring, uddannelse m. v. stedse tager hensyn til de faktiske beskæftigelsesmuligheder på arbejdsmarkedet. For så vidt angår placering af en erhvervshæmmet i arbejde, må et lignende „teamwork“ bringes i stand, således at der ikke opstår spørgsmål om en formel oversendelse af sagen fra revalideringskontor til arbejdsanvisningskontor med henblik på anvisning. Det fremgår af, hvad der foran er sagt om revalideringskontoret som et samlende led i hele revalideringsprocessen, at dets medarbejdere må følge sagens behandling, lige til det erhvervs-mæssige problem er endeligt løst.

Det fremgår af det ovenfor anførte, at en del af de opgaver, der nu varetages af de særlige afdelinger for erhvervshæmmede ved de offentlige arbejdsanvisningskontorer, vil indgå blandt de opgaver, der henlægges til revalideringskontorerne. Medens der således kan forudses en vis forskydning i arbejdsopgaver fra arbejdsanvisningskontoret til revalideringskontoret, må det på den anden side fremhæves, at arbejdsanvisningskontoret under en nyordning skal være i stand til ud fra arbejdsmarkedssynspunkter at medvirke i revalideringsprocessen fra dennes begyndelse, jfr. ovenfor, og at gennemføre såvel erhvervsvejledning som den arbejdsanvisning, hvormed revalideringsprocessen afsluttes, jfr. forslaget § 14, stk. 3.

Med hensyn til den lønmæssige placering af lederen af revalideringskontoret i forhold til kontorbestyreren bemærkes følgende:

Kontorbestyrerne er i dag placeret således:

1	i 26. lønningsklasse	
3	- 25.	—
7	- 23.	—
13	- 21.	—
7	- 18.	—

Ved overvejelserne over placeringen af revalideringskontorerne ledere må udgangspunktet tages i karakteren og omfanget af de arbejdsopgaver og det ansvar, der pålægges vedkommende leder, og de krav om kvalifikationer og uddannelse, der som følge heraf må stilles, jfr. foran samt besvarelsen af spørgsmål 11. Der bør herefter næppe på forhånd fastlægges en bestemt norm for forholdet mellem aflønningen af henholdsvis kontorbestyreren og lederen af revalideringskontoret.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt kontorpersonalet bør være fælles, bemærkes, at dette formentlig vil kunne praktiseres i en vis udstrækning, hvor praktiske forhold taler herfor. Blandt kontormæssige funktioner, der eventuelt kan løses i fællesskab, kan nævnes kasse- og bogføringsforretninger.

Ad spørgsmål 32.

Med hensyn til spørgsmålet, om det udtrykkeligt i teksten kan fastslås, at et revalideringsudvalg og -kontor kan være fælles for flere amter, bemærkes følgende:

For så vidt angår amtsrevalideringsudvalgene, er der efter forslagets § 12, stk. 4, givet ministeren mulighed for at gøre afgivelser fra reglerne i stk. 1. Denne dispensationsadgang vil kunne benyttes, såfremt det i enkelte tilfælde skønnes rimeligt, at et revalideringsudvalg omfatter flere amter. En sådan dispensation bør dog næppe gives, medmindre ministeren modtager en enig indstilling fra de amter, som ønskes henlagt til samme revalideringsudvalg.

Med hensyn til amtsrevalideringskontorerne er man opmærksom på, at der — på lignende måde som med hensyn til amtsrevalideringsudvalgene — i enkelte tilfælde kan gøre sig særlige hensyn gældende, og man har derfor intet at erindre imod, at det udtrykkeligt i teksten fastslås, at et revalideringskontors område ikke nødvendigvis skal falde sammen med et amt.

Man foreslår i overensstemmelse hermed, at forslagets § 14, stk. 7, sidste pkt., udgår, og at der som nyt stk. 8 indsættes følgende: „Socialministeren kan, hvor forholdene i det enkelte tilfælde taler derfor, bestemme, at et revalideringskontor skal dække et større område end i stk. 1 anført.“

SOCIALMINISTERIET

København K., den 29. januar 1960.

Under henvisning til det ærede udvalgs | spørgsmål 26-29. Det bemærkes, at besva-
skrivelse af 15. januar 1960 fremsender jeg | relse af spørgsmålene 30-32 er afgivet under
vedlagt besvarelse af de af udvalget stillede | samråd med udvalget den 26. januar.

Jul. Bomholt.

/ W. Johannsen.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om revalidering.

Ad spørgsmål 26.

Med hensyn til skønnet over antallet af personer, der kan forventes beskæftiget i medfør af forslaget § 9, stk. 1, henholdsvis 1. og 3. pkt., skal man bemærke følgende:

Det er næppe muligt at skønne over, hvor mange personer der kan forventes beskæftiget i kraft af bestemmelserne i lovforslagets § 9, stk. 1, henholdsvis 1. og 3. punktum, før der er taget stilling til, hvilke arter af beskæftigelse og selvstændig virksomhed der skal gives invaliderede fortrinsret til. Afgørelsen af disse spørgsmål forudsætter imidlertid efter forslaget indstilling herom fra det i lovforslagets § 16 omhandlede samordningsudvalg vedrørende revalidering. Hertil kan føjes, at såvel antallet af arbejdsøgende erhvervshæmmede som antallet af egnede beskæftigelser vil variere bl. a. som følge af bevægelserne i konjunkturerne.

Ad spørgsmål 27.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt det ved den i forslaget § 9, stk. 1, nævnte kgl. anordning påtænkes at give pålæg om, at beskæftigelsen for invalider skal udgøre en vis procent af de ansatte, og hvorledes reglerne i øvrigt tænkes udformet, skal man bemærke følgende:

De pålæg, som efter lovforslagets § 9 kan gives statslige og kommunale virksomheder og institutioner samt offentlige myndigheder, vil forpligte disse til at forbeholde visse beskæftigelser, d. v. s. beskæftigelser, hvis art nærmere må defineres, for erhvervshæmmede. Antallet af beskæftigede erhvervshæmmede i statslige og kommunale virksomheder og institutioner vil herefter først og fremmest være afhængigt af, hvor mange stillinger der findes i vedkommende institutioner eller virksomheder af den art, som ifølge den kgl. anordning forbeholdes erhvervshæmmede, og der er ikke i lovforslagets § 9 hjemmel til ved en kgl. anordning at pålægge en institution eller virksomhed af den i bestemmelsen omhandlede karakter at beskæftige erhvervshæmmede i et til

antallet af ansatte bestemt fastsat forhold (kvotaordning).

En kgl. anordning, der slutter sig til forslaget § 9, må i øvrigt først og fremmest på grundlag af nævnte bestemmelse præcisere, hvilke erhvervshæmmede der kan komme i betragtning, jfr. besvarelsen af spørgsmål 7, de stillingsgrupper, der forbeholdes sådanne erhvervshæmmede, hvilke virksomheder og institutioner forpligtelsen til at beskæftige erhvervshæmmede påhviler samt nærmere regler for besættelsen af stillinger af den i anordningen nævnte art.

Offentlige institutioner beskæftiger allerede i et ikke ringe omfang i såkaldte „skånestillinger“ medarbejdere, der er kommet til skade under tjenesten, eller som i øvrigt er blevet svagelige. Da det ikke kan anses for betimeligt at lægge hindringer i vejen for en fortsættelse af denne praksis, vil det formentlig være nødvendigt at fastsætte særlige regler, hvorefter forpligtelsen til at beskæftige invaliderede i et vist omfang anses for opfyldt ved opretholdelse af sådanne „skånestillinger“.

Ad spørgsmål 28.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt det kan oplyses, i hvilket omfang der påtænkes ydet støtte til fremme af erhvervsmæssige foranstaltninger i medfør af § 10, eventuelt inden for hvilke procentvise rammer, og hvorledes reglerne i øvrigt tænkes udformet, skal man bemærke følgende:

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 10, har tidligere lovgivning kun i ringe grad kunnet være vejledende for det her nævnte spørgsmål.

Ved overvejelserne over størrelsen af den statsstøtte, der bør ydes til beskyttede virksomheder, må det tages i betragtning, at den arbejdsevne, de beskæftigede vil være i besiddelse af, kan variere betydeligt.

På den ene side må det stilles som en betingelse for henvisning til beskyttet beskæftigelse, at de pågældendes erhvervsevne er således nedsat, at de savner muligheden for at opnå eller fastholde beskæftigelse på

det åbne arbejdsmarked. På den anden side må det være en forudsætning for optagelse på virksomheder med støtte efter § 10, at vedkommende kan udføre en indsats af produktiv værdi i modsætning til rene beskæftigelsesterapeutiske foranstaltninger. Inden for de nævnte rammer vil variationerne i de henvistes arbejdsevne imidlertid kunne påvirke virksomhedens økonomiske vilkår i væsentlig grad. Dette kan gøre sig gældende med særlig vægt, hvis virksomheden er specielt indrettet for en bestemt gruppe af handicappede.

Den beskyttede virksomheds vilkår vil endvidere være afhængig af, hvilke produktionsopgaver der tages op. I så henseende vil virksomheden i almindelighed ikke være frit stillet i sit valg. Der må dels tages hensyn til, hvilke arbejdsoperationer der er særligt egnede for handicappede (eventuelt vedkommende gruppe af handicappede), dels må der lægges vægt på indpassningen i det lokale erhvervsliv. Der vil således formentlig fortrinsvis blive valgt produktioner, der kan indgå som delproduktion i lokale virksomheders produktion, eller produktioner, der ikke i forvejen er taget op af lokale virksomheder, måske fordi produktionen på almindelig forretningsmæssig basis ikke er lønnende. Det følger heraf, at der ved iværksættelse af en beskyttet virksomhed kan være tale om investeringsbehov af meget forskellig størrelsesorden, ligesom der kan være stor forskel på den vægt, med hvilken arbejds lønnen indgår i produktionsomkostningerne. I denne forbindelse må det fremhæves, at virksomhedens økonomi også vil være afhængig af den aflønningsform, der lægges til grund (timeløn, akkordløn, akkordsatsernes størrelse), hvilket spørgsmål må forhandles nærmere med arbejdsmarkedets organisationer.

Det følger af det foran anførte, at der for den enkelte virksomhed vil gøre sig en lang række forhold gældende, som næppe kan bedømmes, før der har fundet en indgående behandling sted (bl. a. med deltagelse af arbejdsmarkedets organisationer) såvel i det lokale amsrevalideringsudvalg som i det centrale samordningsudvalg.

Af oversigten i besvarelsen af spørgsmål 3 fremgår det, at der hidtil kun er etableret få beskyttede virksomheder her i landet. Visse af disse virksomheder har ikke mod-

taget offentlige tilskud (Odense Skotøjsfabrik, Polioforeningens værksted), medens der i øvrigt er tale om forskelligartede finansieringsformer. Den omstændighed, at et privat firma uden offentlig støtte har taget en sådan opgave op, må dog ikke tages som udtryk for, at det ikke i andre tilfælde kan være naturligt og ønskeligt at animere en privat arbejdsgiver til at iværksætte beskyttet beskæftigelse med en vis statsstøtte.

Som det fremgår af besvarelsen af spørgsmål 16, ydes der i andre lande støtte af meget vekslende art til beskyttet virksomhed.

Der synes således hverken i danske eller udenlandske erfaringer at være grundlag for nu at fastlægge en bestemt tilskudsnorm. Fastere retningslinjer vil formentlig alene kunne udarbejdes, efter at der i et længere tidsrum har været arbejdet med konkrete sager. Med hensyn til fastsættelse af en eventuel maksimumsgrænse i loven bemærkes, at en sådan i sig selv vil kunne have den virkning, at der skabes en forventning om, at et tilskud af den således fastlagte størrelse normalt vil kunne opnås.

Hvad specielt hjemmearbejde angår, bemærkes, at det formentlig kan være hensigtsmæssigt, at sådant organiseres i tilslutning til en revalideringsinstitution eller beskyttet virksomhed, således at generalomkostningerne kan holdes lavest muligt.

Ad spørgsmål 29.

Med hensyn til spørgsmålet om karakteren af den i § 11 omtalte uddannelse, herunder om placering, omfang og varighed af kursus, og om der i denne forbindelse påtænkes et nordisk samarbejde, skal man bemærke følgende:

Den nævnte uddannelse må formentlig tilrettelægges forskelligt under hensyn til, om det drejer sig om personer, der deltager direkte i revalideringsarbejde, eller personer, der i deres virke har behov for en mere almindelig orientering om revalideringsproblemer.

Det mest omfattende undervisningsprogram bør tilrettelægges for den førstnævnte gruppe, herunder særlig medarbejdere ved revalideringskontorerne, revalideringsinstitutionerne og arbejdsanvisningen. Også personer, der på sygehuse m. v. varetager

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

opgaver i revalideringsprocessen, bør have mulighed for en bred orientering i herhenhørende problemer. Det er næppe muligt på indeværende tidspunkt at give en nøjere oversigt over de emner, undervisningen bør omfatte, men det kan eksempelvis — bl. a. på basis af udenlandske erfaringer — nævnes, at der bør gives orientering i de enkelte invalidegrupperes særlige forhold, sammensætning af optræningsprogrammer, revalideringslovgivning, arbejdsmarkedsforhold, beskyttet beskæftigelse og hjemmearbejdsproblemer. Om varigheden af de nævnte kursus er det heller ikke muligt at udtale sig nærmere, men det vil formentlig kunne være hensigtsmæssigt at dele visse kursus, således at de finder sted med visse intervaller ind imellem det praktiske arbejde.

Personer, der vel ikke deltager direkte i revalideringsarbejde, men som i deres daglige virke har kontakt med dette, og hvis indstilling i øvrigt kan være af afgørende betydning for revalideringsarbejdet, bør også have mulighed for gennem foredragsrækker eller lignende at få en almindelig orientering. Eksempelvis kan nævnes funktionærer fra sygekasser, socialkontorer og arbejdsløshedskasser.

Det har endnu ikke været muligt at foretage en nærmere undersøgelse af de praktiske muligheder for tilrettelæggelsen af den nævnte uddannelse. Det vil imidlertid blive tilstræbt at henlægge denne til allerede bestående institutioner, i hvilken forbindelse man navnlig har tænkt på at etablere et nærmere samarbejde med den sociale skole.

Hvad specielt angår det meget betydningsfulde propagandaarbejde blandt arbejdere og arbejdsgivere, tilstræber man et nøje samarbejde med henholdsvis Landsorganisationen i Danmark De samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening.

Det påtænkes at søge nøje kontakt med de andre nordiske lande for at indvinde erfaringer med hensyn til de her nævnte spørgsmål, ligesom man påregner, at det vil være muligt at etablere et praktisk samarbejde om visse uddannelsesspørgsmål.

Ad spørgsmål 33.

Som anført i lovforslagets bemærkninger skal amtsrevalideringskontorerne i deres virksomhed som samlende led i revalide-

ringsarbejdet inden for amtet have et nært samarbejde til forskellige sider, bl. a. med sygehuse og behandlende læger. De retningslinjer, der i henhold til lovforslagets § 15 skal udfærdiges af indenrigsministeren efter forhandling med socialministeren, skal tjene til at fastlægge og afgrænse, hvilke opgaver der vil tilkomme sygehusene og lægerne inden for dette samarbejde.

I henhold til lovforslagets § 2, stk. 1, skal der af socialministeren efter forhandling med indenrigsministeren, arbejdsministeren og samordningsudvalget fastsættes regler til sikring af, at amtsrevalideringskontorerne i fornødent omfang modtager underretning bl. a. fra sygehuse og læger om tilfælde, hvor der er opstået eller må forventes at opstå behov for gennemførelse af revalideringsforanstaltninger. I tilslutning hertil må der gives retningslinjer om, under hvilke former og på hvilket tidspunkt kontakten bør etableres. I denne forbindelse må betydningen af snæver personlig kontakt mellem revalideringskontoret og sygehusets stab understreges.

Der må, når de fornødne erfaringer er indhentet, gives vejledende retningslinjer for sygehusene og de behandlende læger om disses medvirken med hensyn til iværksættelsen af revalideringsforanstaltninger, f. eks. med hensyn til den lægelige bedømmelse af, hvilke foranstaltninger der kan tilbydes under hensyn til patientens invaliditet, skønnet over prognosen og patientens arbejdsmuligheder. Endvidere må sygehuse og læger orienteres om de foreliggende muligheder for arbejdsprøvning, optræning og andre foranstaltninger, der kan foretages med henblik på at lette og fremme den erhvervshæmmedes senere beskæftigelse, og der må tilrettelægges en koordinering af sygehusene og lægers arbejde vedrørende revalidering og andre revalideringsforanstaltninger. Retningslinjerne bør tillige omfatte den lægelige medvirken ved den vejledning, der skal gives syge og invaliderede, om de foranstaltninger, der står til rådighed for revalidering, og mulighederne for økonomisk hjælp.

Endelig bør der gives nærmere retningslinjer vedrørende sygehusenes og de behandlende lægers afgivelse af oplysninger i medfør af lovforslagets § 14, stk. 6, til amts-

revalideringskontorerne til brug for behandlingen af sager vedrørende enkeltpersoners revalidering.

Det nærmere indhold af retningslinjerne for sygehusenes og lægernes samarbejde med amtsrevalideringskontorerne må bero på, hvorledes revalideringsarbejdet til sin tid i sin helhed vil blive tilrettelagt, og bør udarbejdes efter forhandling med sundhedsstyrelsen, Sygehusforeningen i Danmark, Den almindelige danske Lægeforening og samordningsudvalget. Retningslinjer bør næppe udsendes, før der er indvundet visse erfaringer i det lokale arbejde efter etableringen af amtsrevalideringsudvalgene og -kontorerne. I denne forbindelse bemærkes, at det efter lovforslagets § 13 er en af amtsrevalideringsudvalgets opgaver at virke til samordning af de forskellige myndigheders og institutioners indsats for erhvervshæmmede. I denne henseende er det af særlig værdi, at sygehusoverlægerne i medfør af § 12, stk. 1 f), er repræsenteret i udvalget, og at der til revalideringskontoret er knyttet en fast læge, jfr. § 14, stk. 5.

Ad spørgsmål 35.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt alle nuværende revalideringsinstitutioner vil kunne forventes godkendt i henhold til lovforslagets § 5, stk. 3, skal man bemærke følgende:

Afgrænsningen af arten af de revalideringsopgaver, der vil kunne henføres under loven, jfr. forslaget § 5, stk. 1, er med hensigt gjort så rummelig, at bestående institutioner, der uden for særfor sorgen driver erhvervsmæssig revalidering, dækkes af formuleringen.

Om de enkelte institutioner i øvrigt — når de ansøger herom — vil kunne godkendes efter loven, må bero på en samlet

vurdering af institutionernes forhold. Forretningsgangen vil her blive den, at ansøgningen, ledsaget af amtsrevalideringsudvalgets bemærkninger, forhandles i samordningsudvalget, før afgørelse træffes, jfr. forslaget § 5, stk. 3. Det må forventes, at der herved vil blive lagt stærk vægt på en hensigtsmæssig koordinering, således at institutionerne sig imellem får en hensigtsmæssig arbejdsdeling. Endvidere vil det være naturligt, at der i samordningsudvalget udformes mere generelle retningslinjer for institutionernes indpasning i helheden, f. eks. med hensyn til optagelse af revalidenter.

Der er efter de foreliggende oplysninger om de bestående institutioner næppe grund til at antage, at disse ikke skulle opfylde de betingelser, der således må stilles, men en endelig stillingtagen hertil forudsætter en nøjere gennemgang af den enkelte institutions forhold. Som det fremgår af bilag 2 til lovforslaget og af besvarelsen af spørgsmål 3, har de bestående institutioner på forskellige måder og i forskelligt omfang modtaget støtte af offentlige midler. Denne støtte må tages som udtryk for, at de nævnte institutioners virksomhed i almindelighed taget er fundet samfundsmæssigt værdifuld.

Man er opmærksom på, at der vil kunne opstå visse overgangsvanskeligheder for institutionerne, indtil godkendelsen er meddelt. Med henblik på at afbøde disse vanskeligheder er det i lovforslagets § 21, stk. 3 (efter ændringsforslag § 20, stk. 3), foreslået at det efter forhandling med samordningsudvalget fastsættes, i hvilket omfang institutioner, der forud for lovens ikrafttræden modtager personer, for hvilke der ydes takstmæssig betaling i henhold til folkesikringsloven eller forsorgsloven, fortsat kan modtage sådan betaling, indtil godkendelsen foreligger.

SOCIALMINISTERIET

København, den 9. februar 1960.

Under henvisning til det ærede udvalgs skrivelser af 21. januar og 2. februar 1960 fremsender jeg vedlagt besvarelse af de af udvalget stillede spørgsmål nr. 34 og nr. 36-39. Det bemærkes, at besvarelse af spørgsmålene 33 og 35 er afgivet den 2. februar 1960.

Endvidere fremsender jeg under henvisning til drøftelserne i samrådet den 26. januar 1960 statistiske oplysninger om nogle revalideringsinstitutioners virksomhed, om visse former for uddannelseshjælp og om personale beskæftiget med erhvervsmæssig revalidering.

Jul. Bomholt.

/ W. Johansen.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om revalidering, Christiansborg, K.

Ad spørgsmål 34.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvilken forretningsorden der påtænkes fastsat for invalideforsikringsrettens revalideringsafdeling, jfr. lovforslaget § 17, stk. 4, skal man bemærke følgende:

Forretningsordenen tænkes at skulle indeholde nærmere bestemmelser bl. a. om:

- a) Mødeindkaldelse, herunder indkaldelsesvarsel,
- b) betingelserne for beslutningsdygtighed,
- c) regler om, i hvilket omfang revalideringsafdelingen kan bemyndige sin formand til at træffe afgørelse på afdelingens vegne, jfr. forslaget § 17, stk. 4,
- d) ansøges eller klageres eventuelle personlige fremmøde for retten,
- e) afstemningsregler,
- f) protokolførsel,
- g) tavshedspligt og
- h) udførelse af rettens beslutninger.

Man anser det ikke for muligt på indeværende tidspunkt at fremkomme med detaljeret udkast til forretningsorden, idet det bl. a. i overensstemmelse med sædvanlig praksis må anses for naturligt først at indhente en udtalelse fra det kollegium, for hvilket forretningsordenen skal gælde.

Ad spørgsmål 36.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt de i besvarelse af spørgsmål 2 givne oplys-

ninger om det forventede behov for revalidering kan suppleres yderligere med oplysninger om fordelingen af behovet efter geografiske områder og efter årsagernes art, skal man bemærke følgende:

a. Efter geografiske områder.

Der er ikke foretaget almindelige undersøgelser af den geografiske fordeling af erhvervshæmmede, men der er som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 2 opstillet prognoser for Københavns og Frederiksberg kommuner. Det kan endvidere oplyses, at den sammesteds nævnte, af dr. K. H. Backer foretagne undersøgelse vedrører Frederiksborg amts sygehus i Hillerød.

Det sociale forskningsinstitut har iværksat en undersøgelse, der skal give et billede af såvel antallet af fysisk handicappede i Danmark som af deres fordeling på geografiske områder, diagnosegrupper, køn, alder, uddannelse, erhverv, indkomstforhold, boligforhold m. v.

b. Efter årsagernes art (fysiske, psykiske, sociale).

Ud over de i besvarelsen af spørgsmål 1 givne oplysninger om fordelingen af et større erhvervshæmmede klientel på diagnosegrupper kan følgende mere specielle opgørelser anføres:

Arbejdsklinikken i Odense.

1/8 57-31/7 59.

	Absolutte tal			Pr. 100 reval.		
	M.	Kv.	I alt	M.	Kv.	I alt
Overekstremitetslidelser	51	6	57	24,2	12,8	22,1
Underekstremitetslidelser	48	7	55	22,7	14,9	21,3
Ryglidelser	50	8	58	23,7	17,0	22,5
Anden vanførhed	16	9	25	7,5	19,1	9,7
Lungelidelser	9	—	9	4,3	—	3,5
Andre interne lidelser	11	6	17	5,2	12,8	6,5
Neuroser	9	6	15	4,3	12,8	5,8
Sinker	8	3	11	3,8	6,4	4,3
Andre	9	2	11	4,3	4,2	4,3
I alt	211	47	258	100,0	100,0	100,0

Der er forholdsvis flere erhvervshæmninger som følge af interne lidelser blandt kvinderne end blandt mændene, hvilket formentlig igen til en vis grad hænger sammen med

særlige forhold (svigtende henvisninger af kvinder med traumatisk betonedede lidelser til revalidering). — Supplerende kan endvidere oplyses, at gruppen „anden vanfør-

hed" blandt andet indeholder visse kombinerede lidelser, hoftearthroser, spastikære, dystrofier, dværgvækst m. v., og at gruppen „andre“ indeholder en psykopat, en bløder, en svagtseende, nogle tilfælde af epilepsi, et tilfælde af seneskedehindebetændelse, hudlidelser m. v.

Revalideringshjemmet „Elleslettegård“.

August 1958.

Diagnoser for elever med fysiske handicap.

Medfødte misdannelser	11
Contusio	3
Amputation	4
Andre skader	2
I alt misdannelser og skader	20

Polio	3
Cerebral parese	12
Andre lammelser	1
Epilepsi	5
Muskelsvind	3
I alt nervetilfælde	24

Arthritis	2
Andre rheumatiske lidelser	1
I alt rheumatiske lidelser	3

Spondylosis	3
Adipositas	3
Øjensygdomme	7
Andre sygdomme	4
I alt andre lidelser og sygdomme	17

Totalsum for diagnoser vedr. fysiske handicap	64
---------------------------------------------------------	----

Diagnoser for elever med mentale handicap.

Inferioritas	26
Neuroser	12
Psykopati	2
Astheni	2
Andre psykiske lidelser	3

I alt diagnoser vedr. mentale handicap	45
I alt diagnoser vedr. fysiske handicap (overført fra foranstående tabel)	64

I alt diagnoser 109

Disse talmæssige oplysninger vedrører *diagnoser*. Enheden er altså ikke elever, og totaltallet er, som følge af at flere af eleverne har mere end én lidelse, betydelig større end antallet af elever.

Gruppen med såvel fysiske som mentale handicap er talmæssigt den største.

Fabrikken Inerfa A/S.

ult. 1959.

Revalidenterne kan fordeles efter deres primære lidelse som følger:

Amputationer, læsioner og deformiteter	16 pct.
Lammelser	8 —
Ledsygdomme	4 —
Lidelser i rygsøjlen	15 —
Lungelidelser	20 —
Blinde og svagsynede	12 —
Døve og tunghøre	6 —
Hjertelidelser, nervesygdomme, neuroser, benedder, karlidelser, diabetes, alm. svækkelse, alkoholisme, intelligensreduktion og andre (fra 4 pct. og nedad)	19 —
	<u>100 pct.</u>

Arbejdsanvisningskontoret i Århus.

Oversigt over nytilmeldinger og genoptagne ældre sager i beretningsåret 1. april 1958-31. marts 1959 fordelt efter erhvervshæmning og køn.

	Nytilmeldte		Genoptagne ældre sager	
	M.	K.	M.	K.
Ekstremitetsdefekter	33	19	16	5
Ryglidelser	25	10	21	6
Lungetuberkulose	3	3	6	1
Stofskiftelidelser (herunder sukkersyge)	4	3	7	
Sygdomme i hjerte og blodkarsystem	14	3	6	3

	Nytilmeldte		Genoptagne ældre sager	
	M.	K.	M.	K.
Sygdomme i åndedrætsorganer (÷ tb.)	14	2	3	2
Sygdomme i fordøjelsesorganerne	12	2	6	1
Sygdomme i sanseorganerne	6	6	7	
Sindslidelser (herunder neuroser)	20	20	11	11
Epilepsi	10	1	3	2
Intelligenshæmning	8		1	
Legemlig debilitet (almensvækkelse)		3		1
Andre lidelser	16	58	10	14
Asocialitet (herunder drikkeri og arbejdsuvilje)	1		1	
Kriminalitet	3		2	
Psykopati i øvrigt	2			
I alt...	171	130	100	46

Specifikation af gruppen andre lidelser:

Muskellidelse	2	6	1	
Spastiker	1		1	
Diss. sclerose			1	
Organisk hjernelidelse	3		2	1
Cancer		2		1
Underlivslidelse		5		1
Ansigtsslammelse		1	1	
Vansir		1		
Eksem	2	2		4
Allergi			1	
Stafylokok		1		
Triforgiftning			1	
Følger efter hjernerystelse	2		1	
Selvordsforsøg		1		
Socialt erhvervshæmmede:				
Enlige kvinder		38		7
Langvarigt ledige	6		1	
Sociale tilpasningsvanskeligheder		1		
I alt...	16	58	10	14

Ad spørgsmål 37.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvad de årlige administrationsomkostninger efter lovforslaget forventes at ville andrage, skal man bemærke følgende:

Udgifterne til amtsrevalideringsudvalgene vil i det væsentlige være begrænset til diæter til medlemmerne og således være afhængige af mødehyppigheden. Det er ikke på indeværende tidspunkt muligt nærmere at beregne disse udgifter, der dog må antages at blive af meget beskeden størrelsesorden.

Udgifterne til amtsrevalideringskontorerne vil særligt afhænge af medarbejder-

nes lønmæssige placering, jfr. besvarelsen af spørgsmål 31, og medarbejdernes antal, jfr. besvarelsen af spørgsmål 11. Desuden vil udgifterne i de kommende år være afhængige af den takt, i hvilken det er muligt at udbygge det lokale arbejde, herunder særligt med hensyn til at skaffe kvalificerede ledere af amtsrevalideringskontorerne.

For så vidt angår udgifterne til samordningsudvalget og invalideforsikringsrettens revalideringsafdeling, vil der kunne påregnes udgifter til honorarer, jfr. herved besvarelsen af spørgsmål 14 angående aflønning af samordningsudvalgets formand.

Ad spørgsmål 38.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt der efter lovforslaget tænkes ydet støtte til nogle revalideringsvirksomheder af beskæftigelsesmidlerne eller i øvrigt af midler, der administreres af andre ministerier end socialministeriet, skal man bemærke følgende:

I henhold til beskæftigelsesloven, nu § 21 i lov nr. 354 af 27. december 1958 om iværksættelse af offentlige arbejder m. v. og beskæftigelse af arbejdsløse, kan der ydes tilskud af beskæftigelsesmidlerne til foranstaltninger til optræning af erhvervshæmmede, jfr. herved bemærkningerne til lovforslaget side 9 og 15. Det er ikke ved lovforslaget foreslået at ophæve beskæftigelseslovens § 21, og der er herefter intet til hinder for, at der fortsat vil kunne ydes tilskud efter de hidtidige retningslinjer til foranstaltninger for erhvervshæmmede med hjemmel i nævnte lov.

På den anden side lægger lovforslaget stærk vægt på at fremme en samling og koordinering af alle revalideringsforanstaltninger, og der bør ikke ydes nye tilskud af beskæftigelsesmidlerne, uden at spørgsmålet har været behandlet såvel i det lokale amtsrevalideringsudvalg som i det centrale samordningsudvalg. Fremkommer der fra en foranstaltning, som hidtil har modtaget tilskud efter beskæftigelsesloven, andragende om godkendelse efter lovforslagets § 5, må en sådan ansøgning behandles på samme måde som for andre foranstaltninger, således at godkendelse meddeles, når betingelserne herfor i øvrigt er til stede.

For de bestående foranstaltninger med tilskud efter beskæftigelsesloven må der endvidere gennemføres en samordning bl. a. således, at henvisningerne til foranstaltningerne i samme omfang som for andre institutioners vedkommende sker gennem amtsrevalideringskontoret.

Tilskud til arbejdsklinikker, der oprettes i tilslutning til amts- og købstadkommunale sygehuse, forudsættes ydet fuldt ud efter revalideringsloven, således at der ikke bliver spørgsmål om tilskud efter sygehusloven.

Det bemærkes dog i denne forbindelse, at der er en glidende overgang fra den egentlige sygebehandling til forskellige foranstaltninger med et mere erhvervsmæssigt sigte. F. eks. på de under indenrigsministeriet hen-

hørende hospitaler for sindslidende og tuberkulosesanatorier forbereder man i et vist omfang patienternes tilbagevenden til en normal tilværelse gennem en beskæftigelses-terapi, der til dels er lagt an på en genoptræning til arbejde. Sådanne foranstaltninger, der indgår som et naturligt led i de pågældende helbredelsesanstalters behandling, vil ikke blive berørt af lovforslaget. Det samme gælder fysiurgiske afdelinger ved visse af de kommunale sygehuse.

Den erhvervsmæssige optræning og tilpasning, der for kriminelle søges gennemført i forbindelse med fængselsophold, vil heller ikke blive berørt af lovforslaget; men det forudsættes, at der efterhånden etableres et nærmere samarbejde med revalideringsmyndighederne.

Det må endelig bemærkes, at samfundets almindelige uddannelsesforanstaltninger m. v. i størst muligt omfang bør komme også erhvervshæmmede til gode, og at der således f. eks. vil kunne ydes støtte efter den under undervisningsministeriet hørende lovgivning til højskole- og efterskoleundervisning for handicappede, jfr. om højskolen „Holsatia“ i besvarelsen af spørgsmål 3.

Ad spørgsmål 39.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt der kan gives oplysninger om de forhandlinger med samordningsudvalget, som har fundet sted i forbindelse med lovforslagets forberedelse, skal man bemærke følgende:

Under lovforslagets udarbejdelse i socialministeriet har et foreløbigt udkast, der dog på enkelte punkter afviger fra det af regeringen fremsatte forslag, været forelagt samordningsudvalget til udtalelse, og udvalget har i skrivelse af 11. september 1959 tilskrevet ministeriet således:

„I skrivelse af 29. august har socialministeriet anmodet samordningsudvalget om inden den 12. september 1959 at fremkomme med en udtalelse om et i ministeriet udarbejdet udkast til forslag til lov om revalidering.

Samordningsudvalget har drøftet udkastet i møder den 8. og 11. september.

Følgende medlemmer har ikke kunnet deltage i sagens behandling: kontorchef Engberg, socialministeriet, direktør Henning Friis, socialforskningsinstituttet, dr. Backer,

sundhedsstyrelsen, bogbinder Fr. Knudsen, Landsforeningen af Vanføre, der dog kun var fraværende fra mødet den 8. september, sekretær Ths. Nielsen, LO De samvirkende Fagforbund, sognerådsformand Chr. Friis, De samvirkende Sognerådsforeninger, ekspeditionssekretær Rossel, indenrigsministeriet, og kontorchef Bredahl, finansministeriet. I stedet for kontorchef Bredahl mødte den 8. september ekspeditionssekretær Leo Nielsen og den 11. september sekretær H. Myltoft. I stedet for kontorchef Rossel mødte kontorchef Wedel-Heinen.

Ved vedtagelse af nærværende skrivelse var yderligere direktør, dr. jur. L. le Maire, arbejdsdirektør H. Borreschmidt og socialdirektør Rud. Conrad fraværende. I stedet for direktør le Maire var mødt kontorchef Unsgaard.

Samordningsudvalget skal indledningsvis udtale, at udvalget på grund af den forholdsvis korte frist ikke har kunnet undergive udkastet en detaljeret behandling. På grundlag af den diskussion, der er ført, ser man sig derfor alene i stand til at udtale sig om hovedlinjerne i udkastet og til at angive nogle særlige spørgsmål, hvorom der under forhandlingerne er rejst tvivl.

Om lovudkastet i *almindelighed* skal udvalget bemærke, at det i udpræget grad har karakter af en *ramme* for de foranstaltninger, der ønskes iværksat. Der er under udvalgets forhandlinger både udtalt forventninger til og tvivl om, hvordan denne ramme vil blive udfyldt. Men man er enig i, at det vil være en fordel, at revalideringsarbejdet sker efter fastere linjer end hidtil, og kan der ikke for tiden opstilles mere præcise regler — hvilket udvalget i det store og hele må være enig i — må udvalget foretrække, at arbejdet startes for alvor med en rammelov, fremfor at der blot fortsættes med den nugældende tilstand med dens mangfoldighed af uensartede bestemmelser om ensartede forhold.

Samordningsudvalget kan i det væsentlige tiltræde principperne i udkastets *materielle bestemmelser*. Man finder det rigtigt, at revalideringsforanstaltninger sættes i gang

over for alle, der har et behov derfor, og man anser bestemmelserne om hjælp til underhold under revalidering for en værdifuld nydannelse i den sociale lovgivning.

Samordningsudvalget har måttet erkende, at man med hensyn til fremskaffelse af *arbejde til erhvervshæmmede og fortrinsadgang til arbejde* ikke er nået længere end sket (§§ 11-12)¹⁾. Invalideorganisationernes repræsentanter har dog med tilslutning fra administrationschef Stochholm og retsformand Hartmann, for så vidt angår udkastets § 11, stk. 1, 1. punktum, linje 6-7, henstillet, at ordene „nærmere angivne stillinger eller arter af arbejde“ udgår og erstattes af „visse beskæftigelser og et vist antal af egnede stillinger.“

Med hensyn til bestemmelserne om *administrationen* bemærkes først, at udvalget kan tiltræde, at der gøres et forsøg på at decentralisere forvaltningen. Under forhandlingerne er der rejst spørgsmål både om det hensigtsmæssige i at undergive de sociale udvalg i større købstæder de nye amtsrevalideringsudvalg, og om et samarbejde kan blive tilstrækkelig effektivt i forhold til formålet. Købstadforeningens repræsentant har udtalt, at de socialt erhvervshæmmede formentlig vil blive et særligt problem for de større kommuner, og allerede af den grund bør sådanne kommuner kunne oprette et særligt revalideringsudvalg. Samordningsudvalget skal derfor henstille, at der efter ordet „revalideringsudvalg“ i § 15, stk. 6, linje 4²⁾, tilføjes ordene: „med samme beføjelser som amtsrevalideringsudvalgene“, og at ordene „en eller flere“ i § 15, stk. 6, linje 5, erstattes med ordene „helt eller delvis“.

Man har forstået, at amtsrevalideringsudvalgene søges indført, både for at landdistrikterne kan inddrages under arbejdet og for at fremme samarbejdet med organer, der har rækkevidde ud over den enkelte købstadkommune, f. eks. centralsygehusene. Eventuelle vanskeligheder i samarbejdet mellem amtsrevalideringsudvalgene og de sociale forvaltninger i købstæderne må dog

1) §§ 9-10 i det af regeringen fremsatte forslag.

2) § 15, stk. 6, er ikke medtaget i det af regeringen fremsatte forslag, men tog sigte på at give adgang til for områder omfattende en eller flere kommuner at oprette særlige revalideringsudvalg, der inden for deres område skulle træde i stedet for amtsrevalideringsudvalget i et vist omfang.

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

kunne klares ved direkte forhandling, jfr. også bestemmelsen i § 15, stk. 3.¹⁾

Det er under forhandlingerne af Dansk Arbejdsgiverforenings repræsentant blevet anført, at de fleste af amtsrevalideringsudvalgenes opgaver kunne løses administrativt, og at udvalgene derfor er for store, jfr. den af den pågældende afgivne særudtalelse. Dette synspunkt modificeres dog af § 15, stk. 5.²⁾ Men de efter omstændighederne vigtige afgørelser, udvalgene får beføjelse til at træffe, kræver formentlig en sådan kreds af medlemmer, at der heri kan findes en garanti for den fornødne kontakt og for, at arbejdet udføres rigtigt.

Det er under forhandlingerne omvendt blevet fremhævet, at udvalgene burde udvides; det er således blevet anført, at revalideringsinstitutterne og Samfundet og Hjemmet for Vanføre altid burde være repræsenteret, og direktøren for statens sindssygehospitaler har lagt overordentlig stærk vægt på, at en psykiater får sæde i revalideringsudvalgene i de amter, hvor der findes psykiatriske hospitaler, og i hovedudvalget. Samordningsudvalget er opmærksom på, at det kan være uheldigt, om udvalgene bliver for store, og man peger på bestemmelserne i udkastets § 15, stk. 4³⁾, og § 18⁴⁾.

Specielt om *udvalgenes sekretariat* og om *henvisning til revalideringsforanstaltninger* har man konstateret uoverensstemmelser mellem repræsentanterne for arbejdsministeriets område — der ønsker dette arbejde som helhed fast forankret i den offentlige arbejdsanvisning — og repræsentanten for Samfundet og Hjemmet for Vanføre, der bestrider, at anvisningsorganerne har den fornødne sagkundskab på hele feltet. Sam-

ordningsudvalget går ud fra, at dette spørgsmål må finde sin løsning ved en forhandling mellem socialministeriet og arbejdsministeriet.

Bestemmelserne om *invalidforsikringsrettens revalideringsafdeling* og om *samordningsudvalget* har ikke givet anledning til særlige bemærkninger, ud over at det måske burde overlades til hovedorganisationerne selv at bestemme, om de vil lade sig repræsentere af et medlem eller af en medarbejder.

Finansministeriets repræsentant i samordningsudvalget har henledt opmærksomheden på, at udkastet ikke indeholder nogen redegørelse for *udgifterne ved lovudkastets gennemførelse*. Samordningsudvalget går ud fra, at ministeriet drager omsorg for, at udkastet suppleres på dette område.

Endelig bemærkes, at de kommunale organisationers repræsentanter i samordningsudvalget ikke har kunnet udtale sig på deres organisations vegne.

Med disse bemærkninger kan samordningsudvalget anbefale, at lovudkastet forelægges for folketinget.

Dansk Arbejdsgiverforenings repræsentant har dog afgivet følgende særudtalelse:

„Repræsentanten for Dansk Arbejdsgiverforening har taget forbehold over for de administrative dele af lovforslaget, idet han er af den opfattelse, at lovens formål vil kunne opnås på lige så effektiv måde gennem bestående systemer.

En forudsætning herfor er dog, at den eksisterende erhvervsvejledning udbygges, hvilket i øvrigt alligevel vil være nødvendigt af hensyn til den udvidede erhvervsorientering, som skal gives til skolerne i henhold til den nye folkeskolelov.““

På samordningsudvalget vegne

sign. *Wechselmann.*

¹⁾ En lignende bestemmelse som § 12, stk. 2, i regeringens forslag.

²⁾ § 15, stk. 5, tog særlig sigte på at give amtsrevalideringsudvalget, der efter det oprindelige udkast havde en bredere sammensætning, adgang til at nedsætte underudvalg, men er ikke medtaget i regeringens forslag.

³⁾ § 15, stk. 4, bestemte, at amtsrevalideringsudvalget i fornødent omfang kan indkalde sagkyndige til at deltage i udvalgets forhandlinger. Bestemmelsen herom findes nu i forslaget § 12, stk. 1.

⁴⁾ § 16 i regeringens forslag.

I. Statistiske oplysninger om nogle revalideringsinstitutioners virksomhed.

*Arbejdsklinikken i Odense.
1. august 1957-31. juli 1959.*

	Absolutte tal			pr. 100 revaliderede		
	M.	Kv.	I alt	M.	Kv.	I alt
Revalideret og i arbejde	84	13	97	39,8	27,6	37,5
Revalideret og arbejdssøgende	37	8	45	17,6	17,1	17,4
Videre værkstedsoptræning i komm. optr.-foranstaltn.	33	3	36	15,6	6,4	14,0
Oplæring	10	5	15	4,7	10,6	5,8
Beskyttet værkstedsarbejde	3	1	4	1,4	2,1	1,6
Opgivet	31	13	44	14,8	27,6	17,1
Selv ophørt	10	4	14	4,7	8,6	5,4
Udsat	3	—	3	1,4	—	1,2
I alt	211	47	258	100,0	100,0	100,0

*Revalideringsinstituttet i Ålborg.
Samlet oversigt 1957-58 og 1958-59.*

	1957-58			1958-59			1957-58-59
	M.	Kv.	I alt	M.	Kv.	I alt	I alt
Lønarbejde (tilbud til samme arbejdsplads)	1	.	1	2	.	2	3
Lønarbejde (samme fag)	1	.	1	1	.	1	2
Lønarbejde (andet fag) udplaceret	7	1	8	7	2	9	17
Selvstændig virksomhed — tilbud til tidl. virksomhed	1	.	1	1	.	1	2
Selvstændig virksomhed — ny virksomhed etableret	1	.	1	2	1	3	4
Oplæring inden for Samfundet og Hjemmet for Vanføre	1	.	1	3	.	3	4
Faglig oplæring	1	.	1	5	.	5	6
Højskoleophold el. lign. med henblik på videre obs.	1	1	2	2
Fortsat optræning (andet sted)	2	.	2	2
Beskyttet virksomhed	3	.	3	1	1	2	5
Placerbare, men endnu ikke placerede	1	.	1	6	.	6	7
Ikke placerbare	2	1	3	7	1	8	11
Henvist til børneforsorg	1	.	1	1
Bortgået	3	.	3	2	.	2	5
Henvist til at søge IP	2	.	2	2
I alt	22	2	24	43	6	49	73

De kommunale værksteder for erhvervshæmmede i Århus.

Oversigt over de i tidsrummet 1. april 1957-31. marts 1958 afmeldte med angivelse af, hvor mange der efter afmeldingen har opnået beskæftigelse, og dennes art og varighed opgjort pr. 31. december 1958.

	Afgået i tids- rummet $\frac{1}{4}$ 57- $\frac{31}{3}$ 58	Heraf opnået beskæftigelse <i>efter</i> afmeldingen og beskæftigelsens varighed i pct. af tiden efter afgang						
		0-10 pct.	10-35 pct.	35-65 pct.	65-99 pct.	100 pct.	uop- lyst	I alt
		M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.
Ekstremitetsdefekter	9 1	2 .	1 1	. .	. 1	3 3	
Ryglidelse	8	1 1	2	3 1	
Lungetuberkulose	3 1	1 .	. 1	1 2	
Stofskiftelidelse (herunder sukkersyge) . .	1	
Sygdomme i hjerte og blodkarsystem . .	3	1	1 1	1 2	
Sygdomme i åndedrætsorganerne ÷ tb..	1	
Sygdomme i fordøjelsesorganerne	3	1	1	
Sindslidelser (herunder neuroser)	1	
Epilepsi	1	1	1	
Intelligenshæmning	1	
Legemlig debilitet (almensvækkelse)	
Andre lidelser	8 2 3 2 7	
Asocialitet (herunder drikkeri og arbejds- uvilje)	
Kriminalitet	2	2	2	
Psykopati i øvrigt	
Sygdomme i sansorganerne	1	1	1	
I alt	42	3	2	5 4	1 4	4 5	13 15

Beskæftigelsens art.

Alder:	Arten af den opnåede beskæftigelse															
	Fabriks- arbejde		Husligt arbejde		Handel		Uddan- nelse, oplæring		Andet arbejde		Ingen beskæf- tigelse		Uoplyst		I alt	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
14-17 år																
18-24 -	1	3	. .	2	1 1	. .	. 5	. .	2	11	
25-34 -	1 .	1	2 .	. .	2 3	. .	. 2	. .	6	5	
35-44 -	1	1	. .	1 .	1	4 .	. .	1 .	. .	7	2	
45-59 -	1	1 .	2	1 .	. .	3 1	7	2	
over 60 år	
I alt	3	4	. .	4 .	4	4	9 5	. .	1 7	. .	22	20	

Fabrikken INERFA A/S.

Opgørelse pr. 12. december 1959.

Siden fabrikens start den 12. januar 1954 er i alt optaget 277 revalidenter. Af disse er placeret i erhverv 156, medens 80 enten ikke har kunnet gennemføre uddannelsen eller ikke har gennemført den på tilfredsstillende måde. Hertil kommer 41, som for tiden er under uddannelse på INERFA.

Revalideringshjemmet „Elleslettegård“.

August 1958.

Af 42 tidligere elever havde 14 fået arbejde eller var kommet i selvstændigt erhverv efter

udskrivningen. I 4 af de 14 tilfælde havde de pågældende selv skaffet sig arbejde, eller familie og venner havde gjort det. I de 10 tilfælde havde Elleslettegård skaffet arbejde. I 11 tilfælde var eleverne gået videre til oplæring andetsteds. I 2 tilfælde var der sket anbringelse på beskyttet virksomhed. I 15 tilfælde var resultatet, at man måtte opgive revalideringen, eller revalidenterne opgav selv. I nogle tilfælde formodes det, at de ikke er i arbejde. For enkeltes vedkommende er skæbnen ukendt. Alle disse tilfælde er slået sammen og betragtes som negative.

II. Statistiske oplysninger vedrørende visse former for uddannelseshjælp.

Der henvises til vedlagte, af invalideforsikringsretten udarbejdede specificerede oversigt over resultaterne i sager om hjælp efter folkeforsikringslovens § 60 til uddannelse, afsluttet i kalenderåret 1958. Oversigten omfatter sager vedrørende seminarie-, socialrådgiver- og handelsskoleuddannelse, der er henlagt af invalideforsikringsretten efter undersøgelse af, i hvilket omfang uddannelsen er udnyttet.

Resumeret viser oversigten følgende resultat:

Seminarieuddannelse.

Oversigten omfatter i alt 17 tilfælde, hvoraf 4 personer havde invalidepension, da der søgtes om hjælp til uddannelse. Alle 17 personer har udnyttet uddannelsen og er i arbejde, bortset fra 1, hvis uddannelse endnu ikke er afsluttet, men hvor hjælpen fra retten er ophørt, da vedkommende har ulykkesrente, samt 2 tilfælde, hvor uddannelsen er afbrudt — det ene på grund af ægteskab.

Socialrådgiveruddannelse.

2, som begge er i arbejde (1 havde invalidepension, da hjælp til uddannelse blev søgt).

Handelsskoleuddannelse.

30 tilfælde, hvoraf 6 havde invalidepension, da hjælp til uddannelsen blev søgt.

15 arbejdede ved kontorarbejde.

1 arbejdede ved kontorarbejde som supplement til invalidepension.

6 overgik til praktisk videreuddannelse i kontorarbejde.

2 afgik ved døden.

6 havde ikke udnyttet uddannelsen eller var ophørt med arbejdet.

Det fremgår af oversigten, at invalideforsikringsrettens støtte til seminarieuddannelse har varieret noget fra tilfælde til tilfælde.

Efter rettens praksis er den almindelige regel, at man yder sådanne seminarieelever fuld støtte til kost og logi, undervisning m. v., eventuel fornøden transport samt personlige fornødenheder i præparandklassen samt de 2 første seminarieklasser, medens man yder hjælpen i de 2 sidste seminarieklasser som lån, der er rentefrit i uddannelsesestiden, og som skal tilbagebetales efter uddannelsens afslutning.

Hvor uddannelsesperioden har været kortere end 4 år (f. eks. for studenter), er støtte ydet i passende forhold hertil.

Ved udmålingen i de enkelte tilfælde af invalideforsikringens støtte til uddannelsen er også andre synspunkter taget i betragtning. Måtte f. eks. en mindre bekostelig uddannelse anses for tilstrækkelig for at opnå den i folkeforsikringslovens § 60 forudsatte væsentlige bedring af erhvervsevnen, men pegede den forsikredes interesser og evner

i udpræget grad mod en højere uddannelse, har man efter omstændighederne accepteret den højere uddannelse, men har til gengæld begrænset hjælpens omfang.

Hvor der har været tale om mere kortvarige seminarieuddannelser og lignende,

som f. eks. børnehaveseminarium eller uddannelse til ordblindepædagog, har man normalt ydet fuld støtte til kost og logi, undervisning m. v. i hele uddannelsesperioden.

Oversigt over resultaterne i sager om hjælp efter folkeforsikringslovens

J. nr.	Køn, alder 1958. Civilstand.	Sygdommen	Tidligere erhverv. Evt. invalidepension. (IP)
<i>Seminarieuddannelse</i>			
165.599	M. 38. Gift	Dissemineret sclerose	Tømrer. IP
115.643	Kv. 22. Ugift . . .	Medfødt deformitet af underben	Skoleelev (hjælp til gymnasieudd. ydet herfra).
120.985	M. 32. Ugift	Polio med lammelser i højre arm og ben	Hjælpesekretær ved KFUM
122.885	M. 45. Ugift	Polio med lammelse af venstre arm, rygskævhed, hjerte- og lungeinsufficiens.	Landmand. IP
142.290	Kv. 25. Ugift . . .	Medfødt hjertefejl	Skoleelev
170.875	M. 25. Ugift	Polio. Deformitet af højre fod	Skoleelev
182.106	M. 22. Ugift	Amputation af højre hånd 2.-5. finger	Skoleelev (skolegang støttet af ret- ten.
216.478	Kv. 24. Ugift . . .	Medfødt rygskævhed	Skoleelev, hjælp til skolegang ydet af retten.
310.528	M. 23. Ugift	Nyrelidelse (nyresten, medfødt abnormitet af højre nyre)	Landmand
310.640	M. 27. Gift	Subluxation i begge hofter. Slidgigt i højre hofte.	Skoleelev (teologisk studium af- brudt).
352.568	Kv. 20. Ugift . . .	Læsion af højre hånd med kontraktur og ind- skrænket bevægelighed af 2.-4. finger.	Typografælrling
352.049	M. 45. Gift	Discusprolaps	Uddannet billedskærer
208.744	M. 31. Ugift	Amputation af venstre hånd	Medhjælper. IP til udg. af 1950..

§ 60 til uddannelse, afsluttet (henlagt) i kalenderåret 1958.

Uddannelse + afslutning	Hjælpens omfang og form	Erhvervsstatus 1958	Udd. udn.? + ÷
Seminarieuddannelse afsluttet 30. juni 1956. Lån til auto ydet 21. februar 1951	Undervisning m. v. Hjælp ydet i sidste år på seminarium.	Juni-58 lærer døveskolen Nyborg. IP indstillet til inddragning.	+
Seminarium afsluttet 7. juni 1958.	Tilskud 5 000 kr. fordelt over tre år.	1. august 1958 fast vikar Hvidovre skolevæsen.	+
Seminarium juni-58.....	Kost, logi, personlige fornødenheder, undervisning m. v. sidste år på seminariet.	Sept.-58 aspirant til lærerembede	+
Seminarium. Afsluttet 25. maj 1957.	Kost, logi og personlige fornødenheder, undervisning m. v. Har bidraget med IP.	Januar-58 vikar i førstelærerembede. Regner med at blive aspirant.	+
Seminarium.....	4 000 kr. over 4 år.....	Juni-58 lærerinde Ebeltoft borger- og realskole.	+
Seminarium afsluttet juni-57...	3 800 kr. + 50 pct. over 3 $\frac{3}{4}$ år.	December-57 ansat ved Fredericia skolevæsen.	+
Seminarium afsluttet juni-58...	Tilskud 5 000 kr. over 4 år...	December-58 lærer Rudkøbing skolevæsen.	+
Seminarium juni-58.....	4 000 kr. + 50 pct. over 4 år...	Fra juni-58 lærerinde i Nyk. M.	+
Seminarium afsluttet juli-58...	4 000 kr. + 50 pct. over 4 år...	Juli-58 lærer Nykøbing M.....	+
Seminarium sluttet juni-58....	4 000 kr. + 50 pct. over 4 år...	Juni-59 lærer Hvidovre.....	+
Seminarium.....	Hjælp bortfalder på grund af størrelsen af ydelser i henhold til ulykkesforsikringsloven.	Uddannelsen ej afsluttet.....	
Børnehaveseminarium (udd. som fritidshjems lærer). Afsluttet juni-58.	Kost, logi, personlige fornødenheder, undervisning m. v. i 2 år.	Sept.-58 fritidshjems lærer i Århus.	+
Børnehaveseminarium juni-58..	Kost, logi, personlige fornødenheder i 2 år. Bidrog med ulykkesrente.	December-58 fritidshjems lærer .	+

J. nr.	Køn, alder 1958. Civilstand	Sygdommen	Tidligere erhverv. Evt. invalidepension. (IP)
358.191	Kv. 29. Gift . . .	Dobbeltsidig stemmebåndslammelse efter operation.	Lærerinde
267.396	Kv. 37. Ugift . . .	Atypisk psykose, karakterneurose	Privatlærerinde (seminariuddannelse afbrudt på grund af sygdom). IP 1950-54.
158.732	Kv. 20. Gift	Medfødt dobbeltsidig hofteluxation	Skoleelev
236.597	Kv. 22. Ugift . . .	Asthma bronchitis, lungeemfysem („for store lunger“).	Skoleelev
<i>Socialrådgiverudd.</i>			
204.640	Kv. 25. Ugift . . .	Polio med lammelser i krop og extremiteter	Skoleelev
198.134	M. 38. Gift	Tuberkulose i begge lunger	Kontorist. IP
<i>Handelskole.</i>			
263.571	M. 25. Ugift	Knoglesvulst i højre underben. Amputation på højre lår.	Cigarmagerlærling. Oplæring ophørt på grund af manglende interesse for faget.
353.888	M. 22. Ugift	Følger af brud på halshvirvelsøjlen, lammelser i arme og ben.	Isenkræmmer
365.011	Kv. 17. Ugift . . .	Ledegigt i hænder, fingre og fødder	Husassistent
170.283	Kv. 18. Ugift . . .	Polio med lammelser i begge ben	Skoleelev (hjælp til skolegang ydet herfra).

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

Uddannelse + afslutning	Hjælpens omfang og form	Erhvervsstatus 1958	Udd. udn.? + ÷
Uddannelse som ordblindepædagog.	900 kr. til undervisning m. v. over 1 år. Hjælp til automobil.	Timelærerinde ved ordblindelinstitutet.	+
Uddannelse som ordblindepædagog. (Optaget på kursus efter dispensation).	Kost, logi, undervisning m. v. i ¾ år.	Oktober-58 timelærerinde ved ordblindeskole.	+
Seminarium. 1957 overgået til uddannelse til forskolelærerinde af helbredsmæssige grunde.	Tilskud 4 000 kr. + 50 pct. over 4 år.	Indgået ægteskab sept.-58, videre uddannelse opgivet.	÷
Seminarium. Udmeldt af seminariet januar-58.	Kost og logi på seminariet, undervisning m. v.	Hverken arbejdsanvisningskontor eller seminarium har jan.-60 oplysning om pågældende.	÷
Socialrådgiver. Afsluttet 25. januar 1958.	Kost, logi, personlige fornødenheder, undervisning m. v. i 2 år.	Januar-58 socialrådgiver ved mødrehjælpen.	+
Socialrådgiver. Afsluttet 31. december 1957.	Undervisning m. v. i 2 år.....	Januar-58 socialrådgiver Østifternes Åndssvageanstalt. Juli-58 socialrådgiver Nykøbing F. IP inddraget med udgangen af juli-58.	+
Et årligt handelsdagsekolekursus. Afsluttet juni-57.	Kost, logi, undervisning m. v. i 10 mdr.	November-57 kontoristaspirant v. politiet.	+
Etårig handelsskole. Afsluttet juni-58.	Kost, logi, personlige fornødenheder, undervisning m. v. i 10 mdr. El-skrivemaskine ydet 1958. Bil ydet 1959.	November-59 kontorassistent v. sukkerfabrik.	+
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-58.	Kost, logi, undervisning m. v. i 10 mdr.	Oktober-58 ved handelshøjskolens kontor i Odense, foreløbig på prøve til 1. december 1958.	+
Etårigt kursus på handelsskole.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødenheder i 10 mdr. (Engangshjælp ydet til suppl. af lønnen).	Juli-58 anbragt til praktisk videreuddannelse.	+

J. nr.	Køn, alder 1958. Civilstand	Sygdommen	Tidligere erhverv. Evt. invalidepension. (IP)
172.928	Kv. 19. Ugift . . .	Medfødt defekt af højre hånd og arm, mangelfuld udvikling af højre side (højre brystmuskler mangler).	Skoleelev (hjælp til skolegang ydet herfra).
175.530	Kv. 18. Ugift . . .	Medfødt luxation af højre hofte	Husassistent
182.110	M. 16. Ugift	Lammelser af begge ben (polio spina bifida?) . . .	Skoleelev
187.505	M. 25. Ugift	Medfødt defekt af ryggen (spina bifida) hulfødder	Skoleelev
216.408	M. 20. Ugift	Medfødt deformitet af begge fødder	Skoleelev (hjælp til skolegang ydet herfra).
257.957	Kv. 37. Frask.	Lungetub. (pneumothorax (pustning) foretaget)	Husmor. Syerske. IP
294.032	M. 21. Ugift	Deformitet af begge fødder	Bybud
307.998	Kv. 22. Ugift	Tuberkulose i begge lunger. Pustning foretaget på højre side.	Husassistent. IP.
314.924	Kv. 20. Ugift	Polio med lammelser af kroppen og begge ben . .	Skoleelev (hjælp til realskolegang ydet herfra).
313.688	M. 33. Gift	Polio med lammelser af kroppen og alle lemmer.	Mejerist
330.650	Kv. 23. Ugift	Medfødt luxation af venstre hofte	Husassistent
344.347	M. 26. Gift	Følger af lårbensbrud med knoglebetændelse . . .	Isenkramkommis

Uddannelse + afslutning	Hjælpens omfang og form	Erhvervsstatus 1958	Udd. udn.? + ÷
Etårigt kursus på handelsskole. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødheder fra optagelse i forsikringen til kursusets afslutning i alt 8 mdr.	December-58 ansat på prøve. Juni-59 fast ansat i kontorplads.	+
Etårigt dagkursus på handelsskole.	Undervisning, kost og logi m. v. i 16 mdr.	April-58 fast ansat på amtstue.	+
Etårigt handelsdagsskolekursus. Afsluttet oktober-58.	Undervisning m. v., kost og logi i 1 år.	Februar-59 kontorelev	+
Højere handelsskoleeksamen juni-57.	Undervisning m. v., kost og logi, personlige fornødheder i 3 år	Januar-58 ansat i salgsafdelingen på ingeniørkontor i England.	+
Etårigt kursus på handelsskole.	Undervisning m. v. i 10 mdr. . .	Januar-58 elev i trælasthandel.	+
Bogholderikursus + kursus i dansk stenografi. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v. i alt 2 år	Beskæftiget som kontorassistent ved beskæftigelsesforanstaltning fra juni-58. Har opnået kontorarbejde i 1959. IP inddraget med udgangen af 1959.	+
Etårigt kursus på handelsskole. Afsluttet oktober-57.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødheder i 10 mdr.	Januar-58 kontorelev	+
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-56.	Undervisning m. v. i 10 mdr. .	November-58 kontormedhjælper. IP inddrages gradvis med udgangen af april-58.	+
Etårigt handelsdagkursus. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., kost, logi og personlige fornødheder i 10 mdr.	Juni-58 kontorelev i entreprenørfirma.	+
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødheder i 2 år. Måtte gå om på grund af sygdom.	Oktober-58 kontormedhjælper på socialkontor.	+
Etårigt handelsskolekursus, derpå bogholderi- og stenografikursus. Afsluttet juni-57.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødheder i i alt 2 år. (Hjælp til ekstra forplejning ydet som lån).	September-58 beskæftiget i kundeogholderi i stormagasin.	+
Højere handelsskoleeksamen. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., kost, logi og personlige fornødheder i 2 år.	Juli-58 kontorassistent i olie-firma.	+

J. nr.	Køn, alder 1958 Civilstand	Sygdommen	Tidligere erhverv. Evt. invalidepension. (IP)
352.056	Kv. 17. Ugift...	Stivhed i lænde- og brystvirvelsøjlen	Husassistent
352.999	M. 39. Ugift....	Lungetuberkulose	Fisker. IP
334.702	M. 34. Gift.....	Lungelidelse	Arbejdsmand. IP.....
338.575	M. 21. Ugift....	Lidelse i hofterne (Calvé-Perthe's sygdom)....	Handelsmedhjælper
365.296	Kv. 17. Ugift...	Epilepsi	Skoleelev
358.023	Kv. 17. Ugift...	Polio med lammelser i højre fod	Skoleelev
340.321	Kv. 19. Ugift...	Knoglesvulst af højre underben. Amputation på højre lår.	Skoleelev (hjælp til skolegang ydet herfra).
89.685	M. 26. Gift.....	Polio med lammelser i benene	Revisorassistent (hjælp til kontoruddannelse ydet herfra).
257.897	M. 22. Ugift....	Epilepsi	Skoleelev. IP.....
292.088	Kv. 20. Ugift...	Lidelse i venstre hofte (knoglebetændelse?)....	Beskæftiget på maskinstrikkeri..
306.026	Kv. 18. Ugift...	Medfødt hjertelidelse	Skoleelev
345.322	Kv. 22. Ugift...	Asthma. Lungeinfiltration. Lungeemfysem („for store lunger“). Forandringer i blodets æggehvide-stoffer.	Husassistent. IP.

Uddannelse + afslutning	Hjælpens omfang og form	Erhvervsstatus 1958	Udd. udn.? + ÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-57.	Undervisning + kost og logi i 10 mdr.	Fra september-57 (til september-60) kontorelev i tømmerhandel. Oplæringen støttes herfra.	+
Etårigt handelskursus. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v.	September-58 kontorassistent v. installationsfirma. IP kontrolleres.	+
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-58.	Kost, logi, personlige fornødheder, undervisning m. v. i 10 mdr.	December-58 ansat ved postekspedition. Indtægt 250 kr. mdl.	
Etårigt handelsskolekursus, supplerende kursus. Afsluttet okt.-57.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødheder i 10 + 2 mdr.	Kontorplads på Færøerne.	
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet uden eksamen.	Undervisning, kost, logi, personlige fornødheder m. v. ydet 8 mdr.	April-58 beskæftiget som kontor-medhjælper (ikke elevplads)	+ ÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet oktober-57.	Undervisning, kost, logi, befordring i 1 år.	Maj-58 kontormedhjælper ved armaturfabrik. Februar-60 samme stilling.	+
Etårigt handelsskolekursus. Kursus afbrudt på grund af sygdom i maj-57, død oktober-57.	Død.	÷
Handelsvidenskabeligt studium i regnskabsvæsen. Død dec.-57.	Bøger og materialer over 4 år ...	Død december-57.	÷
Bogholderikursus. Afsluttet jan.-58.	Undervisning m. v., kost, logi og personlige fornødheder i 2 år.	Uden arbejde i de sidste 3 år. (Opl. januar-59).	÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., kost, logi, personlige fornødheder.	Uden beskæftigelse juli-59. Indberet. til arbejdsanvisningskontoret, der er anm. om opl. senest januar-60.	÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet maj-58 (ej indstillet til eksamen).	September-59 erkl. i henhold til § 247: Inv. i FF-lovens forstand. Beskæftigelsesproblemet uløseligt.	÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., befordring i 10 mdr.	December-58 kontorplads ved autofirma, ophørt på grund af sygdom. Har stadig IP.	÷

J. nr.	Køn, alder 1958 Civilstand.	Sygdommen.	Tidligere erhverv Evt. invalidepension (IP).
365.423	Kv. 19. Ugift...	Lidelse i hvirvelsøjlen.....	Husassistent.....
365.088	M. 18. Ugift....	Lungetuberkulose. Bronchitis.....	Skoleelev.....

III. Statistiske oplysninger om personale beskæftiget med erhvervsmæssig revalidering.

1. Arbejdsanvisningen.

Ved de offentlige arbejdsanvisningskontorers afdelinger for erhvervshæmmede er pr. 30. september 1959 beskæftiget følgende personale:

- 1 ekspeditionssekretær,
- 25 socialrådgivere (heraf 5 deltidsbeskæftigede),
- 20 arbejdskonsulenter (heraf 7 deltidsbeskæftigede).

Ved 5 kontorer varetages arbejdet af kontorets leder.

Den egentlige kontormæssige bistand ved revalideringsarbejdet udføres af 12 heltidsbeskæftigede kontormedhjælpere og 23 deltidsbeskæftigede.

Der er ikke ved afdelingerne ansat selvstændigt lægeligt personale, men lægelig bistand ydes afdelingerne af de til den offentlige erhvervsvejledning knyttede læger, der for arbejdet vedrørende erhvervshæmmede honoreres enten med et beløb pr. udstedt erklæring eller ved timebetaling.

Det kan oplyses, at afdelingerne i halvåret 1. april-30. september 1959 behandlede følgende sager:

Nytilmeldte sager.....	1 721
Genoptagne sager.....	798
Henvisninger til optræning, omsko- ling m. v.....	751
Anvisninger.....	1 079
Personer, der selv har skaffet sig ar- bejde efter optræning.....	189

2. Samfundet og Hjemmet for Vanføre.

Ved Samfundet og Hjemmet for Vanføres lokalafdelinger er ansat personale, som særligt har til opgave at yde patienterne bistand med hensyn til deres sociale erhvervsmæssige problemer.

Personale, der helt eller delvis beskæftiger sig med sociale erhvervsmæssige problemer, kan opgøres på følgende måde for de enkelte lokalafdelinger og hovedkontoret:

Ålborg:

Lederen (fuldmægtig) + socialrådgiver.

Kolding:

Lederen (fuldmægtig) + ikke uddannet socialrådgiver.

Odense:

Lederen (fuldmægtig) + socialrådgiver.

Sønderborg:

Lederen (fuldmægtig).

Holstebro:

Lederen (fuldmægtig).

Ortopædisk Hospital, Århus:

Kontorchef, sekretær + 2 socialrådgivere.

Ortopædisk Hospital, København, inkl. den såkaldte Central Social Service:

Lederen af CSS (fuldmægtig), 2 overassistenter, 6 socialrådgivere, 1 assistent, 1-2 forpraktikanter og 1 socialoverlæge.

Hovedkontoret:

Fuldmægtig, sekretær, formiddagssekretær.

Uddannelse + afslutning	Hjælpens omfang og form.	Erhvervsstatus 1958	Udd. udn.? + ÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet april-58.	Undervisning m. v., kost, logi, befordring m. v. i 1 år.	Maj-58 kontorplads, opgivet, da hun ikke kunne tåle at sidde en hel arbejdsdag, derefter plads i huset, forlovet.	÷
Etårigt handelsskolekursus. Afsluttet juni-58.	Undervisning m. v., kost, logi m. v. i alle 14 mdr.	Juli-58 elev, komm.kontor, var der 1 år — kom under børne- og ungdomsforsorg.	÷

I foranstående oversigt er ikke medtaget håndværksskolen i København, hvis virksomhed helt falder inden for særfor sorgens område. Det personale, der på håndværksskolen særlig tager sig af elevernes sociale, erhvervsmæssige problemer, udgøres af forstander, forstanderinde, 1 socialrådgiver og 2 kontormedhjælpere.

3. Kontaktudvalgene.

Der findes pr. 1. januar 1960 i alt 17 kontaktudvalg nedsat i henhold til loven af 25. maj 1956 om samordning af foranstaltninger for erhvervshæmmede. Der er ikke ved udvalgene ansat særligt personale, idet såvel sekretærmedhjælp som lægelig bistand ydes som beskæftigelse.

4. Invalideforsikringsretten.

Af rettens akademisk uddannede medarbejdere er 24 heldagsansatte og 19 halvdagsansatte beskæftiget med revaliderings-spørgsmål, herunder sager vedrørende fritagelse for omsætningsafgift af biler og sager vedrørende hjælpemidler.

5. Arbejdsdirektoratet.

4 heldagsansatte, hvoraf 3 tillige er beskæftiget med sager vedrørende erhvervsvejledning.

Notat fra socialministeren.

Administrative forhold i forbindelse med forslaget til lov om revalidering.

I. Den lokale administration.

Fundamentet i den organisatoriske opbygning bliver den lokale administration. Decentraliseringen må være dybtgående, således at de lokale centre i deres daglige arbejde virker så selvstændigt som muligt.

Revalideringscentre bliver administrativt placeret således:

a) I alle forhold, som angår *det lokale samarbejde* med andre myndigheder, sygehusvæsenet, socialkontorerne m. v., vil centret virke under ansvar over for vedkommende amtsrevalideringsudvalg, jfr. forslagets § 14, stk. 2, 1. punktum.

b) I forholdet til *revalideringsinstitutionerne* inden for centrets område vil centret virke dels som den lokale koordinator under ansvar over for amtsrevalideringsudvalget, dels som statens lokale repræsentant, jfr. forslagets § 14, stk. 2, 2. punktum. Statens tilsyn med og vejledning til godkendte revalideringsinstitutioner bør i overensstemmelse hermed udøves under medvirken af revalideringscentre. Dette kan tydeliggøres ved en ændret affattelse af § 14, stk. 2, sidste punktum, der foreslås formuleret således: „Statens tilsyn med og vejledning til godkendte revalideringsinstitutioner udøves under medvirken af revalideringscentre, der samarbejder med invalideforsikringsretten og arbejdsdirektoratet efter nærmere af socialministeren fastsatte regler.“ Om invalideforsikringsrettens og arbejdsdirektoratets medvirken i disse spørgsmål henvises til nedenfor under II.

c) I spørgsmål om *bevilling af hjælp til enkeltpersoner* til hjælpemidler (§ 3), særlig sygebehandling (§ 4), arbejdsprøvning, optræning, undervisning m. v. (§ 8) vil centret ligeledes — når kompetencen er overført dertil — virke selvstændigt, men således, at afgørelserne træffes i samråd med lægen og repræsentanten for arbejdsanvisningen („teamprincip“), jfr. § 14, stk. 2, 3. punk-

tum. I disse spørgsmål kan centret søge bistand hos invalideforsikringsretten. Centrets afgørelser vil kunne indankes for invalideforsikringsretten.

d) I spørgsmål om *arbejdsanvisning*, der indgår som det afsluttende led i revalideringsprocessen, vil centret virke i nøje samarbejde med arbejdsanvisningen, jfr. § 14, stk. 3, der igen står under arbejdsdirektoratets tilsyn.

e) I sit ansvar som *et integrerende led i hele landets samlede revalideringsindsats* vil centrene i sidste instans sortere under socialministeren og det til dennes bistand fungerende samordningsudvalg, jfr. herved forslagets § 16, stk. 3, hvorefter dette udvalg skal stå til rådighed med bistand for de lokale revalideringsmyndigheder.

II. De centrale institutioner.

De centrale institutioner, invalideforsikringsretten, arbejdsdirektoratet og Samfundet og Hjemmet for Vanføre, har hver for sig vigtige opgaver inden for det område, der vedrører erhvervsmæssige foranstaltninger for handicappede. På lignende måde som i det lokale arbejde må der her sigtes mod et *samspil*, der hindrer overlapping og får de enkelte led i kæden til at virke i fællesskab. Navnlig må understreges betydningen af en *nøje koordination mellem arbejdsanvisningen* — der sorterer under arbejdsministeriet — og *de øvrige funktioner*, der sorterer under socialministeriet.

a) *Invalideforsikringsretten*. Invalideforsikringsretten har i lovgivningen en lang tradition vedrørende bevilling af revalideringsstøtte til enkeltpersoner, jfr. folkeforsikringslovens § 60. Lovforslaget bygger på en fortsættelse af denne værdifulde virksomhed, der ikke mindst nyder godt af den store erfaring på lægelige områder og erfaringer fra pensionssagerne, som er sam-

let i invalideforsikringsretten, men afgørelserne lægges i vidt omfang ud lokalt, jfr. ovenfor under I. Når afgørelserne fremtidig i så vidt omfang decentraliseres, er det vigtigt at have en sagkyndig instans, som kan sikre den fornødne ensartethed i afgørelserne. Hidtil har invalideforsikringsrettens afgørelser i almindelighed været truffet uden for retsmøder af rettens embedsmænd, men ved forslaget § 17 foreslås oprettet et særligt kollegium af sagkyndige (revalideringsafdelingen) til at afgøre disse spørgsmål. Ifølge § 17, stk. 2, kan afdelingen herved gøre brug også af de lægekyndige medlemmer i rettens ordinære afdeling. Hensynet til koordination med arbejdsanvisningen er varetaget ved, at et medlem skal udpeges af arbejdsministeriet. Foruden at træffe afgørelser i ankesager, jfr. § 17, stk. 3, vil invalideforsikringsretten selv træffe afgørelse i sager, som ikke decentraliseres, og være til rådighed for centrene med vejledning i bevillingssager vedrørende enkeltpersoner. Endvidere bør invalideforsikringsretten, som det nærmere er nævnt foran under I om ændringsforslag til § 14, stk. 2, sidste punktum, yde revalideringscentre bistand i disses virksomhed med hensyn til de godkendte revalideringsinstitutioners forhold.

b) *Arbejdsdirektoratet* fører under arbejdsministeriet tilsyn med arbejdsanvisningen (herunder med dennes afdelinger for erhvervshæmmede) og med revalideringsforanstaltningerne, der får tilskud efter beskæftigelsesloven. Personale- og budgetspørgsmål vedrørende arbejdsanvisningskontorerne behandles i arbejdsdirektoratet. Endvidere er tilsynet — herunder det regnskabsmæssige — med arbejdsløshedsforsikringen under socialministeriets øverste ansvar henlagt til direktoratet.

Da revalideringsarbejdet må anses for mislykket, hvis det ikke som regel afsluttes med placering på arbejdsmarkedet, har koordinationen med arbejdsanvisningen stedse været — og vil fortsat blive — et kardinalpunkt. En effektiv koordination på dette punkt kan kun nås, hvis centrene og arbejdsanvisningskontorerne i almindelige administrative forhold (personale, budget, fælles kontorlokaler, statistik, kartoteker m. v.) sorteres under én instans,

d. v. s. arbejdsdirektoratet. Direktoratet, der er udstyret med regnskabsteknisk bistand, bør bistå revalideringscentrene i deres tilsyns- og vejledningsvirksomhed over for revalideringsinstitutionerne, jfr. ovenfor under I om ændringsforslag til § 14, stk. 2, sidste punktum.

c) *Samfundet og Hjemmet for Vanføre* har som særfororgsinstitution vigtige opgaver vedrørende erhvervsopklæring, særlig for stærkt vanføre unge, og denne virksomhed bør fortsætte — og i fornødent omfang udbygges — i fremtiden. Der er her tale om særlig krævende opgaver, og staten afholder fuldt ud udgifterne ved institutionens særfororgsvirksomhed.

Hvor institutionen — uden for sin særfororgsvirksomhed — måtte optræde som initiativtager til revalideringsinstitutioner, vil de almindelige regler gælde, således at institutionen går ind på linje med andre initiativtagere, f. eks. kommuner og sygdomsbekæmpende foreninger.

III. Den øverste centrale administration.

Da revalideringsarbejdet er sammensat af så mange komponenter, er en central koordinerende indsats påkrævet. I samordningsudvalget vil de forskellige synspunkter og interesser — herunder også repræsenteret gennem invalideforsikringsretten, arbejdsdirektoratet og Samfundet og Hjemmet for Vanføre — have mulighed for at præge den samlede administration.

Det øverste parlamentariske og administrative ansvar (herunder også det bevillingsmæssige ansvar for revalideringsinstitutionerne) er efter lovforslaget placeret hos socialministeren, men dette bør ikke medføre, at socialministeriets administrationsapparat nu skal belastes med for megen detailadministration. Her bør administrationen drage nytte af bestående institutioners sagkundskab, jfr. foran vedrørende ændringsforslag til § 14, stk. 2, sidste punktum, om invalideforsikringsrettens og arbejdsdirektoratets bistand på disse områder.

I øvrigt vil det påhvile socialministeriet i forbindelse med samordningsudvalget stedse at følge udviklingen nøje, således at der her kan placeres et klart ansvar inden for hele revalideringsområdet.

REVALIDERINGSVIRKSOMHEDERNES FÆLLESUDVALG

København, den 5. februar 1960.

Til folketingsudvalget om revalideringsloven.

Arbejdsudvalget for revalideringsvirksomhedernes fællesudvalg vil gerne allerførst på revalideringsvirksomhedernes vegne udtale taknemlighed for det fremsatte lovforslag og de dertil knyttede bemærkninger. Den betydning, der her tillægges arbejdet for at føre de handicappede tilbage til erhvervslivet, må virke som en stor opmuntring for virksomhederne.

Vi har sammenlignet de forslag, som vor redegørelse af 1. juli 1950 indeholdt, med lovforslagets bestemmelser og har på en række punkter fundet overensstemmelser. På andre punkter lader forslaget endnu spørgsmålet om den nærmere udformning af bestemmelserne åbent, og det kan derfor endnu ikke siges, om vore ønsker vil blive opfyldt, men lovens hele ånd giver os grund til optimisme. Tilbage står enkelte punkter, hvor vi enten kan ønske en tydeliggørelse eller ændring i lovforslaget, og vi tillader os derfor nu at forebringe disse ønsker.

Lovforslagets § 1, stk. 1, linje 6 f. o. — Det henstilles, at der indsættes ordet „arbejdsprøvning“. Vort ønske er motiveret med, at denne funktion, der udtrykkeligt nævnes i § 5, punkt a, er så vigtig, at den efter vor mening bør nævnes i selve formålsparagraffen.

Lovforslagets § 5, stk. 1, nævner fire formål for revalideringsvirksomheder, der kan støttes. Stykket må formentlig forstås således, at det må være tilstrækkeligt for en virksomheds godkendelse, at blot ét af formålene forfølges. Vi beder her om en tydeliggørelse eller en bemærkning i betænkningen, der afklarer dette.

Undervisningsfunktionen nævnes ikke i § 5. På enkelte revalideringsvirksomheder gives undervisning i dansk og regning, og dette er på de pågældende virksomheder et vigtigt led i omskolingen. En enkelt revalideringsvirksomhed har undervisning som

hovedopgave og arbejder efter lovgivningen om højskoler og efterskoler, men har, som følge af at flere af eleverne er stærkt handicappede, en række udgifter i forbindelse med undervisningen og højskoleopholdet, som andre højskoler ikke har. Vi vil derfor tillade os at pege på det hensigtsmæssige i, at funktionen „undervisning“ også nævnes i § 5. Dette skulle i og for sig ikke indeholde noget nyt princip, eftersom undervisning nævnes i § 1, stk. 1.

Samme paragraf, slutningen af første stykke, synes at fastslå, at der kun kan ydes tilskud „for så vidt institutionen eller foranstaltningen ikke godkendes efter reglerne om særforborg“. Det er formentlig ikke lovens hensigt at ville forhindre, at en særforborgsinstitution, der laver en revalideringsforanstaltning, omfattende andre end dens særforborgsklientel, får tilskud hertil efter § 5. For at tydeliggøre dette henstilles, at ordlyden ændres fra „for så vidt institutionen eller foranstaltningen ikke godkendes efter reglerne om særforborg . . .“ til: „for så vidt eller i det omfang tilskud til den pågældende indsats ikke gives efter særforborgsloven . . .“.

§ 5 forudsætter godkendelsesvilkår, hvoraf imidlertid kun ét udtrykkeligt anføres. Arbejdsudvalget forstår meget vel, at de store forskelligheder, der er mellem revalideringsvirksomhederne, gør det upraktisk i selve loven at fastlægge et udarbejdet system af vilkår. Det er imidlertid klart, at det er såvel i det offentliges som i virksomhedernes interesse, at godkendelse sker efter ensartede regler, og således at virksomheder, der opfylder betingelserne, kan regne med godkendelse. Man kunne derfor ønske, at udvalget ville optage en bemærkning herom i sin betænkning.

I § 5, stk. 4, slutningen, siges „Endvidere fastsættes ved godkendelsen de fornødne bestemmelser om institutionens eller for-

anstaltningens ledelse“ . Vi tillader os her at henstille til folketingsudvalget at søge afklaret, hvad der er tænkt på.

De selvfølgelige ordensregler for institutioners ledelse, at det øverste ansvar hviler i ansvarlige organer, sædvanligvis bestyrelser, at de ledende funktionærer ikke samtidig kan være bestyrelsesmedlemmer, og lignende almindelige ordensregler, vil være etableret i forvejen i vore virksomheder. Videregående uniformering af vedtægtsbestemmelser om ledelsen vil næppe være praktisk. Virksomhederne må forbeholde sig deres stilling, til de hører nærmere om, hvad der her er tænkt på.

Hvad driftsstøtten angår, tillader vi os at pege på vort forslag, der, for så vidt angår revalideringsvirksomheder, lyder:

„at der for den enkelte virksomhed fastsættes en refusionstakst, der sættes lig den gennemsnitlige nettodriftsudgift i det sidst forløbne regnskabsår, således at taksten gælder fra 1. juli til 1. juli. For det første år ansættes tilskuddet efter budgettet og reguleres på grundlag af det endelige regnskab“ — (Redegørelsen af 1. juli 1959, side 14, afsnit 6. — Redegørelsen har tidligere været fremsendt til folketingets medlemmer. Der vedlægges et antal eksemplarer til brug for udvalgets arbejde).*)

Revalideringsvirksomhedernes fællesudvalg har, som det vil ses af ovenstående, ganske afholdt sig fra at udtale nogen mening om støtstens fordeling mellem stat og kommuner. Vort synspunkt er, at når en revalideringsvirksomhed kan anerkendes af det offentlige, bør dens økonomi sikres. Ud fra dette synspunkt må vi pege på udformningen af reglen i § 5, stk. 4, andet punktum, hvor det vedrørende godkendelse siges, at „det kan herunder stilles som vilkår, at vedkommende kommuner deltager i udgifterne“. — Hvis denne regel ikke forstærkes, vil en enkelt vrangvillig kommune kunne forhindre anerkendelsen eller i hvert fald besværliggøre driften af en revalideringsvirksomhed, som ønskes af alle andre: stat, øvrige kommuner, de invalideredes organisationer o. s. v. Loven ses ikke at indeholde regler, der kan løse problemet. Vi er vidende om, at et analogt tilfælde alle-

rede foreligger i dag til skade for revalideringsarbejdet. En udvej vil være at bemyndige socialministeren til i analogi med § 18, stk. 4, at pålægge kommunerne at refundere en nærmere fastsat brøkdel af udgifterne.

Hvad angår optagelse på de anerkendte revalideringsvirksomheder, forudsætter lovforslagets § 5, stk. 4, blot, at socialministeren ved godkendelse fastsætter bestemmelser om, hvem der kan optages, og på hvilken måde henvisningen sker.

Da det er særdeles vigtigt, at der ikke hengår lang tid, inden den handicappede kan komme under revalidering, er det revalideringsvirksomhedernes opfattelse, at de enkelte revalideringsvirksomheder under ansvar over for de offentlige revalideringsmyndigheder, der har den endelige afgørelse, selv bør få lov til at optage handicappede, jfr. redegørelsens side 18, afsnit 3. Til yderligere støtte herfor kan anføres, at man af lovforslagets § 6, stk. 3, kan se, at socialministeren kan bemyndige ikke-anerkendte institutioner til at træffe afgørelser om revalideringshjælp efter denne paragrafs stk. 1. Det samme bør da gælde de anerkendte revalideringsvirksomheder, for så vidt angår optagelse efter § 5.

Den engelske revalideringslov „Disabled Persons (Employment) Act“, 1944, definerer en „disabled“ som en person, der — på grund af nærmere angivne årsager — er væsentligt handicappet med hensyn til at opnå *eller beholde passende* beskæftigelse. — Vi har i denne oversættelse understreget nogle ord, som er af betydning ved en sammenligning med den danske lovtæst i § 10, der taler om erhvervsmæssige foranstaltninger for invaliderede, der ikke er i stand til at opnå beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv. De engelske erfaringer går ud på, at der findes invaliderede, som vel kan *opnå* beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv, men ikke *fastholde* sådan beskæftigelse — og de bør også have en chance. Det engelske udtryk „passende“ beskæftigelse er ganske vist vagt, men dækker over et vigtigt problem. Man skal være ganske overordentlig invalideret for ikke at kunne opnå beskæftigelse, hvis den ikke er vederlagt. Hvis man vil have en anden betegnelse end „passende“ beskæftigelse,

*) Ikke optrykt her.

vil vi for vort vedkommende pege på De samvirkende Invalideorganisationers forslag „beskæftigelse på lige fod med andre“.

Vi vil endvidere henstille til overvejelse, om ikke socialministerens bemyndigelse i henhold til § 14, stk. 7, bør udvides, så f. eks. stykket kommer til at lyde „for Københavns og Frederiksberg og *sådanne kommuner, hvor særlige forhold gør sig gældende*, fastsætter socialministeren med tilslutning af arbejdsministeren nærmere regler for ordningen af de i denne paragraf omhandlede forhold efter forhandling med kommunalbestyrelserne“, idet udvidelsen alene består i det understregede. Motivationen er at åbne mulighed for smidigere tilpasning af bestemmelserne i § 14 i de tilfælde, ministrene finder det opportunt.

Arbejdsudvalget tillader sig til slut at gøre opmærksom på, at revalideringsvirksomheder og beskyttede virksomheder i Danmark allerede i dag arbejder sammen. En formel etablering af en organisation kan påregnes i februar 1960. Sammenslutningen vil stå åben for alle virksomheder, der udfører revalidering i henhold til den til enhver tid gældende lovgivning herom, samt for virksomheder, som i henhold til tilsvarende hjemmel sigter på varig beskæftigelse af erhvervshæmmede (beskyttede virksomheder). Formålet med sammenslutningen vil være at virke til fremme af revalideringsideen, og man vil herunder repræsentere revalideringsvirksomhederne udadtil og indadtil i spørgsmål af fælles interesse. Fællesudvalget vil herunder iværksætte oplysningsarbejde for at skabe og vedligeholde

interessen for revalidering og vil til brug herfor følge udviklingen i revalideringsarbejdet i udlandet og her i landet. Endvidere påtænker fællesudvalget gennem kursus eller på anden måde at virke for uddannelse af egnede ledere og medarbejdere og vil i øvrigt yde rådgivning og hjælp samt virke formidlende i samarbejde med myndigheder og de enkelte virksomheder i det omfang, det ønskes og er muligt.

Vi mener, at denne organisation vil kunne gøre nytte i samordningsudvalget vedrørende revalidering, jfr. § 16, hvis den opnår repræsentation. For en ordens skyld tilføjes, at vore ønsker om en sådan ikke tilsigter at erstatte repræsentation, der allerede er tillagt andre.

Med hensyn til amtsrevalideringsudvalgene (§ 12) må det forekomme at være en fordel for disse lokale udvalg, at de kommer til at omfatte repræsentanter for samtlige interesserede og sagkyndige instanser og grupper i amtet, og der synes ikke at være ulemper forbundet med en udvidelse af medlemstallet.

Hvad specielt angår bestemmelser i § 12, stk. 1, sidste sætning, vil amtsrevalideringsudvalgene kunne sikre sig yderligere sagkundskab, hvis bestemmelsen „udvalget kan tillige som medlem udpege en repræsentant for en af de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner“ suppleres, så der kom til at stå: „en eller flere repræsentanter“. — Principielt er det fællesudvalgets opfattelse, at alle revalideringsvirksomheder burde kunne møde med en repræsentant.

I arbejdsudvalget:

N. A. Conradsen.

N. J. Feilberg Jørgensen.

Georg Jørgensen.

Niels Lindberg.

H. C. Seierup.

P. Stochholm.

På arbejdsudvalgets vegne

N. Lindberg.

Socialministerens notat i anledning af skrivelse af 5. februar 1960 fra Revalideringsvirksomhedernes Fællesudvalg til folketingsudvalget om revalideringsloven.

Det bemærkes indledningsvis, at fællesudvalget endnu ikke formelt er etableret som organisation, men en sådan etablering kan ifølge skrivelsen påregnes i februar 1960.

Til de enkelte punkter i skrivelsen bemærkes følgende:

Ad forslaget om indsættelse af ordet „arbejdsprøvning“ i § 1, stk. 1.

Arbejdsprøvning er ikke noget selvstændigt mål for de bestræbelser, revalideringsloven skal omfatte. Ordet har derfor næppe nogen naturlig plads i formålsparagraffen (§ 1), hvorimod det må nævnes i § 5 blandt revalideringsinstitutionernes opgaver.

Ad spørgsmålet om, hvorvidt det må være tilstrækkeligt for en virksomheds godkendelse, at blot ét af formålene i § 5, stk. 1, forfølges.

Hertil bemærkes, at det efter lovtæksten med de hertil knyttede bemærkninger er ganske utvivlsomt, at et enkelt af formålene efter omstændighederne kan være tilstrækkeligt til godkendelse, og en „tydeliggørelse“ skønnes ikke påkrævet.

Ad spørgsmålet om at nævne „undervisningsfunktionen“ i § 5.

Hertil bemærkes, at almen undervisning i skolefag meget vel kan indgå i den optræning eller omskoling, der foregår på en revalideringsinstitution, men hvis en institutions hovedformål er en sådan almen undervisning, må den offentlige støtte i hovedsagen søges gennem den lovgivning, der gælder herom, jfr. som eksempel højskolen „Holsatia“, der modtager tilskud efter lovgivningen om højskoler og efterskoler. Derimod vil lovforslagets § 6 indeholde fornøden hjemmel til at yde individuel støtte til revalidenter, der optages på en sådan skole. For så vidt angår den under-

visningsvirksomhed, der indgår som et led i revalideringsinstitutionernes arbejde, er den fornødne hjemmel til at yde støtten efter revalideringsloven indeholdt i udtrykkene „optræning“, „omskoling“ og „faglig uddannelse“ i § 5, stk. 1.

Der er herefter næppe grund til at foretage nogen ændring i teksten på dette punkt.

Ad spørgsmålet om i § 5, stk. 1, at ændre ordlyden fra „for så vidt institutionen eller foranstaltningen ikke godkendes efter reglerne om særforborg . . .“ til: „for så vidt eller i det omfang tilskud til den pågældende indsats ikke gives efter særforborgsloven . . .“

Hertil bemærkes, at der efter lovforslaget ikke er foreslået begrænsninger med hensyn til, hvem der kan medvirke til oprettelse af revalideringsinstitutioner, og det er ganske klart, at en sådan institution, der er oprettet af en institution som f. eks. Samfundet og Hjemmet for Vanføre, vil kunne godkendes efter § 5, idet der så blot vil være tale om en gren af institutionens virksomhed, som ikke falder ind under særforborgsloven. Revalideringsinstitutionen må dog naturligvis i sådanne tilfælde opfylde ganske de samme betingelser som institutioner, der er oprettet af kommuner, private organisationer og andre.

Der kan herefter næppe være grund til at opstille særregler for revalideringsinstitutioner, der oprettes af særforborgsinstitutioner, men den enkleste og klareste regel må være, at en institution enten drives efter revalideringsloven eller efter lovgivningen om særforborg.

Ad spørgsmålet om en tydeliggørelse af, at godkendelse bør ske efter ensartede regler og således, at virksomheder, der opfylder betingelserne, kan regne med godkendelse.

Hertil bemærkes, at det vil være ganske naturligt, at samordningsudvalget efter-

hånden finder frem til visse mere generelle retningslinjer for godkendelsesvilkårene, men at der på den anden side spiller en række forhold ind, som nødvendiggør individuelle godkendelsesvilkår.

Det kan således nævnes, at der under hensyn til de enkelte virksomheders opgaver og klientel må lægges vidtgående vægt på, i hvilket omfang der i forvejen findes beslægtede virksomheder inden for området. Endvidere vil ledelsens sammensætning i høj grad kunne hænge sammen med, hvor klientelet kommer fra, hvilke produktioner der tages op, ønskeligheden af koordination mellem beslægtede virksomheder m. v.

Ad spørgsmålet om en afklaring af, hvad der er tænkt på med udtrykket i § 5, stk. 4: „Endvidere fastsættes ved godkendelsen de fornødne bestemmelser om institutionens eller foranstaltningens ledelse . . .“.

Hertil bemærkes, at der jo bl. a. må fastslås regler om regnskabsafregning og revision, ligesom ledelsens sammensætning må præciseres. Hvad sammensætningen angår, vil der som ovenfor anført kunne blive tale om meget varierende forhold efter virksomhedens karakter; bl. a. må det sikres, at f. eks. ledelsen af en arbejdsklinik har den fornødne repræsentation for vedkommende sygehuse. Det kan herefter fastslås, at der på ingen måde er tilstræbt nogen uniformering af vedtægtsbestemmelser om ledelsen, men at der tværtimod i vidt omfang må tages individuelle lokale hensyn.

Ad ønsket om fastsættelse af en refusionstakst, der sættes lig den gennemsnitlige nettodriftsudgift i det sidst forløbne regnskabsår.

Hertil bemærkes, at fællesudvalgets ønske i den skitserede form modificeres allerede af hensyn til den fordeling af udgifterne mellem stat og kommune, der efter omstændighederne må fastsættes i hvert enkelt tilfælde. For så vidt fællesudvalgets forslag imidlertid alene skal opfattes som en refusionsteknisk beregningsregel vedrørende den del af driftsudgifterne, der skal afholdes af staten, skal man bemærke, at det ikke har været tanken at arbejde med en refusionstakst, men derimod med samlede tilskud beregnet i forhold til et udarbejdet budget,

således at der eventuelt senere kan ske efterregulering.

Ad det anførte om, at „en enkelt vrangvillig kommune vil kunne forhindre anerkendelsen eller i hvert fald besværliggøre driften af en revalideringsvirksomhed, som ønskes af alle andre“.

Herom kan der henvises til det allerede fremsatte ændringsforslag til § 5, hvorefter der indføres en regel om fordeling af den kommunale andel af driftsudgifterne i forhold til antallet af opholds dage, således at betalingen ikke bliver afhængig af tilsagn fra den enkelte kommune.

Ad ønsket om, at de enkelte revalideringsvirksomheder under ansvar over for de offentlige revalideringsmyndigheder, der har den endelige afgørelse, selv bør få lov til at optage handicappede.

Hertil bemærkes, at der må sondres mellem:

- 1) På hvilken måde *henvisningen* af revalidenter til virksomheden skal ske.
- 2) Hvem der bør have afgørelsen med hensyn til *optagelse* eller *udskrivning* af en revalident.

ad 1. Det er vigtigt, at der bliver en vis planmæssighed med hensyn til kanaliseringen ind i revalideringsprocessen. Da alle, der har behov derfor, skal have en chance, bør der på et centralt sted (amtsrevalideringskontoret) være fuld oversigt over hjælpemulighederne, ledige pladser m. v. Derfor bør *henvisningen* i vidt omfang ske ved hjælp af disse kontorer, men man er fuldt opmærksom på, at der kan gøre sig særlige forhold gældende for institutioner, som arbejder med et bestemt klientel. Således kunne det tænkes at være rimeligt, at f. eks. ulykkesforsikringssekskabernes optræningsinstitut (der skal arbejde med friske ulykkestilfælde fra hospitalerne) eller revalideringsinstituttet ved Ortopædisk Hospital i København (der fortrinsvis skal arbejde med Ortopædisk Hospitals patienter) ikke lægges ind under den almindelige henvisningsordning.

ad 2. Man kan formentlig være enig med fællesudvalget i, at beføjelsen til at optage (eller afslå optagelse af) revalidenter bør

ligge hos institutionens ledelse, eventuelt således, at revalideringskontorets leder er med, når disse afgørelser træffes.

Dette punkt giver herefter næppe anledning til nogen ændring af lovteksten.

Ad ønsket om i § 10 at få indføjret ordet „fastholde“ jævnsides med „opnå“ og om indføjelse af ordet „passende“ eller „beskæftigelse på lige fod med andre“.

Hertil bemærkes, at lovforslagets § 10 naturligt må fortolkes således, at bestemmelserne om beskyttet beskæftigelse også omfatter dem, der ikke kan opnå en nogenlunde varig beskæftigelse i det almindelige erhvervsliv. At indsætte ordet „passende“ eller „på lige fod med andre“ ville formentlig give anledning til unødigt fortolknings- tvivl. Særlig ville „på lige fod med andre“ kunne anføres til fordel for, at enhver, der ligger bare en smule under normallønnen, skulle kunne anbringes i beskyttet beskæftigelse. På den anden side er det en selvfølge, at den, der vel kan opnå beskæftigelse, men til en meget lav løn, må kunne omfattes af bestemmelserne.

Der bør herefter næppe foretages ændringer i lovteksten på dette punkt.

Ad spørgsmålet om dispensationsadgang med hensyn til amsrevalideringskontorerne.

Herom henvises til det allerede stillede ændringsforslag til § 14, hvorved der indføres en dispensationsadgang.

Ad spørgsmålet om repræsentation for fællesudvalget i samordningsudvalget.

Hertil bemærkes, at allerede under hensyn til, at fællesudvalgets organisation endnu kun er under dannelselse, bør denne næppe nævnes i forslagets § 16. En repræsentant vil eventuelt kunne udpeges i medfør af § 16, stk. 1, sidste punktum.

Ad spørgsmålet om eventuel repræsentation i amsrevalideringsudvalget for „samtlige interesserede og sagkyndige instanser og grupper i amtet“.

Hertil bemærkes, at man, som det allerede har været drøftet i samråd med folketingsudvalget, næppe bør udvide revalideringsudvalgene yderligere.

Ad spørgsmålet om eventuelt flere repræsentanter for de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner.

Herom henvises til de i samråd med folketingsudvalget førte drøftelser, der resulterede i ændringsforslag til § 12, hvorefter repræsentation for revalideringsinstitutionerne blev gjort obligatorisk, men således, at ét medlem skulle repræsentere samtlige revalideringsinstitutioner i amtet.

SAMFUNDET OG HJEMMET FOR VANFØRE

København, den 6. februar 1960.

Til folketingets udvalg vedrørende forslag til lov om revalidering.

Det er med glæde, Samfundet og Hjemmet for Vanføre har konstateret, at regeringen og folketinget gennem fremsættelsen og behandlingen af det forelagte lovforslag har vedkendt sig statens interesser i at støtte gennemførelsen af revalidering af erhvervshæmmede medborgere i større omfang end hidtil.

Som det vil være udvalget bekendt, har vor institution gennem 87 år udøvet en ikke ringe indsats for revalidering, særlig af de sværest ramte vanføre, og udenlandske eksperter, der hvert år i stort antal besøger vore institutioner, bekræfter, at det idégrundlag, vor institution bygger på, har været afgørende for den moderne revalideringstankes udvikling i udlandet. Ikke mindst i USA, hvor „The Danish System“ eller „The Hans Knudsen's System“ regnes som grundlæggende for al revalidering, er man af den opfattelse, at Samfundet og Hjemmet for Vanføre i Danmark — også i efterkrigsårene, hvor så mange andre lande har oprettet eller reorganiseret revalideringsinstitutioner — står blandt de bedste og som et mønster for andre lande. Eksperter fra Samfundet og Hjemmet for Vanføre har da også til stadighed i disse år været benyttet som rådgivere for fremmede regeringer ved opbygning eller modernisering af disse landes revalidering.

Det er beklageligt, at den danske regering ikke ved udformningen af loven har draget nytte af vore medarbejdere og deres erfaringer, men man vil håbe, at socialministeriet og landets øvrige myndigheder ved lovens gennemførelse vil søge udnyttet vore erfaringer, særlig med henblik på de grupper af fysisk hæmmede, for hvilke revalideringen frembyder særlige medicinsk-erhvervsmæssige problemer. Vi har med glæde bemærket, at vor institution skal repræsenteres i den

nye afdeling af invalideforsikringsretten og fortsat skal være repræsenteret i samordningsudvalget, men det er hensigten, at vor hidtidige adgang til repræsentation i de lokale kontaktudvalg (nu revalideringsudvalg) er tænkt at skulle bortfalde. Vi beklager dette, idet vi mener, at vore lokale medarbejdere og tillidsmænd, der har et ganske godt kendskab til revalideringsproblemerne i de forskellige egne af landet, kunne have tilført revalideringsudvalgene såvel en ønskværdig sagkundskab som et vist praktisk initiativ.

Om lovens udformning i øvrigt skal vi kun henlede udvalgets opmærksomhed på enkelte punkter. Bestemmelsen i § 5, stk. 4 — særlig sammenholdt med de noget stærkere bemærkninger p. 14, 2. sp. nederst — hvorefter det er en „udtrykkelig forudsætning“, at vedkommende kommune deltager i udgifterne, synes uheldig. Efter den nugældende lovgivning yder staten fuld refusion af udgifterne til revalidering af blinde, døve, vanføre, åndssvage, sindssyge m. v., hvilke grupper vel omfatter ca. 90 pct. af samtlige revalidenter — og alene de vanføre vel 66-75 pct. Denne regel blev indført ved socialreformen i 1933, netop fordi det tidligere system med afhængighed af tilsagn fra kommunerne medførte dels langvarige forhandlinger og dermed megen administration, dels faktisk afskar en del fra revalidering og udsatte og vanskeliggjorde iværksættelsen for flere. Det vil være af betydning at få fastslået, at særfor sorgen fortsat har mulighed for mod fuld statsrefusion at lade revalidering foretage som kontrolleret familiepleje på institutioner, der ikke henhører under særfor sorgen.

Bestemmelsen i § 5, stk. 4, 3. punktum, hvorefter socialministeriet ved godkendelse skal fastsætte „bestemmelser om institu-

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

tionens ledelse, hvem der kan optages, og på hvilken måde henvisningen sker“, er ikke så klar, at man kan danne sig noget indtryk af rækkevidden. Ej heller de i øvrigt ret voluminøse bemærkninger bidrager til nogen klargøring. Da den hidtidige praksis på dette område har været særdeles vakkende, ville det være af ikke ringe betydning for os at få fastslået, at f. eks. en selvejende institution som Samfundet og Hjemmet for Vanføre kan modtage godkendelse, såfremt vi i tilslutning til en af institutionens lokale afdelinger søger om oprettelse af et revalideringsinstitut og ikke kan opnå godkendelse af dette inden for særfor sorgen. Man går ud fra, at ministeriet, hvis der i øvrigt er enighed om ledelsens sammensætning mellem de lokale myndigheder og vor institution, ikke bør have mulighed for at tilside sætte det valg af ledelse, der finder sted, men vil gerne have denne forudsætning bekræftet.

Det vil ligeledes være af betydning at få fastslået, at reglerne vedrørende henvisning ikke bør kunne danne basis for, at personer, der f. eks. har gennemgået langvarig behandling og optræning på sygehus eller særfor sorsinstitut, og hvis revalideringsmæssige status derfor er særdeles godt kendt af revalideringskyndige læger, skal kunne udsættes for vanskeligheder ved overførsel til revalideringsinstitutioner, der netop er beregnet og oprettet for dette klientel.

Vi vil mene det ønskværdigt, at revalideringsområdet „decentraliseres“ i egentlig forstand, således at det i størst mulig udstrækning overlades til de personer, der har det direkte ansvar for revalideringen, både at træffe afgørelse om ledelse, henvisning, optagelse og udskrivning. For dansk sygehusvæsen, med hvilket revalideringen ifølge sagens natur har mange træk fælles, har det aldrig været påtænkt at lade sundhedsstyrelsen endelige indenrigsministeriet fastsætte regler for ledelsens sammensætning, henvisning eller optagelse, og trods dette — eller måske derfor — har der været udøvet en meget stor indsats.

Vi finder dernæst anledning til at rejse et principielt spørgsmål, der ikke direkte er nævnt i lovforslaget eller dets bemærkninger, men formentlig burde have været det — nemlig spørgsmålet om grænserne mellem forsorsloven og revalideringsloven,

og regeringens hensigt med den eneste særfor sorgsgren, der ikke har fået fornyet sin lovmæssige status siden 1933, vanføreforsorgen. Vi skal først herom principielt fastslå, at en revalidering af personer, hvis erhvervshæmning skyldes sygdom eller invaliditet, forudsætter — i hvert fald som den billigste, hurtigste og sikreste løsning — at alt, hvad der kan gøres med hensyn til speciallægebehandling, er gjort så tidligt og så effektivt som muligt. Det er derfor af afgørende betydning, at den decentraliserede udbygning af de ortopædiske hospitaler og oprettelse af efterbehandlingshospitaler og fysiurgiske afsnit i tilslutning til disse for sætter. Efter vore erfaringer må minimum for ortopædiske hospitalspladser være 3-5 senge pr. 10 000 indbyggere eller for hele landet i hvert fald 1 400. For Jylland og Fyn er der oprettet eller godkendt oprettet i alt 525 senge i 8 byer, hvilket er i underkanten af de nødvendige ca. 700. For det øvrige land — Sjælland med København, Lolland-Falster, Bornholm, Færøerne og Grønland — skulle der ligeledes være mindst 700, men der er kun oprettet eller godkendt i alt ca. 300.

Med den høje standard, vore ortopædiske og ortopædisk-fysiurgiske afdelinger er kendt verden over for at have, er det urigtigt, at der ikke ydes institutionen al mulig støtte til at gennemføre den nødvendige udvidelse, og at udvidelsen er så uensartet i de forskellige landsdele. Fra institutionen er der af dens private midler ydet millioner af kroner på den skete udbygning, og interesserede kommuner har stillet andre millionbeløb til rådighed, men det har hidtil været ugørligt at opnå statens godkendelse af yderligere udvidelser på Sjælland.

Udvidelsen af de uddannelsesmæssige områder inden for vanføreforsorgen har været endnu vanskeligere at gennemføre. Selv om udflytningen af vanførehjemmets barneskole blev påbegyndt ca. 25 år efter, at dette var vedtaget i vanførekommis sionen, er denne udflytning endnu ikke fuldført og skolen ikke færdigbygget. Medens der bygges den ene skole efter den anden til raske børn med gymnastiksale og svømmebassiner, er det endnu ikke lykkedes at få bevilling til at bygge behandlingslokaler og svømmebassin til øvelsesterapi til de vanføre børn, der er på Geelsgård, og der

mangler endnu 64 pladser til de børn, der stadig må bo og undervises under yderst ringe forhold på Esplanaden og rundt omkring i byen, hvor plads kan findes. En ny behandlingsskole i Jylland er for øjeblikket lige så fjern en mulighed, som da institutionen i 1953 første gang rejste denne sag over for socialministeriet.

Håndværksskolen i København har i årevis måttet afvise et stort antal elever, og trods dette er der ventetid på indtil 2 år for de elever, der ikke har nogen anden mulighed for revalidering. Håndværksskolen i Århus, der i 1953 blev foreslået oprettet som en kombineret lærlingskole og revalideringsinstitut med testing og oplæring, er ligeledes stadig kun en fjern mulighed.

Der er af institutionens private midler brugt op mod 1 million kroner til at forbedre forholdene på håndværksskolen, så vi har kunnet få flere og større værksteder og en del flere sengepladser. Da vi fik afslag på at rejse revalideringsafsnit under særfor sorgen ved de mindre afdelinger i provinsen, har vi ved hjælp af vore private midler og ved støtte fra kommunerne rejst og med takstbetaling fra invalideforsikringsretten drevet en relativ suffcient arbejdsklinik i Odense og mindre suffciente revalideringsinstitutter i Ålborg, Hjørring, Sønderborg og Kolding, ligesom vi uden støtte fra socialministeriet i samarbejde med Vanføreforeningen har oprettet og drevet Skala Sko A/S og 4 andre mindre virksomheder, hvor der finder revalidering sted.

Det er vor bestemte formening, at en støtte fra staten til dette arbejde havde været i høj grad ønskværdig. Fra staten er der kun opnået lån på godt 300 000 kr. til de fire revalideringsinstitutter, medens Samfundet og Hjemmet for Vanføre har ydet beløb, der overstiger 1 million kroner til etablering, driftskapital og dækning af underskud.

Det er os bekendt, at staten i samme tidsrum har ydet millionbeløb til start af andre revalideringsinstitutter og beskyttede værksteder og godkendt adskillige nye institutioner som særfor sorg inden for vanføregruppen med fuld dækning af underskud. Det vil derfor næppe være uden betydning for vort fremtidige arbejde, om det i forbindelse med vedtagelsen af en ny revalideringslov blev søgt afklaret,

om der fremover vil være mulighed for en videre udbygning af de ortopædiske og ortopædisk-fysiurgiske sengeafsnit under vanføreforsorgen, og om der kan forventes en udbygning af behandlingsbørnehjem og børnehaver og håndværksprægede revalideringsafsnit, og i bekræftende fald om dette påtænkes at skulle ske inden for Samfundet og Hjemmet for Vanføres rammer, eller om det ønskes, at andre og nydannede institutioner skal påtage sig dette.

Vi henleder opmærksomheden på, at det forhold, at en institution godkendes under særfor sorgen, efter vor formening ikke bør hindre, at personer, der ikke opfylder de formelle betingelser for inddragelse under særfor sorg, får lejlighed til at blive optaget, hvis de reelle forhold taler herfor og det kan ske uden udgift for særfor sorgen — et princip, der i øvrigt har været anerkendt tidligere, bl. a. over for udlændinge. Af særlig betydning er dette over for de medicinske lidelser, de såkaldte kronisk syge, for hvem der ikke er anerkendt nogen adgang til særfor sorg, men for hvilke kravene til optræning og lægeligt tilsyn er svarende til de krav, der stilles til visse grupper af vanføre. Vi vil derfor forespørge, om det måtte kunne klargøres gennem udvalgsarbejdet, om det er hensigten at udnytte de bestående særfor sorgsinstitutter, herunder specielt Samfundet og Hjemmet for Vanføre, til revalidering af fysisk handicappede og eventuelt andre, hvis sygdomsbillede måtte tale for en revalidering under de samme forhold, som anses for egnede for de vanføre, der fortsat tænkes revalideret under vanføreforsorgen.

Det er med tilfredshed, at vi bemærker, at der nu bliver lovfæstet adgang til at oprette beskyttede værksteder, men skal under hensyn til, at spørgsmålet om oprettelse af arbejdsplejehjem for invaliderede, der ikke kan benytte beskyttede værksteder, og som har behov for pleje, ikke er omhandlet i lovforslaget, forespørge, om dette betyder, at den hjemmel, som for sorslovens § 66 giver for at oprette arbejdsplejehjem for stærkt invaliderede plejepatienter, hvilken hjemmel trods gentagne henstillinger ikke har været udnyttet, fortsat består, og om det kan forventes, at der fremover vil blive givet adgang til at udnytte denne lovhjemmel på dette område.

Endelig skal vi forespørge, om de ansøgninger, der i snart mange år har været til behandling i socialministeriet om tilskud til dækning af udgifter til etablering og til dækning af underskud ved de af os for vore private midler drevne revalideringsafdelinger og beskyttede værksteder, og hvis afgørelse angiveligt er udsat for at afvente nærmere retningslinjer gennem

den nu foreslåede lovgivning, kan forventes optaget til realitetsbehandling, uanset om udgifterne måtte være afholdt inden lovgivningens ikrafttræden.

Der vedlægges et eksemplar af særtryk af Medicinsk Årbog med en artikel af overlæge ved Hornbæk Kurbad Ole Remvig „Revalideringsproblemer“.*)

På bestyrelsens vegne

Viggo Villadsen.

/ P. Stochholm.

*) Ikke optrykt her.

**Socialministerens notat om Samfundet og Hjemmet for Vanføres henvendelse
af 6. februar 1960 til folketingsudvalget vedrørende forslag til
lov om revalidering.**

Om de i henvendelsen rejste spørgsmål og ønsker vedrørende lovforslaget og de i forbindelse hermed fremsatte udtalelser bemærkes følgende:

Institutionen beklager, at dens hidtidige adgang til repræsentation i de lokale udvalg ved forslaget vil bortfalde.

Det bemærkes hertil, at det i kontaktudvalgslovens § 2, stk. 1, siges, at Samfundet og Hjemmet for Vanføre bør være repræsenteret i de lokale kontaktudvalg.

Ved forslaget § 12, jfr. det stillede ændringsforslag nr. 4 til § 12, stk. 1, vedrørende nedsættelse af amtsrevalideringsudvalg åbnes der imidlertid Samfundet og Hjemmet for Vanføre mulighed for repræsentation ved bestemmelsen om, at de i amtet beliggende revalideringsinstitutioner, der er godkendt i medfør af revalideringsloven, udpeger et medlem af udvalget.

Endvidere er sygehusoverlægerne i området, herunder overlægerne ved Samfundet og Hjemmet for Vanføres stedlige ortopædiske afdelinger, repræsenteret i udvalget gennem det af sygehusoverlægerne udpegede medlem.

Endelig kan socialministeren i medfør af § 12, stk. 4, hvor forholdene i det enkelte tilfælde taler derfor, godkende afvigelser (eventuelt til fordel for Samfundet og Hjemmet for Vanføre) fra de almindelige bestemmelser om udvalgets sammensætning.

I denne forbindelse må dog også fremhæves, at lovforslaget forudsætter et snævert samarbejde mellem revalideringskontoret og institutionerne i området, hvorved de af Samfundet og Hjemmet for Vanføre indhøstede erfaringer vil komme det lokale arbejde til gode.

Samfundet og Hjemmet for Vanføre udtaler endvidere, at bestemmelsen i § 5, stk. 4, sammenholdt med bemærkningerne til lovforslaget side 14, 2. spalte nederst, gør det til en udtrykkelig forudsætning for statstilskud, at kommunerne deltager i

institutionsudgifterne, og at man finder dette uheldigt i betragtning af, at det efter den nugældende lovgivning om særforborg er pålagt staten at yde fuld refusion af udgifterne til revalidering af bl. a. vanføre, samt under hensyn til, at man ved socialreformen i 1933 herved netop havde villet gøre særforborgen uafhængig af bevillingstilsgagn fra kommunerne.

Det bemærkes hertil, at det alene er gjort til „en udtrykkelig forudsætning“ for indførelse af den generelle tilskudshjemmel i § 5, stk. 1, at der fra kommunernes side ydes en økonomisk indsats på institutionsområdet som sådan. Det bestemmes således i § 5, stk. 4, at det *kan* stilles som vilkår for statstilskud, at vedkommende kommuner deltager i udgifterne. Stilles dette vilkår, er det dog nu ved ændringsforslaget til § 5, stk. 5, i så fald pålagt vedkommende opholdskommuner at afholde en forholdsmæssig andel af maksimalt $\frac{2}{10}$ af vedkommende institutions nettodriftsudgifter, jfr. herved også notatet vedrørende henvendelsen til folketingsudvalget fra revalideringsvirksomhedernes fællesudvalg.

Om henvisningen til hjemmelen i forsorgslovens bestemmelser om særforborg (§ 66, jfr. § 69) til at yde fuld statsbetaling af udgifterne ved driften af revalideringsinstitutioner, bemærkes, at særforborgen (staten) traditionelt og efter sit formål har bekostet behandling, undervisning og oplæring af vanføre — fortrinsvis børn og unge — på særlige institutioner i det omfang, handicappet har frembudt ganske særlige problemer. Særforborgen har således navnlig foruden lægelig behandling af patienter med ortopædiske lidelser på Samfundet og Hjemmet for Vanføres hospitalsafdeling afholdt udgifterne ved driften af forskellige børnehjem, Samfundet og Hjemmet for Vanføres barneskole og håndværkskole for børn og unge med svære handicap. I naturlig tilknytning hertil har der fra Samfundet og

Hjemmet for Vanføre fundet anbringelse i kontrolleret familiepleje (for statens regning) sted med henblik på oplæring.

I de seneste år har Samfundet og Hjemmet for Vanføre imidlertid over kontoen kontrolleret familieplejeudgifter afholdt stadig stigende beløb i takstbetaling til nyoprettede lokale revalideringsinstitutioner for seninvalideredes optræning i tilfælde, hvor invalideforsikringsretten ikke har været i stand til at yde betaling i henhold til folkeforsikringslovens § 60.

Socialministeriet har godkendt denne praksis, dog kun som en provisorisk ordning, idet man har været af den opfattelse, at ikke staten alene burde afholde udgifterne, men at også kommunerne burde drages ind i det lokale revalideringsarbejde, der særlig tager sigte på en kortvarigere erhvervsmæssig revalidering af seninvaliderede, og gøres medansvarlige for dette bl. a. ved at få et vist økonomisk ansvar for driften af lokale institutioner.

Ved gennemførelse af institutionstilskudsordningen i forslaget § 5 vil kontrolleret familieplejebetaling til revalideringsinstitutioner med godkendelse i henhold til § 5 falde bort.

Samfundet og Hjemmet for Vanføre spørger om, hvorvidt „f. eks. en selvejende institution som Samfundet og Hjemmet for Vanføre kan modtage godkendelse“ (i henhold til § 5, stk. 4, 3. pkt.) „såfremt institutionen i tilslutning til en af sine lokale afdelinger søger om tilskud til oprettelse af et revalideringsinstitut, og instituttet ikke kan opnå anerkendelse som særfororgsinstitution.“

Man søger endvidere bekræftet, at ministeriet ikke bør kunne tilsidesætte valget af ledelse, hvis der er enighed herom mellem Samfundet og Hjemmet for Vanføre og de lokale myndigheder.

Det bemærkes hertil, at det som nævnt ovenfor må tillægges den største betydning, at der ved § 5-institutionerne indsættes egentlige bestyrelser med ansvarlige repræsentanter for de lokale kredse. Herfor taler ikke alene hensynet til kommunerne i de tilfælde, hvor disse er medansvarlige for økonomien, men også det værdifulde i en snæver kontakt til navnlig sygehusvæsenet og erhvervslivet på stedet.

I øvrigt må de enkelte sager om god-

kendelse af institutioner i henhold til § 5 (og § 10) behandles af såvel pågældende lokale udvalg som af samordningsudvalget, således at noget forhåndstilsagn ikke vil kunne gives.

Om henvisningsspørgsmålet i relation til adgang til direkte overførsel fra hospital til revalideringsinstitution henvises til omtalen heraf i notatet om henvendelsen fra revalideringsinstitutionernes fællesudvalg.

I henvendelsen sammenlignes revalideringsinstitutionerne med sygehuse med hensyn til ledelse m. v.

Hertil bemærkes, at en sammenligning mellem Samfundet og Hjemmet for Vanføre og sygehusvæsenet næppe er mulig, allerede under hensyn til, at sygehusdriften er et kommunalt anliggende, der er pålagt kommunerne ved lov og for en meget væsentlig del finansieres af kommunerne selv.

Endvidere omtales betydningen af, at decentraliseringen af de ortopædiske hospitaler og oprettelse af efterbehandlingshospitaler og fysiurgiske afsnit i tilslutning til disse fortsætter, og det beklages, at denne udbygning har mødt vanskeligheder.

Hertil bemærkes, at der i virkeligheden er tale om en koncentration af et bestemt lægeligt speciale under Samfundet og Hjemmet for Vanføre og ikke om en decentralisering, som vel måtte have bestået i en udbygning af centralsygehuse med ortopædiske afdelinger, drevet af centralsygehuse selv og for disses regning sammen med disses øvrige specialafdelinger.

Når det i denne forbindelse anføres, at institutionen har ofret millioner af kroner på denne udbygning, må det anføres, at de kommunale sygehuse har bekostet den væsentligste del af etableringsudgifterne. Forrentning og afdrag af anlægsudgifterne vedrørende sengeafdelingerne er endvidere afholdt af staten som driftsudgift. Derimod er det rigtigt, at Samfundet og Hjemmet for Vanføre har ofret betydelige beløb på driften af ambulatorierne, som trods sædvanligt tilskud efter sygehusloven giver underskud. Midlerne til dækning af underskuddet er dog for størstedelen bragt til veje ved overskud på driften af institutionens bandagerier og skomagerier, hvis indtægter for en meget væsentlig part hidrører fra invalideforsikringsfondens og særfororgens betaling for de forskellige hjælpemidler.

Samfundet og Hjemmet for Vanføre peger i sin henvendelse på de vanskeligheder, som institutionen skal have mødt med hensyn til udbygningen af de uddannelsesmæssige områder.

Hvad særlig angår omtalen af Geelsgård Kostskole, bemærkes, at første etape i alt har kostet 5,9 mill. kr., hvoraf staten forventes at dække 3,8 mill. kr.; herudover er der optaget kredit- og hypotekforeningslån, som ligesom de midler, Samfundet og Hjemmet for Vanføre selv har anvendt på byggeriet, forventes at kunne afdrages og afskrives over driften, der betales fuldt ud af staten. Et nyt andragende om bevilling til opførelse af anden etape er forelagt bevilgelsesmyndighederne.

Med hensyn til den nye barneskole i Jylland, som „i øjeblikket er lige så fjern en mulighed, som da institutionen i 1953 først gang rejste denne sag over for socialministeriet“, bemærkes endvidere, at oprettelsen af en sådan skole *alene har været nævnt som en fremtidig plan* i institutionens skrivelse af 11. juni 1953, hvori de daværende fremtidsplaner er omtalt, *men ikke over for ministeriet har været rejst som aktuel sag. Det samme gælder den omtalte håndværkskole med tilknyttet revalideringsinstitut i Århus.*

Til oplysningerne om udbygningen af håndværkskolen i København for 1 mill. kr. af institutionens egne midler må dernæst anføres, at der ved særlig bevilling i efteråret 1958 blev stillet ca. 300 000 kr. (det beløb, der blev ansøgt om) til rådighed til modernisering af værkstederne. De af staten ydede vedligeholdelsesbeløb i forbindelse med en overordentlig gunstig refusionsordning (forrentning af egen investering + værdistigninger + afskrivninger) har i øvrigt givet institutionen mulighed for større økonomiske dispositioner ved håndværkskolen såvel som andre steder.

Dernæst fremhæves i skrivelsen institutionens økonomiske indsats ved oprettelse og drift af revalideringsinstitutioner, idet det samtidig hævdes, at Samfundet og Hjemmet for Vanføre har savnet støtte fra staten på dette område.

Som der nærmere er redegjort for ved besvarelsen af folketingsudvalgets 3. spørgsmål, har etableringen af de nævnte revalideringsinstitutioner, bortset fra Skala Sko A/S, ikke kostet Samfundet og Hjemmet

for Vanføre større beløb. Driften af de omhandlede revalideringsinstitutioner er i det væsentlige afholdt gennem takstbetaling fra invalideforsikringsretten eller særfor sorgen.

Udgifterne ved beskyttet virksomhed er på den anden side afholdt af institutionen selv.

Til belysning af de statstilskud, der gennem årene er ydet Samfundet og Hjemmet for Vanføre alene til *driften* af anerkendte særforsofsafdelinger eller kontrolleret familieplejeanbringelse, kan oplyses, at bevillingen til Samfundet og Hjemmet for Vanføre i 1949-50 udgjorde ca. 5,3 mill. kr., i 1954-55 ca. 15,9 mill. kr. og for indeværende finansår forventes at beløbe sig til ca. 27 mill. kr.

Der henvises i skrivelsen til, at staten i de seneste år har ydet millionbeløb til start af andre revalideringsinstitutioner og beskyttede værksteder og godkendt adskillige nye særforsofsinstitutioner for vanføre. — Som det fremgår af de ovenfor nævnte bevillingstal, er der ydet stadigt stigende beløb til vanføreforsorgen under Samfundet og Hjemmet for Vanføre, og heri er ikke medregnet de meget væsentlige beløb, der gennem invalideforsikringsrettens takstbetaling og som etableringslån af staten er ydet institutionen eller de af denne administrerede revalideringsvirksomheder.

Inden for de øvrige grene af særforsofsorgen har der naturligvis også fundet en stærk udvikling sted i årene efter krigen. De revalideringsinstitutioner, der hentydes til, må imidlertid formodes at være institutioner, der varetager opgaver med hensyn til revalidering af vanføre. Der sigtes formentlig til statens støtte til oprettelse af træningsværkstedet INERFA, der bestod i erhvervelse af en ejendom til ca. 410 000 kr. og ydelse af statslån på i alt 425 000 kr., samt til det betydelige statslån, der gennem indenrigsministeriet er ydet til udvidelse af polioforeningens institut på Tuborgvej.

Af nyoprettede institutioner for vanføre, der modtager statstilskud, kan nævnes børnehjemmet „Kildehøj“ for spastiske børn, den selvejende institution vedrørende respirationslammede poliopatier, der overtager Blegdomshospitalets plejeopgave for disse særforsofspatienter, klinikken på Thorvaldsensvej for fysiurgisk behandling

af forskellige lammelsestilfælde og sclerose-behandlingshjemmet i Haslev. Herudover er der givet bevillinger til oprettelse af et behandlingshjem for spastikere i Hobro og til udvidelse af „Solbakken“ i Århus med et hjem for kronisk syge unge mænd i alderen 18-25 år.

I sin henvendelse rejser Samfundet og Hjemmet for Vanføre spørgsmål, om der vil være noget til hinder for, at personer, der ikke opfylder betingelserne for inddragelse under vanføreforsorgen, idet de lider af „medicinske“ sygdomme, kan optages på en særfororgsinstitution, hvis de reelle forhold taler derfor og det kan ske uden udgift for særfororgen.

Det bemærkes hertil, at spørgsmålet formentlig navnlig vedrører optagelse på håndværksskolen i København, men er for så vidt også aktuelt med hensyn til optagelse på Samfundet og Hjemmet for Vanføres barneskole. Man er ikke fremmed over for den tanke, at Samfundet og Hjemmet for Vanføres håndværksskole og eventuel barneskolen kunne åbnes for andre svært invaliderede end vanføre i ordets traditionelle forstand.

Samfundet og Hjemmet for Vanføre kommer i sin skrivelse ind på spørgsmålet

om hjemmelen til som særfororg at etablere arbejdsplejehjem.

Det bemærkes hertil, at spørgsmålet om oprettelse af plejehjem for kronisk syge, herunder arbejdsplejehjem, må anses for at være et almindeligt forsorgsproblem, som rækker videre end særfororgen og derfor ikke kan løses ved en tvivlsom ordfortolkning af bestemmelsen om særfororg i forsorgslovens § 66.

Det bør ej heller tages op ved revalideringsloven, der først og fremmest har et erhvervsmæssigt sigte, men man er opmærksom på problemet.

Endelig er Samfundet og Hjemmet for Vanføre inde på spørgsmålet, om institutionen, efter at loven er vedtaget, kan få de penge tilbage, som den indtil nu har afholdt af egne midler.

Det skal blot bemærkes, at der næppe efter revalideringslovens vedtagelse, bl. a. af hensyn til konsekvenserne, bør finde refusion sted af de beløb, som private organisationer, foreninger m. fl. har afholdt til beskyttet beskæftigelse.

Skulle der i det enkelte tilfælde foreligge ganske særlige forhold, der taler for refusion med tilbagevirkende kraft, bør sagen tages op i samordningsudvalget.

DE SAMVIRKENDE
INVALIDEORGANISATIONER

København, den 10. februar 1960.

Til folketingsudvalget vedrørende forslag til lov om revalidering.

På et møde i København den 18. januar 1960 havde De samvirkende Invalideorganisationer lejlighed til at fremkomme med en række synspunkter i anledning af forslaget til lov om revalidering. Formandens indledning vedlægges til udvalgets orientering*); men til yderligere uddybning af vore synspunkter tillader vi os at gøre nedenstående bemærkninger.

Amtsrevalideringsudvalg m. m.

Vi hilser med glæde nedsættelsen af amtsrevalideringsudvalgene, hvorved det lokale initiativ i høj grad skulle kunne opmuntres. Udvalgenes sammensætning giver os ingen grund til særlige bemærkninger, idet socialministeren til enhver tid har muligheder for at supplere disse udvalg, såfremt han måtte finde det ønskeligt. Med hensyn til amtsrevalideringskontorerne ser vi meget gerne disse oprettet, men er formentlig enige med socialministeren i, at etablering af disse kontorer må ske i takt med udviklingen, ligesom det er en forudsætning, at kvalificeret personale forefindes.

Vi læser forslaget således, at den erhvervs-hæmmede registreres af amtsrevalideringsudvalget, respektive amtsrevalideringskontoret, og det må vel siges at være en naturlig konsekvens af lovens idé. Vi ønsker imidlertid at understrege, at et nært samarbejde må skabes imellem de lokale organer og særfor-sorgsinstitutionerne, idet man gerne skulle undgå, at revalidenten blev testet flere gange eller måske testet utilstrækkeligt, simpelthen fordi særfor-sorgsinstitutionerne må formodes at råde over den højeste sag-kundskab inden for deres områder.

Revalideringsinstitutionerne.

Vi har fået det indtryk, at en kommune, som ikke ønsker at deltage i revalideringsarbejdet — måske fordi den er for lille til selv at have en revalideringsinstitution — med sit veto kan forhindre oprettelsen af en revalideringsinstitution. Det mener vi er såre uheldigt og henstiller, at man enten pålægger staten den fulde forpligtelse til oprettelsen af revalideringsinstitutioner eller skaber lovhjemmel til at tvinge kommunerne til at være med.

Det fremgår ikke af loven, hvorledes arbejdsforholdene imellem revalideringsinstitutionerne, invalideforsikringsretten og ministerierne skal være. Vi ønsker derfor at understrege værdien af, at institutionerne sikres de friest mulige arbejdsforhold, det vil blandt andet sige tillægges en betydelig indflydelse på, hvem der skal optages på institutionerne, for derved sikrer man bedst muligt det milde skøn ved optagelser, der er nødvendigt, hvis revalideringen skal nå ud til de hårdest ramte.

Det er lykkeligst, dersom institutionerne økonomisk kan hvile i sig selv, men det må siges ganske klart, at det lader sig næppe gøre, hvis man også skal være i stand til at hjælpe de alvorligst handicappede. Vi håber derfor, at man er indstillet på at udforme en takst- og tilskudspolitik, der gør en virkelig bredt anlagt revalidering mulig, og i denne forbindelse ønsker vi så stærkt som muligt at understrege, at ikke mindst stat og kommune må føle det som en forpligtelse at aftage den produktion, der er livsnerven i enhver revalideringsinstitution. Gælder dette revalideringsinstitutioner i

*) Ikke optrykt her.

Aktstykker til bet. o. lovf. om revalidering.

almindelighed, gælder det i særlig grad de beskyttede værksteder, for hvilke ordrestøtte i mange tilfælde er en forudsætning for, at de kan løse deres opgave.

Den enkelte.

Lovforslaget åbner mulighed for, at revalidenten sikres personlig hjælp eller uddannelse, som vi i dag har det i forsorgslovens § 263. Vi må derfor gå ud fra, at en sådan hjælp i intet tilfælde medfører retsvirkninger, tilbagebetalingspligt eller unddrages den særbehandling i skattemæssig henseende, som i dag kan ydes polio- og tuberkulose-ramte.

Med hensyn til hjælpemidlerne går vi ud fra, at de kan ydes såvel i tilfælde af invaliditet som langvarig sygdom, og at de som nu under visse omstændigheder også ydes, selv om de ikke får direkte erhvervsmæssig betydning.

Vi er betænkelige over for den bestemmelse, der forudsætter, at den invaliderede selv betaler en del af udgiften til f. eks. støttekorset og fodtøj. Landsforeningen af Vanføre har erfaring for, at støttekorset og proteser ofte giver et meget stærkt ekstra slid på tøj, således at den invaliderede alene derved påføres ekstraordinære udgifter. Der er også ekstraudgifter for den vanføre ved forsåling af ortopædisk fodtøj, som den raske ikke har ved forsåling af almindeligt fodtøj. Så længe det offentlige ikke dækker disse ekstraudgifter, bør en regel som den i stk. 3 ikke praktiseres.

D. S. I. accepterer fuldt ud den invalideredes pligt til at passe og vedligeholde udlånte hjælpemidler, men vi finder det uheldigt, at forsømmelser på dette punkt kan straffes ved, at den pågældende derefter i *en passende tid* helt eller delvis skal være afskåret fra hjælp i henhold til denne bestemmelse. Udtrykket „*passende tid*“ er for uklart og åbner muligheder for vilkårlighed.

Arbejdsanvisning.

Vi forstår det rationelle i at samle arbejdsanvisningen under ét, men det må forudsætte, at arbejdsanvisningskontorenes afdelinger for erhvervshæmmede udbygges såvel kvantitativt som kvalitativt, og vi benytter lejligheden til at erindre om, at

adskillige invaliderede kun vil kunne hjælpes med hjemmearbejde eller ved etablering i selvstændig virksomhed.

Det er med dyb glæde vi noterer os bestemmelsen i § 9, hvorefter stat, kommune og koncessionerede virksomheder på visse betingelser skal give de hårdest ramte invalidegrupper fortrinsadgang til visse arbejder. Vi er indforstået med, at disse bestemmelser kun vil bringes i anvendelse over for de vanskeligst stillede grupper, altså personer, der ikke kan opnå eller — hvad D. S. I. meget gerne ønsker føjet til — fastholde arbejde på lige fod med andre.

Det er imidlertid for os underkastet tvivl, om disse lovbestemmelser er tilstrækkelige. Man kan forbeholde arbejder som pasning af telefonborde og pasning af elevatore, men det alt dominerende arbejdsområde inden for stat, kommune og koncessionerede virksomheder er og bliver kontorfaget. Dette kan man på grund af dets kolossale omfang ikke betegne som forbeholdt arbejde, men her burde man overveje at indføre en kvotaordning, der sikrede, at fem eller ti procent af de ansatte var erhvervshæmmede. Dette henstiller vi så indtrængende som muligt til udvalget om at tage op til overvejelse.

D. S. I. kan fuldt ud tiltræde, at den invaliderede har pligt til at lade sig revalidere, men vi finder det ønskeligt, om det også præciseres, at det er en ret for den invaliderede at lade sig omskole og uddanne. Der bør også drages omsorg for, at den revalideringssøgende orienteres om samtlige de muligheder, der foreligger, uanset hvor han begynder sine bestræbelser for at vende tilbage til erhvervslivet.

Samordningsudvalget.

Forslag til lov om revalidering er en rammelov, hvilket indebærer, at en række vigtige problemer også efter forslagens vedtagelse henstår uløste. Det gælder således en lang række administrative bestemmelser, der skal klarlægge forholdet imellem de forskellige organer og institutioner, samt bestemmelser om takster, tilskud og etablering.

Vi er taknemmelige over, at D. S. I., de invalideredes egen organisation, er blevet repræsenteret såvel i amtsrevalideringsud-

valgene som i samordningsudvalget. Ikke mindst samordningsudvalget må ifølge lovens udformning tillægges ganske overordentlig stor betydning, og det er vor opfattelse, at udvalgets formand, der mere end nogen anden skal søge at samle de interesserede parter, ikke bør være embedsmand, men så vidt muligt burde vælges

uden for embedsmændenes kreds, medens udvalgets sekretariat nødvendigvis må ledes fra et af ministeriernes kontorer.

Med disse bemærkninger håber vi at have givet udtryk for dels vore bekymringer og dels vort stærke ønske om, at denne lov kan vedtages allerede i indeværende folketingssamling.

For De samvirkende Invalideorganisationer

Henning Trudslev.

Fr. Knudsen.

H. C. Seierup.
